

Евангелието според Свети Марк

ВЪВЕДЕНИЕ

1. Заглавие. Най-ранните запазени ръкописи носят простото заглавие „Според Марк“.

По-късно, когато терминът „евангелие“ започнал да се прилага към историята за живота и служението на Исус, той бил включен в заглавието на тази книга. Заглавието, което се среща в KJV, „Евангелието според Свети Марк“, се появява само в късни ръкописи.

2. Авторство. Единодушното и последователно свидетелство на християнската традиция сочи Йоан Марк като автор на Евангелието, носещо неговото име. Името Марк произлиза от латинското Marcus и е фамилното име на писателя (Деяния 12:12, 25). Първото му име е Йоан (виж гл. 13:5, 13). Името на майка му е Мария (гл. 12:12). Той е братовчед на Варнава (Кол. 4:10), който по едно време е бил жител на остров Кипър (Деяния 4:36).

Домът на Марк в Йерусалим изглежда е бил къщата, в която се е намирала „горната стая“ (виж върху Матей 26:18), където поне за известно време са живели някои от апостолите след възкресението и възнесението (Йоан 20:19; Деяния 1:13) и където са се събирали членове на ранната църква в Йерусалим (Деяния 12:12). Именно Йоан Марк е този, който придружава Павел и Варнава в първата част от първото им мисионерско пътуване (гл. 13:5, 13). При по-късно пътуване Марк придружава Варнава до остров Кипър (гл. 15:36–39). По-късно изглежда е работил под ръководството на Петър и Павел (1 Петрово 5:13; Кол. 4:10; 2 Тим. 4:11). Фактът, че Евангелието носи името на толкова незабележим човек като Марк, е косвено доказателство за неговата автентичност и за неговото авторство. Ако книгата беше фалшификат, несъмнено щеше да е свързано с нея името на по-известна личност, която е била лично свързана с Исус, като например апостол Петър. Няма основателна причина да се съмняваме нито в автентичността на книгата, нито в това, че Марк е неин автор.

Папий, епископ на град Хиераполис, на около 16 км от Колоса и Лаодикия в Мала Азия, е първият известен писател, който говори за Марк като автор на това Евангелие. В своите „Тълкувания“, цитирани в Евсевий (Църковна история, iii, 39).

15; изд. на Люб, том 1, стр. 297), той заявява:

„И презвитерът [най-вероятно презвитерът Йоан] казваше следното: „Марк стана тълкувател на Петър и записа точно всичко, което си спомняше, не по ред на нещата, казани или направени от Господа. Защото той не беше чул Господа, нито го беше последвал, но по-късно, както казах, последва Петър, който поучаваше според необходимостта, но не правеше, така да се каже, подредба на Господните пророчества, така че Марк не направи нищо лошо, като записа по този начин отделни точки, както ги помнеше.“

Защото на едно нещо обърна внимание – да не пропусне нищо от това, което беше чул, и да не изкаже никакви лъжи в тях.“

Това твърдение е в хармония с това, че Петър нарича Марк „сине мой“ (1 Петрово 5:13).

Докладът на Папий се тълкува като общо взето като внушение, че Марк е служил като преводач за апостол Петър, когато се обръщал към публика, чийто език не говорел свободно, очевидно по време на пътувания в земи, където арамейският, родният език на Петър, не се говорил. Вижте обаче АА 40. Предполага се, че Марк е превеждал евангелското повествование на Петър толкова често, че се е запознал с него и по този начин е бил подготвен да напише евангелското повествование под вдъхновение от Светия Дух. Повечето учени са съгласни, че разказът на Марк е най-ранният от четирите евангелия.

Църковните отци не са единодушни дали Марк е писал преди или след смъртта на Петър (ок. 64–66 г. сл. Хр.). Иринеи Лионски (ок. 185 г. сл. Хр.) заявява, че Евангелието на Марк е написано след смъртта на Петър („Срещу ересите“ , iii, 1, 1). Климент Александрийски (ок. 190 г. сл. Хр.), от друга страна, поставя писането на Марк по време на живота на Петър (Евсевий, цит. съч., vi, 14, 5–7; изд. на Лъоб, том 2, стр. 47, 49). Последното мнение изглежда съответства по-точно на наличната информация. Но какъвто и да е случаят, написването на това Евангелие несъмнено трябва да се постави между 55 и 70 г. сл. Хр. .

Много твърдения в Евангелието от Марк ясно показват, че то е написано за нееврейски читатели. Думи като *centurio* (лат. *centurio*, „стотник“; гл. 15:39) и *spekoulator* (лат. *speculator*, „палач“; гл. 6:27) предполагат, че макар и написано на гръцки, езикът на културата, то е било предназначено за римляни. Марк може да е използвал общоприетите гръцки думи за тези служители, а не латинските, но изглежда многократно е избирал латински думи в гръцка транслитерация, вероятно защото те биха били по-познати на неговите читатели. Той обяснява палестинските монети (гл. 12:42), очевидно защото целевите му читатели не са били запознати с тях. По подобен начин той обяснява еврейската Пасха (гл. 14:12) и обичаите на фарисеите (гл. 7:3, 4). Той превежда различни арамейски думи и изрази (гл. 5:41; 7:34; 15:34). Нищо от това не би било необходимо за палестинска читателска аудитория. В същото време писателят очевидно е бил евреин, който е знаел арамейски и е бил запознат със Стария завет, който обаче цитира от превода на LXX.

3. Историческа обстановка. За кратко описание на историческия контекст на живота и мисията на Исус виж стр. 272. За по-пълно обсъждане виж стр. 41–67.

4. Тема. Марк е най-краткото от евангелията, но в някои отношения е най-енергичното и въздействащо от всички тях. Въпреки че е само две трети от дължината на Матей, то съдържа описание на повечето събития, разказани в по-дългия му аналог. Стилът му е кратък, енергичен, проникателен, ярък, живописен и често предоставя важни подробности, които не са споменати от никой от другите евангелисти.

Марк набляга на Исус като на Човек на действието, докато Матей Го представя като Учител. По този начин Марк записва почти всички чудеса, за които съобщават и двамата други синоптични автори. Характерна дума за Марк е *eutheōs* (или *euthus*), „веднага“ или „незабавно“, която той използва по-често от всички останали евангелисти взети заедно. Вижте гл. 1:10.

Марк разказва живота на Христос предимно в хронологичен ред, а не тематично, като Матей го прави. Акцентът му върху чудесата ясно показва целта му да подчертае могъщата Божия сила, както се вижда от многото „знамения“ и „чудеса“, извършени от Исус. Това е основното свидетелство на Марк за божествеността на Исус, както това на Матей е фактът, че Той е изпълнил предсказанията на пророците от древността. Матей доказва, че Исус е Месията, въз основа на това, че Той е Този, за когото пророците са свидетелствали. Марк Го доказва като Месията чрез свидетелството за Неговата божествена сила, което вероятно би било по-убедително за неговите целеви читатели – християни от езически, може би римски произход. Вижте стр. 191, 272–274.

5. Структура. С оглед на факта, че пълното, хронологично резюме на Евангелието от Марк появява се на стр. 196–201, представеният тук план обхваща само основните фази от живота и служението на Исус:

I. Подготовка за служение, есен, 27 г. сл. Хр. , 1:1–13.

II. Галилейско служение, от Пасха до Пасха, 29–30 г. сл. Хр. , 1:14 до 7:23.

А. Ранно галилейско служение, 1:14–34.

Б. Първото мисионерско пътуване, 1:35–45.

В. Служение в и около Капернаум, 2:1 до 3:19.

Г. Второто мисионерско пътуване, 3:20 до 5:43.

Д. Третото мисионерско пътуване, 6:1 до 7:23.

III. Оттегляне от обществено служение, от пролетта до есента, 30 г. сл. Хр. , 7:24 до 9:50.

А. Служение в райони, граничеши с Галилея, 7:24 до 8:10.

Б. Очакване на кръста, 8:11 до 9:50.

IV. Перейско служение, от есента до пролетта, 30–31 г. сл. Хр. , 10:1–52.

V. Заклучително служение в Йерусалим, Пасха, 31 г. сл. Хр. , 11:1 до 15:47.

А. Конфликт с книжниците и фарисеите, 11:1 до 12:44.

Б. Пророчеството на Исус за падането на Йерусалим и за второто Му пришествие, 13:1–37.

В. Арестът и съдът на Исус, 14:1 до 15:20.

Г. Разпятието и погребението на Исус, 15:21–47.

VI Възкресението; Явявания след възкресението, 16:1–20.

ГЛАВА 1

1 Служението на Йоан Кръстител. 9 Исус е кръстен, 12 изкушаван, 14 проповядва: 16 вика Петър, Андрей, Яков и Йоан: 23 изцелява един, който имаше бяс, 29 свежърва на Петър, 32 много болни, 40 и очиства прокажения.

1. Началото. [Служението на Йоан Кръстител, Марк 1:1–8=Мат. 3:1–12=Лука 3:1–18. Основен коментар: Матей и Лука.] За разлика от Матей и Лука, които разказват за събития от ранния живот на Исус, Марк започва евангелския си разказ с момента, в който Исус започва публичното Си служение. Слизането към Светия Дух и обявяването от Йоан за Исус като Месия, безпогрешно маркират Неговото кръщение като начало на публичното Му служение. Според Марк, следователно, евангелието, „благата новина“ за Исус Христос, започва с изпълнението на старозаветните пророчества при Неговото кръщение (ст. 2–11).

Евангелие. Гръцки euaggelion, „блага новина“. Думата „евангелие“ първоначално се е отнасяла до „блага новина“, че Месията наистина е дошъл на земята, както е било предсказано от пророците. В крайна сметка терминът е бил приложен към разказа за живота на Исус, а по-късно и към различните документи или евангелия, в които е запазен летописът. Тук вероятно е използван в най-ранния си смисъл.

Исус Христос. Вижте Матей 1:1.

Син Божий. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между запазване и пропускане тези думи. Относно Исус като „Божия Син“ вижте Лука 1:35.

2. Както е писано. Като представя Исус от Назарет като Месия, Марк посочва потвърждаващите доказателства за точно изпълнение на старозаветните пророчества – както е направил самият Исус (Лука 24:25, 27, 44) и всъщност както са направили новозаветните писатели като цяло. Свидетелството за изпълнените пророчества е представено в Библията като едно от най-силните доказателства за истинността на християнската вяра (виж Исаия 41:21–23; 44:7; 46:9, 10; виж DA 799). Цитатите на Марк (Марк 1:2, 3) са взети от Мал. 3:1 и Исаия 40:3 и следват по-точно LXX, отколкото еврейския.

Пророците. Вижте върху Матей 3:3. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между това четене и „Исаия пророк“. Цитатът е от Малахия и Исаия. Сравнете

Общото споменаване на Матей за изпълнението на „казаното чрез пророците“ (вижте Матей 2:23).

Пратеник. Йоан Кръстител беше пратеникът, предсказан от Исаия и Малахия; неговият Посланието се състоеше в обявяването, че се е явил Месията, „пратеникът на завета“ (Малахия 3:1).

Пред лицето Ти. Вижте Матей 3:3. По подобен начин Исус по-късно изпратил седемдесетте да вървят „пред лицето Му във всеки град и място, където и Той Сам щеше да дойде“ (Лука 10:1).

3. Гласът. Вижте върху Мат. 3:3; срв. Йоан 1:23.

4. Покаяние. Вижте Матей 3:2. Кръщението на Йоан е било „кръщение на покаяние“, защото се е характеризирало с покаяние. Актът на кръщение не е гарантирал нито покаяние, нито прошка. Но кръщението не е било истинско, освен ако не е било белязано от тези преживявания.

Прощка. Или „прощаване“. Вижте върху Матей 3:6.

5. В река Йордан. Подробност, предоставена само от Марк.

7. Проповядвал. Проповядването на Месията от Йоан е било характерна и обичайна част от неговите проповеди.

Лачет. „Обувките“ всъщност са били сандали, които са защитавали само стъпалата на краката (вижте Матей 3:11). „Връзката“ или „ремъкът“ държал сандала за крака.

Наведете се. Израз, използван само от Марк, за да се подчертае служебният характер на деянието. Вижте върху Матей 3:11.

9. В онези дни. [Кръщението, Марк 1:9–11=Мат. 3:13–17=Лука 3:21–23а . Основен коментар: Матей.] Тоест, в дните на служението на Йоан.

В Йордан. Вижте стих 5. Марк споменава факта, че кръщението е било извършено „в река Йордан“ и че след кръщението кандидатите са „излезли от водата“ (ст. 10).

Това е силно доказателство, че кръщението на Йоан е било чрез потапяне.

10. Веднага. Гр. *ēntheōs*, „веднага“, „веднага“, любима дума на Марк.

Ако, както е общоприето, Марк е написал своето Евангелие с помощта на Петър (виж стр. 564), тази характеристика може да отразява енергичния, образен и искрящ начин на проповядване на Петър.

Отворено. Гръцко *schizō*, което е по-силен термин от този, използван в другото евангелие. писатели, еквивалентно на „разкъсват“.

12. Духът тласка. [Искушението, Марк 1:12, 13 = Мат. 4:1–11 = Лука 4:1–13.]

Основен коментар: Матей.]

13. С дивите зверове. Като палестинския вълк, глиган, хиена, чакал и леопард. Дивите зверове вероятно са споменати, за да се изобразят живо изолацията, самотата и опасността на дивата природа.

14. Сега след това. [Начало на галилейското служение, Марк 1:14, 15 = Мат. 4:12 = Лука 4:14, 15.

Основен коментар: Матей.] Вижте Допълнителна бележка върху Лука 4; Продължителността на Христовото служение и началото на галилейското служение.

15. Време. Гръцки *kaîros*. Тази дума се отнася до особено благоприятно време (виж Мат.

13:30; 16:3; 21:34; 26:18; Лука 19:44; Йоан 7:6; Рим. 5:6; Ефес. 1:10) – в този случай до идването на Месията и установяването на Неговото царство. Терминът изглежда е бил използван често, особено по отношение на идването на Месията и края на света (виж Марк 13:33; Лука 21:8; Ефес. 1:10; Откр. 1:3). Изявлението на Исус: „Времето се изпълни и Божието царство наближи“ е същото като това на Йоан

послание (виж Матей 3:2). Хората го разбирали като декларация, че месианското царство е на път да бъде установено. В народното съзнание, както и в Йоан, това включвало установяването на земно царство за евреите и последващ триумф над всички техни врагове (виж ДА 103). През цялото служение на Исус това неразбиране продължило и не било окончателно поправено в съзнанието на Неговите ученици до възкресението (виж Лука 24:13–32; Деяния 1:6, 7), въпреки че чрез Своите притчи Исус многократно е учил, че царството, което е дошъл да установи, е, поначало, духовно царство (виж върху Матей 4:17; Матей 5:3; вж. гл. 13:1–52).

Исусовото изявление „Времето се изпълни“ се отнася до пророчеството за 70-те седмици в Дан. 9:24–27, към края на които „Месията Князът“ трябваше да „потвърди завета с мнозина“ и „да бъде посечен“ (вижте ДА 233; ВБ 327). В дните на Христос някои, поне, знаеха, че този период от време на Даниил е почти към своя край (ДА 31, 33, 34).

„А когато се изпълни времето, Бог изпрати Сина Си“ в света (Гал.

4:4). Когато Исус започнал служението Си, времето било узряло за установяването на Неговото царство (вижте ДА 32, 36, 37).

16. Докато вървеше. [Зовът край морето, Марк 1:16–20 = Мат. 4:18–22 = Лука 5:1–11.]
[Основен коментар: Лука.] Буквално „като минаваше“.

Симон. Вижте гл. 3:16. Марк използва името Симон в гл. 3:16, където записва факта, че Исус е дал на Симон името Петър, а след това, с едно изключение (гл. 14:37), използва последното име.

17. Накарайте ви да станете. Да превърнете обикновените рибари в рибари на човеци би включва дълъг и бавен процес на обучение. Петър, Андрей, Джеймс и Джон бяха опитни рибари, но сега трябва да придобият нови умения.

20. Наемаше слуги. Зеведей не беше оставен да работи сам. Приемайки призива да стане Един от учениците на Исус не е имал предвид, че четиримата мъже по този начин са пренебрегнали синовните си задължения. Присъствието на „наемници“ предполага доста обширен и успешен бизнес. Само Марк е записал този интересен детайл от повествованието.

21. Те отидоха. [Бесновладеният в синагогата, Марк 1:21–28 = Лука 4:316–37].
Основен коментар: Марк. Вижте Ранното галилейско служение; Служението на нашия Господ; за чудесата, стр. 208–213.] Буквално „те отиват“. Марк често използва сегашно време, за да добави нотка на графична реалност към разказа си. „Те“ включва Исус и четиримата ученици, които Той вече е призовал.

Капернаум. Вижте Лука 4:31.

В съботата. Вижте Лука 4:16, 31. Не може да се заключи от бързото изказване на Марк. трогателен разказ за това, че четиримата ученици са ловили риба в съботния ден.
„Веднага“ тук просто обозначава първата събота след инцидента, разказан в Марк 1:16–20.

Синагогата. За описание на древната синагога и нейните служби вижте стр. 56, 57.

22. Удивен. Вижте Мат. 4:13.

Неговото учение. Тоест, „Неговото учение“.

Авторитет. Тази характеристика поставяше учението на Христос в силен контраст с това на книжниците и беше коментирана отново и отново от онези, които Го слушаха (виж Мат. 2:1). 7:29; Марк 1:27; и др.). Вместо да се спира на това, което хората от минали епохи са мислили и писали, и да се позовава на това като на авторитет, Той говори като притежаващ власт в Себе Си директно от Отца. Книжниците обикновено казваха, че някой равин е казал това

и така, докато Исус заяви: „Казвам ви“ (Матей 5:21, 22). Вярно е днес, както и тогава, че само проповядването на духовни уверения може да донесе изцеление на болните от грях човешки души.

Книжници. Официалните учители на закона и традицията. Повечето от тях бяха фарисеи. Тези професионални тълкуватели на устния и писмения закон бяха в постоянен спор с Исус (виж Матей 22:34–46; 23:13, 14). Те често проявяваха дребнав легализъм, който се стремеше да определи уместността дори на най-дребните житейски действия. Те често обясняваха Писанията по начин, който хвърляше съмнение върху значението им, вместо да го изяснява, и се занимаваха с преданията на отците, които смятаха за равни или превъзхождащи Писанията, обезсмисляйки Божия закон (Марк 7:9, 13). По този начин те налагаха на хората „тежести, трудни за носене“, но дори не биха „докоснали“ нито една от тях с пръстите си (Лука 11:46). Вижте стр. 55; вижте върху Матей 2:4.

23. Нечист дух. Гръцки пневма акатартон. В Евангелията този израз се използва синоним на daimonion (вж. Мат. 10:1 с Лука 9:1), дума, която обозначава дух, превъзхождащ хората, и която в Новия завет винаги се отнася за зъл дух, демон или дявол. Евангелията записват шест конкретни случая на обсебване от демони: (1) Мъжът в синагогата в Капернаум (виж върху Марк 1:12–28), (2) неидентифициран мъж, който е бил както ням, така и обладан (виж върху Мат. 9:32–34), (3) двамата обладани от демони от Гадара (виж върху Марк 5:1–20), (4) дъщерята на сиропиникиянка (виж върху Мат. 15:21–28), (5) синът на неидентифициран мъж (виж върху Марк 9:14–29) и (6) Мария (Марк 16:9). В допълнение към тези специфични случаи, Евангелията често споменават, че Исус и Неговите ученици са изцелили страдащите от зли духове. За обсъждане на обсебването от демони в Новозаветните времена вижте Допълнителна бележка в края на главата.

Той извика. Това се случи в момента, в който Христос говореше за Своята мисия да освободи онези, които бяха роб на греха и на Сатана (виж МН 91; вж. Лука 4:18). В това преживяване Христос отново беше изправен лице в лице с врага, когото беше победил в пустинята на изкушението (виж ДА 256). Публиката слушаше внимателно посланието, което Христос носеше, и Сатана възнамеряваше по този начин да отклони вниманието на хората от истината, която намираще плодородна почва поне в някои от сърцата им.

24. Какво общо имаме ние с теб? Буквално „Какво общо имаме ние и ти?“ Този характерен еврейски идиом (виж Съдии 11:12; 2 Царе 16:10) се появява в LXX почти в същата форма, както тук. Той означава „Какво общо имаме?“ Гадаринските бесни по-късно използвали същите думи (виж Матей 8:29; виж върху Йоан 2:4). От Марк 1:23, 25, 26 изглежда, че само един зъл дух е бил обладан от човека. Местоименията за множествено число в настоящия стих вероятно се отнасят до всички демони като цяло, с кой клас същества се е идентифицирал този конкретен зъл дух.

Ти, Иисусе. Демоните, обладаващи човешки същества, обикновено изповядвали, че Иисус е Божият Син (виж гл. 3:11, 12; 5:7). Според Яков „и бесовете вярват и треперят“ (виж Яков 2:19) и тяхното познание за божествената воля и цел трябва далеч да надхвърля това на човека.

Унищожни ни. Този демон очевидно очакваше с ужас великия съден ден Бог (вж. Езек. 28:16–19; Мат. 8:29). Той очевидно е знаел за „вечния огън, приготвен за дявола и неговите ангели“ (Мат. 25:41) и е бил обезпокоен, че Христос е на път да извърши божествен съд над него (вж. 2 Петрово 2:4; Юда 6).

Свети Божий. Злият дух приветствал Исус като някой, който е в особено близки отношения с Бога. Друг път демоните Го наричали „Син Божий“ (Мат. 8:29; Лука 8:28), самата титла, която накара еврейските водачи да желаят Неговата смърт (Йоан 5:17, 18) и в крайна сметка да Го осъдят (вж. Матей 26:63–68; вж. Йоан 10:30–36).

25. Укорен. Гръцко *epitimaō*, буквално „да оценявам“, в Новия завет „да обвинявам с вина“, „да смърря“, „да предупреждавам“, „да порицавам“. Исус „укорява“ злия дух, без обаче да повдига „осъдително обвинение“ срещу него (виж Юда 9). Изглежда, че укорът е бил отправен, защото духът се е обърнал към Него като към Месия. Исус добре е знаел, че откритото твърдение за Месиянство в този момент само би предубедило много умове срещу Него. Освен това, бурната политическа ситуация в Палестина е породила много фалшиви месии, които са предложили да поведат сънародниците си във въстание срещу Рим (виж Деяния 5:36, 37; вж. Деяния 30, 733), и Исус се е стремил да избегне да бъде смятан за политически месия в популярния смисъл. Това би заслепило хората за истинската същност на Неговата мисия и би дало на властите претекст да заглушат Неговите дела.

Друга причина, поради която Исус избягваше да твърди, че е Месия, беше, че Той желаше хората да Го разпознаят като такъв чрез личен опит – като наблюдават Неговия съвършен живот, като слушат Неговите думи на истината, като стават свидетели на Неговите могъщи дела и като разпознават във всичко това изпълнението на старозаветните пророчества. Очевидно с тази мисъл Той отговори на учениците на Йоан Кръстител така, както го направи (Матей 11:2–16). 6).

Мълчи. Буквално „бъди наустник“.

26. Разкъсан. Гръцки *spagassō*, термин, използван от древните медицински писатели за конвулсивното действие на стомаха при повръщане. Тук може да се преведе като „атакуван“ или „сгърчен“ и може да означава, че човекът е бил хвърлен на земята. Същата дума се използва многократно за конвулсивните припадъци, преживявани от обладани от демони (Марк 9:20, 26; Лука 9:39). Атаката може да е била опит от страна на демона да убие нещастната жертва. Тази проява представлява поразителен контраст между обсебването от демони и нормалното състояние на самообладание, което последва.

27. С власт. Исус не само проповядваше с власт (Мат. 7:29; Марк 1:22); Той действал с власт. Еврейските екзорсисти използвали заклинания, магии и други суеверни процедури в усилията си да прогонят зли духове. Исус казал една-единствена дума и демоните си тръгнали веднага. Духовите, както и хората, признавали властта на Божия Син.

Изцелението на сина на благородника раздвижи град Капернаум (вижте Йоан 4:53). Сега народът му стана свидетел на още по-голямо проявление на Божията сила.

28. Слава. Гръцки *akoē*, „това, което се чува“. Тази дума има почти същото значение като английската „доклад“, „новина“. Исус бързо станал добре позната личност в Галилея (вижте също Лука 4:14, 15, 37; Лука 5:15, 17).

29. Веднага. [Свежърва на Петър; Болният оздравява вечерта, Марк 1:29–34=Мат. 8:14–17=Лука 4:38–41. Основен коментар: Марк. Вижте Ранното галилейско служение; Служението на нашия Господ; относно чудесата стр. 208–213.] Гр. *eutheōs*; вижте на стих 10.

Домът на Симон. По време на галилейското служение Исус многократно отсядал в дома на Симон Петър (вж. ДА 259, 267). Неговият съвет към дванадесетте да останат в една къща, докато пребивават в града (Марк 6:10), несъмнено е бил в съответствие с Неговата собствена практика.

30. Майката на жената на Симон. Петър е единственият от дванадесетте, за когото е специално споменато, че е бил женен, въпреки че предвид факта, че повечето евреи са били женени, се смята, че вероятно повечето, ако не и всички, от останалите ученици също са имали съпруги.

Това е първото чудо, записано и от тримата синоптични автори. Разказът на Марк предоставя няколко подробности, които липсват в останалите.

Болен от треска. Гръцка дума *pyressō*, от думата *pur*, която означава „огън“. Английската ни дума „треска“ произлиза от сродна дума. Лука, лекар, диагностицира това заболяване като „силна треска“ (вижте върху Лука 4:38). Наличието на блатиста местност недалеч от Капернаум, чийто климат е бил субтропичен, предполага, че може да е била малария.

Анон. Гръцки *euthēōs* (виж на стих 10). Учениците на Исус демонстрираха увереността си в Него, като се обърнем към Него незабавно във време на физическо страдание.

31. Хвана я за ръка. Този акт беше лично докосване на любящо съчувствие, често използвано от Исус (виж Матей 9:25; Марк 5:41; 8:23; 9:27). Контактът с божествената сила, чрез вяра, направи тази жена здрава. Душата, която е болна от грях, също се нуждае от докосването на ръка, изпълнена със съчувствие.

Веднага. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на думата тук. Обаче, че майката на Петър наистина е станала веднага, е посочено в Лука 4:39 и е показано от факта, че и трите разказа предполагат, че тя е успяла да служи на домакинството преди залез слънце. Дългата треска обикновено оставя жертвата си слаба и е необходим период от време, преди жизнените сили на тялото да се възстановят до нормалната си сила, но изцелението на тази жена изглежда е било мигновено.

32. Когато слънцето залезе. Очевидно осъзнавайки, че терминът „дори“ не е достатъчно определен сред юдеите, за да се определи моментът от време, който е имал предвид, Марк добавя този допълнителен обяснителен коментар. Някои коментатори са сметнали този добавен израз за тавтология, но с оглед на относителната неопределеност на термина, преведен като „дори“, това е много малко вероятно.

Причината Марк да бъде точен относно времето, когато болните от града са били доведени до вратата на дома на Петър, вероятно се крие във факта, че равинският закон забранява всякаква помощ освен спешна за болните в събота (виж върху Йоан 5:10; 7:23; 9:14). Също така, действията по изцеление, освен в случаи на крайна спешност, когато самият живот е бил в опасност, са се считали за работа и следователно неподходящи за съботния ден (виж върху Лука 13:10–17).

Фактът, че и тримата синоптични автори описват това събитие със сравнителна подробност, предполага, че това е било запомнящо се събитие за всички ученици. Дванадесетте бяха горчиво разочаровани от приема, оказан дотогава на служението на Исус, особено в Юдея и Назарет. Тази демонстрация на обществено доверие в Него сигурно е укрепила значително тяхната собствена вяра.

33. Целият град. Ярък детайл, споменат само от Марк. Това не е задължително означава, че всеки човек, живеещ в Капернаум, е дошъл в дома на Петър, а по-скоро е хиперболично описание на тълпите от хора, които са дошли.

34. Дяволи. Гръцко *daimonion* (виж на ст. 23; виж Допълнителна бележка в края на главата).

Не е понасял. Или „не е позволявал“. За причината вижте стих 25.

35. Сутринта. [Първо галилейско пътешествие, Марк 1:35–39=Мат. 4:23–25=Лука 4:42–

44. Основен коментар: Марк. Вижте Ранното галилейско служение; Служението на нашия Господ.] Гр. *prōi*, „рано през деня“. Този термин е бил често използван по отношение на последната стража на

нощта, от около 3:00 до 6:00 сутринта (виж Марк 16:2, 9; Йоан 20:1). Тъй като беше ранно лято, слънцето щеше да изгрее около 5 часа, а първата светлина на зората щеше да се види около 3:30 часа на географската ширина на Капернаум. Вижте стр. 50.

Много време преди разсъмване. Гръцкият превод показва, че е било дълбока нощ, което в Този случай би бил ранната част от сутрешната стража. Исус сигурно е спал малко, защото беше късно през нощта, преди тълпите болни, доведени до вратата на дома на Петър, да се разпръснат (виж ДА 259).

Уединено място. Исус търсеше да бъде сам, където тълпите от хора не можеха да Го намерят (вж. ДА 363).

Молеше се. Вижте върху гл. 3:13. Една от забележителните и значими характеристики на Христос беше, че Той се молеше, често и ефективно. Често по време на земния Си живот Исус посочваше, че „Синът не може да върши нищо от Себе Си“ (Йоан 5:19; вж. ст. 30). Чудесните дела, които Той вършеше, бяха извършени чрез силата на Отца (вижте ДА 143). Думите, които Той говореше, Му бяха дадени от Отца (Йоан 8:28). Преди Исус да дойде на тази земя, Той знаеше всяка подробност от плана за живота Си, „но като ходеше между хората, Той беше воден стъпка по стъпка от волята на Отца“ (ДА 147; вижте върху Лука 2:49). Планът за живота Му се разкриваше ден след ден (вижте ДА 208).

36. Симон. Петър е споменат по име или защото е бил признат водач на групата, или защото, както е общоприето, Марк е записал разказа, както му е бил разказан от Петър (виж стр. 563).

С него. Вероятно включително поне братът на Петър, Андрей, и Яков и Йоан, четиримата мъже, официално призовани досега да бъдат ученици. Те са посочени като хора, които са били в дома на Петър предния ден (ст. 29).

Следван. Гръцки *katadiōkō*, „да преследвам“, „да търся“. Това не е бил просто случаен опит да се намери Исус. Неговите ученици несъмнено са били нетърпеливи да върнат своя чудотворен Учител обратно на събиращите се тълпи, за да може Той да увеличи още повече славата Си. Изглежда са чувствали, че Исус губи ценни възможности да спечели последователи и да увеличи популярността на Своето дело. Но мотивите им не са били в съответствие с целта, за която са били извършени чудесата. Вижте стр. 209; вижте на стих 38.

37. Всички хора. Тоест, жителите на Капернаум (вижте на стих 33).

38. Да тръгваме. Исус предложи да се оттегли пред внезапната вълна от популярност, която щеше да засенчи истинските цели на Неговото служение. Повече вреда, отколкото полза, щеше да произтече от придържането към непросветения вопл на хората и Той отказа да се хване в капана. Исус смяташе чудесата Си за средство за постигане на целта, водещо мъжете към осъзнаване на нуждата им от изцеление на душата, но множествата не виждаха по-далеч от самите чудеса. Без да виждат, те объркваха средствата за целта, но средствата без целта само щяха да ги отведат по-далеч от всякога от царството, което Христос беше дошъл да прогласи. Ако тези погрешни схващания за Неговото дело не можеха да бъдат разсеяни, всички усилия на Христос щяха да бъдат напразни. Вижте на стих 36.

Затова излязох. Или „затова излязох“ (RSV). Тук изглежда, че Исус говори за идването Си от град Капернаум „на уединено място“ (ст. 35), а не за слизането Си от небето на земята. Паралелният пасаж в Лука (гл. 4:43) обаче предполага, че тук Исус говори за мисията Си на земята. В други случаи Той говори конкретно за идването Си от Отца, във връзка с мисията Си като цяло (виж Йоан 10:10; Йоан 18:37; Лука 19:10).

39. Той проповядваше. Така започва разказът на Марк за първото мисионерско пътуване до Галилея, започнало вероятно в началото на лятото на 29 г. сл. Хр. (вижте МВ 2, 3; вижте Допълнителна бележка върху Лука 4). В своите писания Йосиф Флавий назовава над 200 града и села в Галилея и те предоставят достатъчно възможности за обширна и продължителна кампания далеч от по-големите градове, струпани по западния бряг на Галилейското езеро. Както и при ранното юдейско служение, за което синоптичните писатели казват малко или изобщо не казват нищо, вероятно е първото мисионерско пътуване да е било по-обширно и да е продължило за по-дълъг период от време, отколкото би показало краткото внимание, което му е отделено (вижте върху Марк 2:1).

Марк записва само един конкретен инцидент от първото пътуване (гл. 1:40–45), но неговото обобщение на резултатите от пътуването (ст. 45) сочи към успешен период на служение, обхващащ няколко седмици, а може би и два или три месеца.

В синагогите им. Вижте стр. 56, 57. Като популярен гостуващ равин, Исус биваше питан да участват в службите и да говорят, както в Назарет (Лука 4:16–27) и в Капернаум (Марк 1:21, 22).

В цяла Галилея. Матей (гл. 4:23–25) говори по-подробно за степента и влиянието на първото мисионерско пътуване.

Общо Исус е провел три мисионерски пътувания в Галилея между Пасхата... и този от 30 г. сл. Хр., периодът на галилейското служение (виж Служението на нашия Господ). При първото пътуване не е сигурно дали Исус е имал за спътници повече от четиримата ученици, които наскоро е призовал край Галилейското езеро (виж Марк 1:16–20).

Те са единствените, за които е специално посочено, че са били с Исус в деня преди Неговото заминаване от Капернаум (ст. 29). Други може да са започнали да Го следват по време на първото пътуване, тъй като официалното назначаване на Дванадесетте се е състояло преди началото на второто пътуване (гл. 3:13–19).

По време на това първо пътуване Христос прогласи предстоящото установяване на „царството на Бог“ (Лука 4:43), което е било основно за всички Негови по-късни учения.

40. Прокажен. [Първо изцеление от проказа, Марк 1:40–45 = Мат. 8:24 = Лука 5:12–16.] Основен коментар: Марк. Вижте Ранното галилейско служение; Служението на нашия Господ; за чудесата стр. 208–213.] Мненията се различават относно това дали това чудо се е случило след Нагорната проповед, както е в Матей, или по време на първото пътуване из Галилея, както е тук. Марк като цяло спазва това, което изглежда като по-близък до хронологичен ред на събитията, докато Матей често се отклонява от времевия ред, за да постигне тематична подредба. Следователно редът, даден в Марк, изглежда за предпочитане. Съответно, това изцеление е може би единственият конкретен инцидент, записан във връзка с първото пътуване, което Исус предприема през Галилея. Вижте стр. 191, 192, 274.

Това чудо е записано в Матей 8:2–4 и Лука 5:12–16, но разказът на Марк е по-подробен. По-късно Исус изцелява и други болни от проказа (Матей 26:6; Лука 7:22; 17:12–14; вж. ДА 557) и изпраща учениците Си да правят същото (Матей 10:8).

Що се отнася до естеството на „проказата“ в древността, вижте думата в Библейския речник на адвентистите от седмия ден. Относно нейната диагноза и законите за сегрегация и ритуално пречистване вижте Левит 13 и 14.

Юдеите са смятали проказата за божествено наказание за грях (към което са се отнасяли и те) приписва им се раждането слепи; виж Йоан 9:2). Те бяха възприели стара езическа идея (вижте старовавилонски текст за поличби в Archiv für Orientforschung 18:62, назоваващ определени симптоми, очевидно на проказа, като означаващи изоставяне от Бога и човека). Следователно те не полагаха никакви усилия за облекчаване или излекуване; всъщност те не знаеха лекарство за истинска проказа - само

изоляция. (И дори след средата на 20-ти век карантината продължава като стандартна процедура навсякъде; оттогава новите лекарства позволяват амбулаторно лечение и правят izolацията ненужна.)

Ако искаш. Вероятно три големи препятствия са се появили пред ума на този страдащ човек, всяко едно от които би могло да е достатъчно, за да направи перспективата за изцеление далечна, ако не и невъзможна. Първо, доколкото е известно, няма данни за подобно изцеление от времето на Нееман, около 800 години по-рано. Втора пречка, още по-страшна, беше общоприетото схващане, че той е под проклятието на Бог. Дали Исус би бил готов да го изцели? Третата пречка представляваше по-практичен проблем. Как би могъл да се доближи достатъчно до Исус, за да представи молбите си? Ритуалният закон строго му забраняваше да се приближава или да се смесва с други хора и където и да отидеше Исус, хората се тълпяха около Него. Това на практика откъснало страдащия мъж от непосредственото присъствие на Исус.

Направи ... чист. Гръцко *katharizō*, „да очистивам“, а не *therapeuō*, „да изцелявам“, „да лекувам“. Както в Стария, така и в Новия завет за жертвите на проказа се говорело като за „нечисти“, нуждаещи се от „очистване“, а не като за „болни“, нуждаещи се от „лечение“. Това разграничение в терминологията отразява идеята за ритуално очистване.

41. Докосна го. Исус често докосваше болните, когато ги изцеляваше (Мат. 8:15), но понякога не го направи (Йоан 4:49, 50). Той знаеше, че докосването на прокажен човек означава нечистота; въпреки това го направи смело.

Бъди чист. Тъй като никой човек тогава не можеше да излекува проказа, фактът, че Исус го направи намекваше, че Той притежава божествена сила. Това даваше на хората вяра, че Той е способен и да очисти душата от греха. Исус беше дошъл на земята с конкретната цел да очисти грешниците, чиято духовна болест беше по-смъртоносна от проказата.

42. Веднага. Само по себе си това беше важна част от чудото. Всичко се случи пред очите на тълпата. Плътта на страдалеца се възстанови, мускулите му станаха твърди, нервите му чувствителни (виж ДА 263).

43. Строго обвинен. Гръцки *embrimaomai*, „да бъдеш дълбоко развълнуван“, „да увещаващ настоятелно“. Тази дума е преведена като „стена“ в Йоан 11:33 и „ропта“ в Марк 14:5 и винаги показва силна емоция. Евангелските писатели я използват за Христос само в два други случая (виж Мат. 9:30 и Йоан 11:33, 38). Само в редки случаи Исус е заемал строго отношение (виж Мат. 23:13–33; Йоан 2:13–17; вж. ДА 353). Причините за очевидната строгост на Исус тук са ясни в Марк 1:45.

44. Не казвай нищо. Няколко фактора вероятно са подтикнали Исус да каже на изцеления мъж да не казва нищо за случилото се и да го изпрати „веднага“ (ст. 43) да се яви пред свещениците. На първо място, били необходими бързи действия, за да може мъжът да стигне до свещениците, преди да научат кой го е излекувал. Само така той можел да очаква безпристрастно решение, защото ако свещениците научат, че Исус е излекувал мъжа, те вероятно щяха да откажат да удостоверят неговото очистване. Неговите собствени интереси налагали мълчанието и бързите действия да бъдат необходимост.

Също така, ако многобройните жертви на проказа в региона чуват за силата на Исус да ги освобождава от болести, те несъмнено биха се стичали към Него и биха затруднили служението Му за хората като цяло. Освен това, Исус изискваше като предварително условие искрено чувство за нужда от страна на страдащия и поне известна доза вяра (виж Марк 5:34; Йоан 4:49, 50; вж. ДА 264, 267, 268).

Друга причина за мълчанието му беше, че Той се стремеше да избегне създаването на репутация за Себе Си като обикновен чудотворец. Евангелският разказ ясно показва, че Той е смятал, че

чудесата да бъдат второстепенни; Неговата първа и велика цел беше спасяването на човешките души. Христос винаги е призовавал хората да търсят първо небесното царство, с пълна увереност, че техният небесен Отец ще им прибави материални благословения, от които биха се нуждаели (Матей 6:33).

Различни случаи, в които Исус, поради тези и други причини, е забранил публикуването на Разкази за чудесата, които Той е извършил, могат да бъдат намерени в Матей 9:30; 12:16; Марк 5:43; 7:36; 8:26.

Покажи се. Според Моисеевия закон свещениците, които са служили като служители по общественото здравеопазване, са диагностицирали проказа и са нареждали изолация. Тъй като поне в Стария завет други кожни заболявания са били описвани с термина проказа, лекарите, които са ги изследвали, понякога са били неспособни да отсвят лечимите видове. Тези, които са се възстановили от болестта си, са могли да се върнат у дома след повторен преглед, обреди за пречистване и вероятно сертифициране (Левит 14).

Такова удостоверение от свещеника би се равнявало на официално признание за това чудотворно изцеление (виж ДА 265). Самият човек би бил жив свидетел на случилото се. В действителност много свещеници бяха убедени от това и други доказателства за божествеността на Христос (виж ДА 266). След възкресението много от свещениците изповядаха вярата си в Него (виж Деяния 6:7) и се присъединиха към младата църква.

Казването на Исус на изцеления човек да следва предписанията на закона показва, че Той не е бил против законите на Мойсей. Самият Той е бил роден „под закона“ (Гал. 4:4; виж върху Мат. 23:2, 3). Но Той изрази енергично противопоставяне на традициите, които книжниците бяха изградили около Моисеевите предписания, чрез които те обезсмислиха както буквата, така и духа на това, което Бог беше предал на Мойсей (виж Мат. 15:3; Марк 7:8, 9; вж. Ж.В. 395–398). Като изпрати този човек при свещениците, Христос несъмнено възнамеряваше да демонстрира на тях и на хората собственото Си признание за законите, които Самият Той беше предал на Мойсей много преди това. По този начин Той се надяваше да опровергае лъжливите обвинения, отправени от свещениците, официалните пазители на закона. По този начин онези, които бяха с отворено съзнание сред тях, можеха да видят, че обвинението в нелоялност към Моисеевия закон е лъжливо и можеха да бъдат подтикнати да Го признаят за Месия (виж Ж.В. 265).

Принеси жертва за твоето очистиране. Вижте том I, стр. 707 и върху Левит 14.

За свидетелство. Тоест, свидетелство за божествената сила, която Исус прояви, за Неговия състрадателен интерес към нуждите на човечеството, за Неговото уважение към законите на Мойсей и към еврейските водачи като пазители и изпълнители на закона, и най-вече за Неговата сила да избавя хората от греха и смъртта.

Към тях. Не е съвсем ясно дали това се отнася за свещениците или за народа като цяло, включително свещениците. Контекстът обаче изглежда го насочва към свещениците. Именно на тях нещата, които Мойсей е заповядал, е трябвало да бъдат принесени „за свидетелство“. Хората са видели доказателствата да се разиграват пред очите им; свещениците не са. Но сътрудничеството на изцеления човек с ритуалния закон щеше да свидетелства за нещата, за които Христос е искал те да бъдат наясно. Разбира се, решението на свещеника щеше да представлява постоянно правно свидетелство пред целия народ, след като бъде вписано в официалния протокол.

45. Публикувай го много. Или „говори свободно за това“ (RSV). Не разбирайки как неспазването на строгата заповед за мълчание би попречило на делото на Христос и утешавайки се с мисълта, че скромността на Исус е единствената

Въпреки необходимото внимание, благодарният мъж говореше свободно за силата на Този, който го беше изцелил.

Разпространете новината. Или „разпространете новината“ (RSV).

Няма вече. Тоест, вече няма. Това чудо, или по-скоро резултатът от него, изглежда е отбелязало края на първото мисионерско пътуване на Христос през градовете и селата на Галилея.

Той беше принуден да прекрати работата Си за известно време (виж ДА 265).

Градът. Буквално „град“, тоест всеки град или населено място.

В пустинни места. Или „в провинцията“ (RSV). Няма индикации къде може да е било мястото на убежище на Исус. Христос вероятно е останал близо до по-гъсто населените части на района, отивайки може би в хълмовете на няколко мили западно от Галилейското езеро.

Няколко дни по-късно Той отново беше в Капернаум (гл. 2:1), в дома на Петър (виж ДА 267).

Те дойдоха. Формата на гръцкия глагол предполага, че хората продължават да идват. Техните Въображението им беше разпалено, но за съжаление пламенността им беше лишена от знание и те погрешно разбраха целта на Христос при извършването на Неговите чудеса (виж стр. 209).

ДОПЪЛНИТЕЛНА БЕЛЕЖКА ПО ГЛАВА 1

Тези, които отричат въдъхновението на Писанието и отхвърлят идеята за буквален дявол и буквални зли духове, приписват феномена на това, което Библията нарича обсебване от демони, на естествени причини, по-специално на различни физически и нервни разстройства като епилепсия и лудост. Други, приемайки за истина евангелските твърдения относно обсебването от демони, не винаги са вземали предвид естеството и връзката на съпътстващите физически и нервни разстройства. Тази бележка ще се опита да обясни проблема както по отношение на сатанинския контрол върху живота на всички нечестиви като цяло, така и в по-ограничения смисъл на обсебването от демони със съпътстващите го телесни прояви.

Контрол от Светия Дух. – Чрез действието на Светия Дух (1 Кор. 3:16; 6:19; 2 Кор. 6:16; Еф. 2:22) Христос пребивава в сърцата на онези, които по свой собствен свободен избор желаят да Му служат (2 Кор. 5:14; Гал. 2:20; Кол. 1:27; и др.; вж. МБ 142). Тъй като с тяхното сътрудничество Той действа в тях да желаят и да действат според Неговата благоволя (Фил. 2:13), сила отгоре ги завладява, привеждайки естествените наклонности в хармония с божествените принципи (Рим. 8:29; Гал. 5:22, 23; 2 Сол. 2:14). Само онези, които по този начин предават контрола над умовете си на Бога, могат, в пълния смисъл на думата, да имат „здрав разум“ и да се радват на истинска и пълна умствена и емоционална стабилност (виж 2 Тим. 1:7; срв. Ис. 26:3, 4).

Никой, който избере да служи на Бога, няма да бъде оставен на властта на Сатана (МН 93; вж. ДА 38).

Укрепени от божествена сила, те стават неуязвими срещу атаките на Сатана (ДА 209, 324).

Контрол от зъл дух. – От друга страна, всички, които отхвърлят или игнорират истината, заявяват своята вяност към злия (МН 92; ДА 322, 341). Тези, които упорито отказват или пренебрегват подтиците на Светия Дух, поддавайки се вместо това на контрола на Сатана, развиват характер, който все повече наподобява неговия Йоан 8:34, 41, 44; ДА 338, 429). Съвестта и силата на избор установяват модел на поведение, основан на принципите на Сатана (виж Рим. 6:12–16; ДА 256). Тъй като хората по този начин постепенно се отделят от влиянието и контрола на Светия Дух (виж Еф. 4:30; виж върху Изх. 4:21), те в крайна сметка се оказват напълно на милостта на дявола (ДА 256, 323, 324; вж. 645, 696; Йоан 6:70). Държани здраво от воля, по-силна от тяхната собствена, те не могат сами да избягат от неговата зла сила (МН 93). Те автоматично мислят и действат така, както Сатана им заповядва. Където и да е Въдъхновението, то заявява, че обсебването от демони е резултат от неправилен живот (виж ДА 256). Завладяващото

кариерата на земното удоволствие завършва в мрака на отчаянието или в „лудостта на съсипана душа“ (DA 256).

Степени на демоничен контрол. – Процесът на формиране на характера е постепенен и следователно има степени на контрол или обсебване, независимо дали от Светия Дух или от зли духове (виж Рим. 12:2). Всички, които не се поддават безрезервно на обитаването на Божия Дух, са по този начин, в по-голяма или по-малка степен, под контрола – във владение – на Сатана (виж Лука 11:23; Рим. 6:12–16; 2 Петрово 2:18, 19; ДА 324, 341). Всичко, което не е в хармония с Божията воля – всяко намерение да се наранят другите, всяка проява на егоизъм, всеки опит за насърчаване на погрешни принципи – е, в определен смисъл на думата, доказателство за степен на демоничен контрол или обсебване (виж ДА 246, 341). Всяко съгласие със злото води до по-слабо тяло, по-тъмен ум, по-унижена душа (ДА 341). Въпреки това, във всеки един момент от процеса на формиране на характера „характерът се разкрива не чрез случайни добри дела и случайни лоши дела, а чрез склонността на обичайните думи и действия“ (SC 57, 58). Основната разлика между тези, които откликват от време на време, и тези, които откликват последователно на подтиците на Сатана, е следователно разлика в степента, а не в вида. Животът на цар Саул е изключителен пример за преживяванията на онези, които се подчиняват на контрола на демоните (1 Царе 13:8–14; 15:10–35; 16:14–23; 28:1–25; стр. 679–681).

Форми на демоничен контрол. – Не само степента на демоничен контрол или обсебване варира, но и формата, в която се проявява. Понякога Сатана може да постигне зловещите си цели по-ефективно, като позволи на жертвата си да запази своите умствени и физически способности съвсем непокътнати и да симулира благочестие. Друг път дяволът извращава ума и тялото и води жертвата към очевидно нечестиви и зли пътища. Тези, които са само частично под контрола на демони или които не проявяват симптоми, популярно свързани с обсебването от демони, често са по-полезни за княза на злото, отколкото тези, които може би са по-очевидно под негов контрол. Същият зъл дух, който е обсебил манията от Капернаум, е контролирал и невярващите евреи (виж Йоан 8:44; ДА 256; вж. 323, 733, 746, 749, 760). Юда е бил „обсебен“ в подобен смисъл (ДА 294, 645; Лука 22:3; Йоан 6:70, 71; 13:27; вж. Матей 16:23). В случаи като тези разликата е предимно във формата, в която демоните проявяват своето присъствие и сила.

Обсебване от демони и човешката нервна система. – До каквато и степен или под каквато и да е форма, демоните придобиват контрол над човешко същество, те го правят чрез сетивната нервна система. Чрез висшите сили на ума – съвестта, силата на избора и волята – Сатана обладава човека. Чрез двигателната нервна система злият упражнява контрол над своите поданици. Обсебването от демони не може да се случи, освен ако... чрез нервната система, защото чрез нея Сатана получава достъп до ума и от своя страна контролира тялото (вж. Лука 8:2; ДА 568). Доколкото самата нервна система е първата част от съществото, която е засегната, във връзка с обсебването от демони трябва да се очакват различни нервни разстройства, като епилепсия и психози от различен вид. Такива разстройства често са резултат от поддаване, по един или друг начин, на влиянието и внушенията на Сатана. Тези разстройства обаче не са непременно съпътстващи обсебването от демони, нито са непременно белег на обсебването от демони, както глухотата и нямостта, които също понякога са съпътствали обсебването от демони.

За всеки случай на обсебване от демон, описан в „Копнежът на вековете“, се казва, че е включвал някаква форма на психическо разстройство, популярно описвано като лудост, и това състояние е посочено като резултат от обсебването от демон. Например, демоно-

Обладаният от демон мъж в синагогата в Капернаум е описан като „маниак“, а страданието му като „лудост“ и „лудост“ (Жан Жан 256). За обладаните от демони от Гадара се говори по подобен начин като за „луди“ и „маниаци“ и се казва, че са имали „разсеяни умове“ (Жан Жан 341; Великата библия 514). Обладаното от демон момче в подножието на планината на преображението също е наречено „маниак“ (Жан Жан 429; виж гл. 9:18). Симптомите на нервно разстройство, които са конкретно споменати, са изкривяване на лицето, писъци, осакатяване на тялото, ярък поглед, скърцане със зъби, пана от устата и конвулсии, наподобяващи тези на епилепсия (виж Марк 1:26; 9:18–26; Лука 4:35; 8:29; Жан Жан 256, 337, 429). Във всеки случай прогонването на злите духове е било съпроводено с мигновена и очевидна промяна – възстановявало се е психическото равновесие и физическото здраве там, където са били нарушени. Интелигентността се е възвръщала (ЖВ 256, 338), засегнатите са били облечени отново и с правилния си разум (Марк 5:15; Лука 8:35; ЖВ 338) и разумът им е бил възстановен (ЖВ 429, 568).

Случаят с обладаното от демон момче от Марк 9:14–29 заслужава специално внимание. Описанието на случая поразително наподобява това на епилептичен припадък (виж ст. 18–20). Но да се твърди, че това е просто случай на епилепсия, означава да се отхвърлят ясните твърдения на Писанието, че момчето е било обладано от демон. Авторите на евангелията са еднакво категорични в описанието на случай на това, което със сигурност изглежда като епилепсия, и в приписването му на обладаване от демон.

Обсебване от демони и физически разстройства. – В някои случаи на обсебване от демони е имало и съпътстващи физически разстройства от един или друг вид (виж Мат. 9:32; 12:22; Марк 9:17). Заслужава да се отбележи, че конкретно споменатите физически разстройства – слепота и нямота – изглежда са били свързани със сетивните и двигателните нерви на засегнатите части. Други физически заболявания също може да са резултат от обсебване от демони. Онези, които са се предали, в по-голяма или по-малка степен, на влиянието и контрола на Сатана, са мислили и са живели по начин, който е унижил тялото, ума и душата (виж ДА 256, 341 и др.).

Отличителни белези на обсебването от демон. – Доколкото е посочено от Въдъхновението, различните прояви на физическо и психическо разстройство, които характеризират обсебвания от демон, сами по себе си не се различават от подобни прояви, дължащи се на естествени причини. Очевидно разликата не се състои в проявените нервни и физически симптоми, а в причината за тяхното причиняване. Въдъхновението приписва тези симптоми на прякото присъствие и действие на зли духове (вижте ГС 514). Но различните физически и психически разстройства сами по себе си не представляват това, което Евангелията описват като обсебване от демон. Те са резултат от обсебване от демон.

Без съмнение, народното съзнание е отъждествявало резултатите от обсебването от демони със самото обсебване от демони. Но твърдението, че поради невежество евангелските писатели погрешно са приписали различни физически и нервни разстройства на действието на зли духове, се опровергава от факта, че те ясно са разграничили обикновените телесни страдания, от една страна, от обсебването от демони, от друга (виж Матей 4:24; Лука 6:17, 18; 7:21; 8:2). Реалността на обсебването от демони се потвърждава допълнително от факта, че Христос се е обръщал към демоните като към демони и че демоните са отговаряли като демони, чрез посредничеството на своите нещастни жертви (Марк 1:23, 24; 3:11, 12; 5:7; и др.). Чрез признаването на божествеността на Христос и на крайния съд – факти, които тогава не са били разбирани от хората като цяло – демоните са дали доказателства за свръхестествено знание (Матей 8:29; Марк 1:24; 3:11, 12; 5:7; и др.).

Разумно е да се заключи, че обсебването от демони, макар и често съпроводено с нервни или физически разстройства, е проявявало свои собствени характерни симптоми, но какви може да са били тези симптоми, Писанието не казва.

Защо обсебването от демони е било често срещано. — Има основания да се смята, че обсебването от демони, в ограничения смисъл на евангелските писатели, е било много по-често срещано по времето на личното служение на Христос на земята, отколкото е днес (вижте ДА 257). Може би за известно време Бог е позволил на Сатана по-голяма свобода да демонстрира резултатите от личния си контрол върху човешките същества, които доброволно са избрали да му служат. На планината на преображението учениците видяха човечеството преобразено по Божия образ, а в подножието на планината човечеството се унижи по подобие на Сатана (ДА 429).

Векове наред дяволът се е стремил към неограничен контрол над телата и душите на хората, за да ги измъчва с грех и страдание и накрая да ги погуби (Ж.В. 257; ПП 688). Така, когато нашият Господ се е явил, ходейки като човек сред хората, „телата на човешките същества, създадени за обиталище на Бога, са се превърнали в обиталище на демони. Сетивата, нервите, страстите, органите на хората са били управлявани от свръхестествени сили в угаждане на най-гнусната похот. Самият печат на демоните е бил отпечатан върху лицата на хората“ (Ж.В. 36). Самото подобие на човечеството сякаш е било заличено от много човешки лица, които вместо това отразяват изражението на легионите от зло, с което са били обсебени (вж. Лука 8:27; Ж.В. 337; ГК 514). По един много реален начин, обсебването от демони представлява дълбините на деградацията, до които слизат онези, които откликват на Сатана, и графично илюстрира в какво в крайна сметка ще се превърнат всички, които отхвърлят Божията милост, когато бъдат изцяло предадени на сатанинската юрисдикция

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–8 ДА 97–108

2, 3 9Т 64

7 5Т 224

10 ДА 111

12, 13 ДА 114

14, 15 ДА 231; ГК 327

15 ДА 233; ГК 345, 351; РК 699; ТМ 64; 8Т 20

16–20 ДА 244–251

23–25 ЕВ 29

24 ДА 467, 579; МН 91; 8Т 208

24–26 ДА 255

27 ДА 256; МН 92

30, 32 МХ 29

35 ДА 259, 362; МХ 30, 52

37, 38 ДА 260

40–45 ДА 262–266

43, 44 ДА 264

ГЛАВА 2

1 Христос изцелява парализиран, 14 призовава Матей от събирането на мита, 15 яде с бирници и грешници, 18 извинява учениците си, че не постят, 23 и че берат класове в събота.

1. Той отново влезе. [Спускане на парализика през покрива, Марк 2:1–12=Мат.

9:2–8 = Лука 5:17–26. Основен коментар: Марк. Вижте Ранното галилейско служение; Служението

на нашия Господ; за чудесата стр. 208–213.] Или „той се върна“ (RSV). Марк характерно използва гръцката дума *palin*, „отново“, когато говори за места, които е споменавал преди това, или за подобни обстоятелства (виж гл. 2:13; 3:1, 20; 4:1; 5:21; 8:13). За разлика от това, Матей често използва *palin*, за да въведе нов раздел от разказа си. Както Матей, така и Марк отбелязват факта, че Исус наскоро се е завърнал от първото си пътуване през градовете и селата на Галилея (виж Мат. 9:1). Матей добавя информацията, че завръщането на Христос в Капернаум е било с лодка. Очевидно или първото Му пътуване е завършило на източния бряг на Галилейското езеро, или Той се е оттеглил в този регион, когато публичността, която Му е дала изцеленият прокажен, е довела до временно оттегляне от обществено служение (виж върху Марк 1:45).

Капернаум. Вижте Матей 4:13. Матей нарича Капернаум „градът на Христос“; тоест, седалището, от което Той е провеждал Своего галилейско служение и което изглежда е смятал за Свой дом.

След няколко дни. Гръцки *di' hēmerōn*, „след дни“. Този израз се приема от някои като обозначение на целия период на Първото галилейско пътуване на Исус, между времето на Неговото заминаване от Капернаум (гл. 1:35–38) и завръщането Му в този град. Тъй като обаче това пътуване вероятно е продължило няколко седмици, може би е по-подходящо да се разбират „дните“ тук като онези, през които Исус се е оттеглил в пустинята поради тълпите, когато „вече не е можел открито да влезе в град“ (гл. 1:45). Разбран по този начин, въпросният период би бил този между събитията, разказани в края на гл. 1 и тези в началото на гл. 2.

Беше шумно. Буквално „Беше чуто“.

Това. Гръцки *hoti*, „това“, което предполага, че следните думи буквално „той е в къща“ са директен цитат на това, което се съобщаваше от хората като цяло.

В къщата. Само Марк споменава конкретно този факт, както е вярно и за многобройни детайли от повествованието, които другите синоптисти пропускат. Това е еквивалентно на думите „у дома“, което несъмнено е препратка към дома на Петър (вж. ДА 267, 271; вижте на гл. 1:29).

2. Веднага. Тръгването на Христос от Капернаум за първото Му мисионерско пътуване беше предизвикано от народното вълнение и големите тълпи от хора, които дойдоха да Го търсят (виж гл. 1:33, 37). Но отсъствието Му от Капернаум остави ентузиазма на хората неотслабващ. Веднага щом се разбра, че Исус отново е в града, хората се стичаха към Него.

3. Болен от парализа. Гръцки *paralutikos*, „паралитик“.

Роден от четирима. Подробност, дадена само от Марк. Тази и други подробности не само отразяват фактическия характер на разказа, но и го маркират като разказ на очевидец, в този случай вероятно Петър (виж стр. 563).

4. Пресата. Тоест, тълпата от хора.

Откриха покрива. Буквално „отвори покрива“. Лука (гл. 5:19) записва, че те „го спуснаха през керемидите“. Както е обичайно в Близкия изток, тази къща несъмнено е имала плосък покрив, със стълбище или стълба отвън, която е осигурявала достъп до нея от двора отдолу (виж Деяния 10:9; вж. Втор. 22:8). Очевидно покривът е бил направен чрез полагане на керемиди върху гредите.

Този необичаен метод за достигане до Исус беше отчаяно предложение на самия паралитик, който се страхуваше, че макар и толкова близо до Исус, все пак може да загуби възможността си

(виж ДА 268). Начинът, по който Исус напусна Капернаум толкова неочаквано (гл. 1:37, 38), остана далеч няколко седмици и накрая се уедини в пустинята (гл. 1:45), вероятно е допринесъл за отчаянието на този човек, който е бил изправен пред перспективата на ранна смърт (виж ДА 267).

Легло. От гр. *krabbatos*, „диван“ или „легло“ за беден човек. Грубият постел, върху който Човекът вероятно не е бил нищо повече от постелка от трева или подплатено одеяло.

5. Тяхната вяра. Тоест, на четиримата носачи на носилки и паралика. Пробиването на дупка през покрива красноречиво говори за тяхното неотложно чувство за нужда и за вярата им, че само Исус може да я задоволи. Такова осъзнаване на нуждата и такава вяра са необходими, преди лечебната сила на Исус да може да бъде приложена към тялото или душата (вижте върху Лука 5:8).

Син. Гръцки *teknon*, буквално „дете“. Когато се използва в обръщение като тук, означава „детето ми“, „синът ми“. Доколкото болестта му го е сполетяла като пряк резултат от разпуснатия живот (Жан Жак 267), изглежда, че историята му е била много подобна на тази на блудния син (виж Лука 15:13, 14). Същото очевидно е било вярно и в случая с паралика, излекуван във Витезда няколко месеца по-рано (виж Йоан 5:14).

Греховете ти да ти се простят. Вижте стих 10. Скръбта му беше дала време за размисъл и той беше осъзнал, че собствените му грехове са отговорни за страданието му. Именно тези грехове, които сега тежаха толкова много на ума му, говореше Исус. Паралитикът дойде да търси здраве на душата, както и изцеление на тялото (вижте ДА 267, 268). Той беше физически безпомощен и духовно безнадежден, докато не представи случая си на Исус, който му даде както помощ, така и надежда. Вижте Йоан 9:2.

6. Книжниците. Вижте стр. 55 и гл. 1:22. Според Лука (вижте гл. 5:17) тези „Фарисеи и законоучители“ дойдоха от всички краища на „Галилея, Юдея и Йерусалим“. Пристигането на представители от толкова много различни места предполага, че присъствието им в този конкретен случай е било повече от случайно. Фактът, че тези религиозни служители бяха точно от районите, в които Исус досега беше работил, изглежда показва, че те бяха в Капернаум, за да разследват Този, който се беше превърнал в център на такъв интензивен обществен интерес. Ситуацията напомня за делегацията, която водачите в Йерусалим изпратиха до Йордан, за да разследва делото на Йоан Кръстител (Йоан 1:19–28) две години по-рано. Настоящата делегация от Юдея, където Исус е работил преди това, може да е била призвана, за да посъветва водачите в Галилея относно начина им на действие с оглед на по-скорошните дейности на Исус там.

Тези мъже бяха шпиони (виж ДА 267; вж. 213) и сякаш за да им напомни живо за изцелението на паралика във Витезда (Йоан 5:1–9), Исус сега изцели друг мъж, страдащ от същата болест. Не им се наложи да чакат дълго, преди да намерят това, което търсеха – предполагаемо доказателство, че Исус е богохулник. По-ранното му изявление пред еврейските водачи беше наречено богохулство (Йоан 5:18); сега Той упражни публично божествен прерогатив, който те също приеха за богохулство. Този инцидент бележи първия от няколко противоречия на Исус с еврейските власти по време на Неговото галилейско служение.

Разсъждение. Гръцки *dialogizomai*, „да се изравняват сметките“, „да се разговаря“, „да се спори“, „да се спори“.

7. Този човек. Гръцки *houtos*, „този [един]“, сякаш изречено с презрение. Те си мислеха, че са хванали Исус в акта на богохулство, но колкото и да е странно, доказателствата не бяха такива, че да могат да ги повдигнат срещу Него на процеса Му година и половина по-късно (Мат. 26:59, 60; Марк 14:55, 56). Тяхната трудност се състоеше във факта, че Той ги изправи пред

практическото действие на силата на Божеството – в прощаването на грехове и изцелението на болести – а не твърдението за конкретни месиански твърдения. Вижте стр. 209.

Богохулства. Гръцки *blasphēmiai*, „зловни речи“, „клевети“, тоест всякакви унижителни твърдения. Книжниците предполагали, че прощавайки греховете на паралика, Исус, обикновен човек, както твърждали те, е узурпирал прерогативите на Божеството. При церемониалната система свещеникът председателствал изповедта на човека, но всъщност не изричал думи на прошка. Неговото приемане на жертвата просто символизирило приемането на изповедта от Бога (виж Евр. 10:1–12). С отказа си да признаят доказателства за присъствието и действието на божествеността, книжниците извършвали същия грях, за който в сърцата си обвинявали Христос (виж Мат. 12:22–32). Левитското наказание за богохулство било смърт с камъни (Лев. 24:16), въпреки че евреите по времето на Исус по принцип не са имали свободата да го извършват.

Кой може да прости? Книжниците са били напълно прави, що се отнася до тяхната теология, защото Старият завет ясно посочва Бог като Този, който прощава грехове (Исая 43:25; Йеремиа 31:34; вж. Йоан 10:33). Грешката им е била, че не са разпознали, че Човекът, който стои пред тях, е Бог. Вижте стр. 209.

8. Възприеман. Гръцки *epiginoskō*, „да знам точно“, „да разпознавам“. Исус многократно чел мислите на хората (Марк 12:15; Лука 6:8; 9:47; 11:17; вж. Йоан 4:16–19; 8:7–9). Това обикновено водело до яростен гняв у тях.

9. По-лесно ли е? Очевидно книжниците са си мислили: „Лесно е да се каже, че „Греховете на човека са простени, защото никой не може да каже със сигурност дали са.“ Исус веднага прие неизказаното им предизвикателство и по същество попита: „Кое би ви било по-лесно – да простите греховете на човека или да го изцелите от парализа?“ Отговорът беше очевиден.

10. За да знаете. Исус предложи чудо, което всички можеха да видят като доказателство за реалността на далеч по-голямо чудо, което те не можеха да видят (вж. Рим. 1:20).

Човешкият Син. Тук, за първи път, и тримата синоптични писатели използват това отличително име (Мат. 9:6; Марк 2:10; Лука 5:24). Това е любимото наименование на Христос за Себе Си и се появява в Евангелията около 80 пъти. Никой обаче не се е обръщал към Него с това име, нито пък някой от евангелските писатели Го нарича с него. Това име е било разбирано, поне сред някои евреи, като име за месианския владетел на новото царство, което ще бъде установено. Освен под клетва (Мат. 26:63, 64; Марк 14:61, 62) и насаме с онези, които са готови да повярват в Него като Христос (Мат. 16:16, 17; Йоан 3:13–16; 4:25, 26; 16:30, 31), Исус не е правил директни месиански твърдения. Неговата цел е била хората да разпознаят в Неговия живот, Неговите думи и Неговите дела доказателство, че пророчествата за Месията са се изпълнили в Него. Вижте стр. 209.

Исус буквално беше „Човешкият Син“, както в чисто исторически смисъл (виж Лука 1:31–35; Рим. 1:3, 4; Гал. 4:4) и в по-висш смисъл. Титлата „Човешки Син“ Го обозначава като въплътения Христос (виж Йоан 1:14; Фил. 2:6–8). Тя посочва чудото, чрез което Създателят и творението са били обединени в една богочовешка личност. Тя свидетелства за истината, че човешките синове наистина могат да станат Божии синове (Йоан 1:12; Гал. 4:3–7; 1 Йоан 3:1, 2). Божеството е било отъждествявано с човечеството, за да може човечеството да бъде преобразено в божествен образ (Жан. 25). Относно Исус като Божи Син вижте Лука 1:35; Йоан 1:1–3; и като Човешки Син, Лука 2:49, 52; Йоан 1:14; вижте Допълнителна бележка върху Йоан 1.

Власт. Гръцки *exousia*, „авторитет“. Обичайната гръцка дума за „власт“, в смисъл на „могъщество“ или „сила“, е *dynamis*. За да се извърши чудо, е необходима сила, но прошката

Грехът беше въпрос на авторитет. В настоящия пасаж „exousia“ стои в началото на изречението и по този начин подчертава Христовата власт да прощава грехове. Юдейските водачи многократно оспорваха тази власт (виж гл. 11:28).

Прощавай греховете. Причината за болестта трябва да бъде отстранена, преди страдащият да може да бъде избавен от болестта, от която е страдал (вижте на стих 5). Изцелението на тялото без изцеление на душата може да доведе само до повторение на пътя, който младият мъж е поел и е довел до болестта. Затова Христос, Който е дал на човека ново тяло, първо му е дал ново сърце.

Той казва. Твърдението в скоби, въведено с тези думи, е вмъкнато в средата на изказването на Исус, за да покаже, че в този момент Той се е обърнал от книжниците и се е обърнал към паралика. То се появява на едно и също място и в трите разказа на повествованието (вижте Мат. 9:6; Лука 5:24). Подобни примери за идентичен език могат да бъдат намерени в Марк 1:16 и Мат. 4:18; Марк 5:28 и Мат. 9:21; Марк 14:2 и Мат. 26:5; Марк 15:10 и Матей 27:18. Вижте стр. 177, 178; вж. стр. 306, 307.

11. Казвам ти. Гръцки *soi legō*, „на теб казвам“. Редът на думите на гръцки тук подчертава този, на когото говори Исус. Думите от стих 10 Той се обърна към невярващите книжници; сега, като доказателство за тях, Той се обърна към паралика и каза: „На теб казвам: Стани.“ Силата да се лекува физически беше доказателство за властта да се лекува духовно.

Вземи си леглото. Страдащият беше донесен при Исус на леглото си; сега той напуска присъствието на Исус, носещ леглото му, доказателство за голямата трансформация, която се е случила.

Влез в дома си. Тоест, „Върви си у дома“.

12. По този начин. Или „нещо подобно“. Човекът, който беше дошъл в присъствието на Исус с дълбоко чувство за нужда, си тръгна с триумфална радост, докато онези, които дойдоха със самодоволство, гордост и злоба, си тръгнаха „онемели от удивление и обзети от поражение“ (Жан Жаклин, 270). Духът, с който хората се обръщат към Исус, определя дали ще намерят в Него стъпало към небето или препъни камък към погибел (вижте Матей 21:44; Лука 2:34; 1 Петрово 2:8).

13. Той отново излезе. [Призив на Левий Матей, Марк 2:13, 14 = Мат. 9:9 = Лука 5:27, 28. Основен коментар: Марк. Вижте Ранното галилейско служение; Служението на нашия Господ.] Очевидно това е било само кратко пътуване в околностите на Капернаум, а не голяма проповедническа обиколка из Галилея. Втората такава обиколка, предшествана от назначаването на дванадесетте и Проповедта на планината, започва малко по-късно.

14. Той видя. Вижте Лука 5:27.

Левий. Лука също използва това име (гл. 5:27), но Матей в същата история предпочита името Матей (гл. 9:9). Че двете имена се отнасят до един и същ човек, се посочва допълнително от факта, че Матей също е наречен „бирникът“ (гл. 10:3), и от факта, че в списъците си с дванадесетте, другите евангелия имат Матей, а не Левий (Марк 3:18; Лука 6:15; вж. Деяния 1:13). За евреите е било обичайно да имат повече от едно име, като например Симон Петър и Йоан Марк. Вижте относно Марк 3:14.

Синът на Алфей. Някои смятат, че трябва да идентифицират „Левий, синът на Алфей“ с „Яков, синът на Алфей“ (гл. 3:18). Въпреки това, с оглед на доказателствата, дадени по-горе за идентичността на Левий с Матей, изглежда сигурно, че Левий и Яков са били различни мъже; дали са били братя, е невъзможно да се каже (вижте гл. 3:18).

Службата за събиране на мита. Тоест, данъчната служба. Очевидно е била „край морето“ (ст. 13) и вероятно е била служба, в която Ирод Антипа е събирал данъци от кербани и пътници, преминаващи по главния път от Дамаск и на изток до Птолемида (Акхо) на Средиземно море (виж Исайа 9:1) или през Галилейското езеро от територията на Ирод Филип. Що се отнася до стратегическото, търговско местоположение на Капернаум, виж Матей 4:13 и Лука 4:31.

Според общоприетото мнение, бирниците били смятани за хора с лоша почтеност. Те не само често били агенти на римското потисничество, но и често били изнудватели, които използвали официалната си власт, за да потискат и мамят хората. Те били мразени и презирани от всички, като социални и религиозни изгнаници. Вижте стр. 66; вижте върху Лука 3:12.

Следвай ме. Обичайният език, който Христос използва, за да отправи поканата Си за ученичество. (виж Мат. 4:19; Йоан 1:43). Призован да вземе великото решение в живота си за миг, Матей беше готов; подобно решение би предполагало, че е имал предишен контакт с Исус. В сърцето му сигурно вече е имало копнеж да Го последва. Но тъй като е познавал много добре отношението на равините към бирниците, несъмнено не му е хрумвало, че този велик равин ще благоволи да го приеме сред учениците Си. Лука (гл. 5:28) добавя, че Матей „оставил всичко“, за да последва Исус; той изоставил доходоносен бизнес, за да служи безплатно.

15. съб. [Празникът на Матей, Марк 2:15–17=Мат. 9:10–13=Лука 5:29–32. Майор коментар: Марк. Вижте Служението в Средна Галилея; Служението на нашия Господ.] Гр. katakeimai, „да легна“. Въпреки че в старозаветните времена е било обичайно за евреите да се седят, докато се хранят, по времето на Исус, поне в по-претенциозните къщи, хората обикновено са лягали да се хранят на ниска платформа или диван, наклонен настрани от масата. Те са се опирали на възглавници и са се подпирали с левите си ръце. Обичайната маса е била оборудвана от три страни с такива наклонени платформи, като четвъртата страна е била оставена отворена за прислужниците да сервират храната. Това, че домът на Матей е бил оборудван с такава маса, предполага, че той е бил заможен и културен човек.

Очевидно пиршеството в дома на Матей се е състояло няколко седмици, може би месеци, след неговото призвание (виж ДА 342; виж на гл. 5:21). Вероятно е записано тук, за да се допълни, в един контекст, разказът за преживяванията на Матей.

На трапезата. Или „на трапезата“ (RSV). Този израз е добавен от преводачите, за да допълни идеята, имплицитно заложена в контекста (виж стих 16).

В неговата къща. Контекстът ясно показва, че това е била къщата на Матей и че Исус беше почетен гост (виж също Лука 5:29; вж. ДА 274).

Митари. Гръцки telōnai, „бирници“, „бирници“ (виж върху Марк 2:14; Лука 3:12).

Грешници. Вижте стих 17. Такива контакти като този, изглеждащи по онова време може би безплодни, несъмнено са допринесли за производството на жетва от онези, които са застанали на страната на последователите на Исус и са станали свидетели на истината, когато Духът е бил излян върху вярващите на Петдесетница (вижте ДА 274, 275).

Те. Тоест, тези, които приеха Неговите учения. Някои, освен Матей, очевидно заеха позицията си на страната на Исус сега; други несъмнено го направиха по-късно, особено след възкресението (вижте ДА 275).

16. Книжници и фарисеи. Могат да се цитират и важни текстови доказателства (вж. стр. 146). за четенето „книжници на фарисеите“, тоест книжници, които са били фарисеи. Докато

Някои от книжниците бяха садукее, повечето бяха фарисеи, защото именно последните проявяваха особен интерес към подробностите на закона (виж стр. 51, 52, 55). Можем да ги смятаме по-скоро за „фарисеи-книжници“, отколкото за „садукее-книжници“.

Ученици. Гръцки *mathētai*, „ученици“, „ученици“. В Евангелията тази дума обикновено се използва за групата, която е придружавала Исус и Му е помагала в Неговото служение. Учениците са били *mathētai*; Христос е бил техният *didaskalos*, „учител“ или „учител“ (вижте върху Йоан 3:2).

Като се оплакваха на учениците, книжниците се надяваха да отчуждят уважението им към Учител. Лука казва, че книжниците „роптали“ срещу учениците (Лука 5:30), очевидно осъзнавайки, че директната атака срещу Исус няма да им е от полза, дори след като предишните опити да Го накарат да млъкне са се оказали безплодни (вижте Марк 2:6–11; Йоан 2:18–20; 5:16–47).

Яде и пие. Да се яде и пие с езичници е било нарушение на ритуала. закон и включваше церемониална нечистота (Деяния 11:3). На практика, бирниците бяха класифицирани сред езичниците и по този начин бяха смятани за сред социалните отхвърлени (вижте Марк 2:14; Лука 3:12, 13).

17. Тези, които са здрави. Гръцки *hoi ischuontes*, „тези, които имат сила“. Лука чете *hoi hugiainontes*, „здравите“. Изразът на Лука е по-точен термин, произлизащ от *hugiēs*, обичайна гръцка дума за „здраве“. Павел многократно използва същата дума като Лука и я прилага към „здравео“ учение (1 Тим. 1:10), „здрави“ думи (2 Тим. 1:13) и към това да бъдеш „здрав“ във вярата (Тит 1:13).

Не дойдох. Като излагаше дълбоката истина за целта на Своята мисия на земята, Христос разкри лицемерието и заблудата на фарисеите и отношението им към общуването на Христос с бирниците. Ако тези мъже бяха такива грешници, както твърдяха фарисеите, те трябва да са в по-голяма нужда от другите хора. Не бяха ли тогава те точно тези, за които Христос трябваше да положи най-добрите си усилия? Той беше дошъл да „спаси“ хората (Матей 1:21), но ако можеше да спаси само онези, които вече бяха праведни, не можеше да бъде истински Спасител. Изпитанието на Неговата мисия като Спасител на хората се обърна към това какво можеше да направи за грешниците.

Праведните. Фарисеите твърдяха, че могат да постигнат праведност чрез строги спазване на изискванията на ритуалния закон. По-късно Исус ясно заяви, че подобна „праведност“ е фалшива и без стойност в царството, което Той беше дошъл да прогласи (Мат. 5:20; вж. гл. 23:1–33). Но в този случай, в името на спора, Той призна тяхното подразбиращо се твърдение за лична праведност (Марк 2:16, 17), защото по този начин Той успя да изясни причината, поради която трябва да служи на духовните нужди на бирниците.

Всъщност фарисеите понякога са били виновни за същите грехове, които толкова горчиво са мразели у бирниците. Исус е заявил, че те ще „погълнат домовете на вдовиците“ (Мат. 23:14) и да освободят алчен син от грижите за възрастни родители (виж върху Марк 7:11), ако по този начин самите те биха могли да се обогатят. Така фарисеите, наблягайки на правната коректност, твърде често са били лицемери. От друга страна, бирниците, които не са се престрували на ритуално благоприличие, понякога са били в по-добра позиция да приемат учението на Исус, въпреки греховете си. Виж върху Лука 18:9–14.

18. Учениците на Йоан. [Въпросът за поста, Марк 2:18–22 = Матей 9:14–17=Лука 5:33–39. Основен коментар: Марк. Вижте „Служение в Средна Галилея“; върху притчите, стр. 203–207.]

Свикнали да посят. Вероятно по-добре „постеха“. Несъмнено учениците на Йоан са споделяли поне до известна степен неговия въздържателен начин на живот (виж Матей 3:4), както се вижда тук от техния пост. Изглежда ясно, че те наистина са постили точно в момента, в който са отправили въпроса си към Исус.

Древноеврейски трактат за поста от I век сл. Хр., „Мегилат Таанит“, споменава евреи, които по това време редовно са постили на втория и петия ден от седмицата, т.е. в понеделник и четвъртък (виж Лука 18:12). Въпреки че еврейската традиция приписва този обичай на историята, че Моисей е започнал 40-дневния си пост на планината Синай (виж Изх. 34:28) в четвъртък и го е завършил в понеделник, изглежда вероятно спазването на тези два дни като пости всъщност да е възникнало от желанието те да се държат възможно най-далеч от съботата и същевременно да не са твърде близо един до друг. Виж Щрак и Билербек, „Коментари към новия завет“, том 2, стр. 241–243.

Щрак и Билербек, водещи експерти по древен юдаизъм, посочват, че точните мотиви зад тези двуседмични пости не са напълно ясни, но изглежда вероятно те да са възникнали от желанието на особено сериозни хора да се стремят да изкупят светския живот на нацията, който според тях бързо е довел до нейното унищожение. Като цяло сред древните евреи постенето е било предприемано от отделни хора, за да поправят прегрешение или да осигурят благоприятен отговор на молитва или изпълнение на желание. Всъщност, мнозина изглежда са постили, защото са вярвали, че подобно действие им носи специални заслуги пред Бога.

Разбира се, тези приложения на поста се основаваха на погрешно схващане за характера на Бог и за природата на праведността. Твърде често постът се е изразявал в средство за праведност чрез дела, чрез които хората са се надявали да умиловят строгия Бог и да спечелят Неговата благосклонност, независимо от състоянието на сърцата си. Векове преди времето на Исус пророците са осъждали подобни идеи, заявявайки, че Бог е дошъл да се отвращава от постите и другите религиозни обреди на Израел (Исая 58:3–5; Захария 7:5, 6).

Има моменти, когато християнинът се нуждае от острота на мисълта и проникателна преценка; може да има важни решения за вземане или може да се нуждае от по-ясно разпознаване на Божията воля. При такива обстоятелства постът може да се окаже голяма благословия. Такъв пост не е задължително да означава пълно въздържание от храна, а диета, ограничена до простичките неща от първа необходимост за поддържане на здравето и енергията. Християнинът може, подобно на Даниил, да се въздържа от употребата на „приятен хляб“ (Даниил 10:3). Бог не е почитан и християнският опит на човек не се насърчава от никаква практика, която отслабва тялото или уврежда здравето. Вижте Матей 6:16.

Те идват и казват. Тези, които са посочени тук, не са ясно идентифицирани, нито пък Евангелието от Лука е по-ясно в това отношение (виж Лука 5:33). Матей обаче категорично заявява, че учениците на Йоан Кръстител са тези, които са задали на Исус въпроса относно поста (Матей 9:14).

Според предварителната хронология, възприета в този коментар, Йоан е бил затворен в началото на пролетта на тази година, 29 г. сл. Хр., и вероятно е бил екзекутиран малко преди Пасхата на 30 г. сл. Хр. (вижте Матей 4:12; Марк 6:14–29; Лука 3:19, 20). Учениците му са повдигнали въпроса си относно поста вероятно не повече от няколко месеца преди смъртта му.

Твоите ученици не постят. По този начин книжниците очевидно се надяваха да отчуждят бързо нарастващия брой ученици от техния Учител.

19. Деца на брачната стая. Съвременен еврейски идиом за сватбени гости.

Сравнението, което Исус използва тук, има своите корени в старозаветните пророчества, където отношението на Йехова към Неговия народ е изобразено като това на младоженеца към булката (Ис. 62:5; вж. Осия 1:2). Йоан вече беше използвал същата фигура, за да обясни връзката Си с Месията (гл. 3:25–30), при предишния случай, когато еврейските водачи се бяха опитали да вбият клин в съперничеството между Йоан и Исус, вероятно около година преди този случай. Следователно изглежда важно, че Исус използва тази кратка фигура в присъствието на учениците на Йоан Кръстител.

В нищо конкретно Исус не се отклоняваше от религиозните изисквания, които самият Той имаше заповядано на Израел чрез Моисей. Спорът между Него и фарисеите се е съсредоточавал върху традициите на старейшините, „тежките бремена“, които са били „трудни за носене“ (Матей 23:4). Тези традиционни изисквания са били издигнати до позиция на такава почит и важност, че понякога дори им е било позволено да противодействат на истинския дух на Моисеевия закон (гл. 15:3–6; вж. ДА 395). По този начин формата на религия, която книжниците и фарисеите се опитвали да наложат на хората, е правила поклонението им към Бога „суетно“ и безсмислено (Марк 7:7). Вижте върху Матей 23:2, 3.

Това, което Исус изложи сега, в три кратки образа, беше несъвместимостта на Неговите учения с тези на книжниците. Учениците на Йоан, макар че вероятно са приели Христос като Месия (виж Йоан 1:35–37), въпреки това са се придържали поне към някои от ритуалните разпоредби, наложени от книжниците и фарисеите (Марк 2:18). В притчата за сватбарите, „децата на брачния дом“, Христос защити собствените Си ученици от обвинението, че те не се съобразяват по подобен начин с традицията. Той намекна, че ритуалните практики трябва да бъдат подчинени на по-важни въпроси. След това, чрез примерите с новото вино (ст. 22) и новата дреха (ст. 21), Исус разви още повече основния принцип – непримиримата разлика между новите и старите учения. Тук Той обясни защо смята равинските ритуални спазвания за безстойностни. Взети заедно, тези три притчи бяха предназначени да изяснят на учениците на Йоан Кръстител, че ако наистина вярват в ученията на своя учител, те ще приемат и Неговите.

Те не могат да постят. Би се считало за обида към булката и младоженеца, ако сватбарите да бъдат печални и мрачни и да отказват да участват в сватбеното угощение.

20. Ще дойдат дни. Тук за първи път Христос публично намекна, че в крайна сметка ще бъде взет от учениците Си, подобно на младоженец, насилствено отнет от сватбеното тържество. Повече от година преди това Той беше казал на Никодим насаме, че ще бъде „издигнат“ (Йоан 3:14).

Отнесен. Гръцки *araigō*, „да повдигна“, „да отнеса“. В настоящия контекст думата може да означава насилствена и болезнена раздяла, както е било при насилствената смърт на Исус.

Той беше „отнет“ от тях на кръста и им беше възстановен след възкресението.

21. Никой не шие. Вижте Лука 5:36. В тази разширена метафора или кратка притча Христос посочва глупостта на опита да се закръпи старата мантия на юдаизма с новата тъкан на Своите учения.

Парче. По-скоро „кръпка“. Ученията на Исус не са просто кръпка, която да се приложи към износената еврейска религиозна система.

Ново. Гръцки agnaphos, „некардиран“, следователно „ново“, тук означаващо „неизбелено“ или „несвито“.

Стара дреха. Тук юдаизмът е сравнен с износена мантия, която е станала безполезна и е на път да бъде изхвърлен. Първоначалният дух на еврейската религия отдавна е бил изгубен от мнозинството от онези, които са се придържали към нея, и на негово място е израснала система от форми. Чрез използването на този образ Христос се е опитал да изясни на учениците на Йоан Кръстител безсмислието на опитите да се преплете благата вест за небесното царство с изтърканите обреди на еврейската традиция.

Влошено. Тоест, когато дрехата се намокри за първи път след поставянето на пластира. Това, което е предназначено да подобри старата мантия, само прави дефектите ѝ по-очевидни.

22. Ново вино. Вижте Лука 5:39. Под „ново вино“ се има предвид вино, в което силите на ферментацията не е започнала своята работа или в която работата е започната, но не е завършена. Представянето на евангелието чрез „ново вино“ и неговото действие чрез процеса на ферментация наподобява по същество притчата за кваса, но подчертава различен резултат (вижте Матей 13:33). „Новото вино“ представлява жизненоважната истина на Бог, действаща в сърцата на хората.

Бутилки. В древността това са били мехове за вино, които са били кожи от овце или кози, като кожата на краката е била защита, а гърлото е служило като отвор на бутилката. „Старите бутилки“ биха загубили първоначалната си еластичност и биха станали сухи и твърди. Такова е било състоянието на юдаизма по времето на Христос.

Пуснете бутилките. Револуционните учения на Исус не можеха да бъдат съгласувани с реакционните догми на юдаизма. Всеки опит да се ограничи християнството в рамките на мъртвите форми на юдаизма, тоест да се обединят двете, като се принуди християнството да приеме формата на него и да се помири с него, би се оказал напразен. Исус учел, че принципите на небесното царство, приложени към душите на хората, ще доведат до прилагането на тези принципи в живот на активна, сияйна религия (вижте Матей 5:2).

Виното е разлято. Опитът да се обедини новото със старото би довел до двойно унищожение. „Виното“ на евангелието би било „разлято“ и „металите“ на юдаизма биха били „опетнени“.

Нови бутилки. Вероятно или препратка към хората, готови да приемат евангелието, или към новия тип църковна организация, чрез която евангелието е трябвало да се разпространява.

23. Това се случи. [Бирене на зърно в събота, Марк 2:23–28 = Мат. 12:1–8=Лука 6:1–5. Основен коментар: Марк. Вижте Ранното галилейско служение.] Този инцидент вероятно се е случил в съботен ден в края на пролетта на 29 г. сл. Хр. , тъй като е групиран със събития от този период от време.

През царевичните ниви. Или „край зърнените ниви“. Несъмнено учениците не са вървели през зърното, тъпчейки го, а по пътека, която е минавала през нивите.

В събота. Доколкото фарисеите тук не възразиха срещу изминатото разстояние, изглежда, че то не е било повече от пътуване за един съботен ден, т.е. около 2/3 мили (виж стр. 50).

От царевица. Буквално „от зърно“; в този случай почти сигурно или пшеница, или ечемик. Лука (виж гл. 6:1) добавя, че учениците започнали да търкат ечемика или пшеницата в ръцете си, за да премахнат люспите.

24. Фарисеите казаха. Това е четвъртата записана среща на Христос с книжниците и фарисеите от началото на Неговото галилейско служение (вижте стихове 6, 16, 18; вижте върху Лука 6:6).

Не е законно. Във всеки друг ден от седмицата, освен съботата, действието на учениците несъмнено би останало безспорно, защото старозаветният закон изрично е предвиждал, че гладен човек може да яде от плодовете или зърното на полето, докато минава (вижте Втор. 23:24, 25).

Христовото одобрение на това, което учениците Му направиха тук, и Неговите собствени изцеления върху Съботният ден често се разбира погрешно от съвременните писатели като доказателство, че Той нито е спазвал лично, нито е учил учениците си да спазват старозаветните закони и разпоредби относно спазването на съботата. Някои също твърдят, че позицията, която Христос зае по тези въпроси, трябва да се тълкува като отхвърляне от Него на четвъртата заповед. Фактите са, че Исус лично се е придържал към изискванията на Мойсеевия закон и Декалога във всяко отношение и е учил последователите си да правят същото. Той многократно е потвърждавал вечно обвързващия характер на моралния закон (виж Мат. 5:17, 18; Йоан 15:10; и др.) и е признавал валидността на ритуалния закон на Мойсей като приложим за евреите по това време (виж Мат. 23:3). Исус, разбира се, е бил евреин.

Но през цялото Си служение на земята Христос е бил в конфликт с еврейските водачи относно валидността на създадените от човека закони и традиции (виж върху Марк 7:2, 3, 8). Спрямо тези изисквания, които очевидно много от Неговите съвременници са започнали да считат за дори по-съществени за благочестието от законите на Мойсей и Декалога, Христос заема позиция на безкомпромисно противопоставяне (виж върху гл. 2:19). Най-беглото разглеждане на много от тези изисквания прави очевидна тяхната абсурдност, но фарисеите строго са учили, че спасението трябва да се постигне чрез стриктно спазване на всички тези правила. Животът на благочестивия евреин е склонен да се превръща в едно безкрайно и напразно усилие да се избегне церемониалната нечистота, извършвано, когато и най-малкият детайл от тези чисто човешки изисквания е можел да бъде неспазен неволно. Тази система за праведност чрез дела е била в смъртен конфликт с праведността чрез вяра.

Мишна изброява 39 основни или основни вида труд, забранен в съботния ден (Шабат 7.2, издание на Сончино на Талмуда, стр. 348, 349). Първите 11 от тях са стъпки, водещи до производството и приготвянето на хляб: сеитба, оран, жътва, връзване на снопи, вършитба, веене, подбиране (разделяне на негодно за храна от годно), смилане, пресяване, месене и печене. Следващите 12 се отнасят за подобни стъпки при подготовката на дрехи, от стригането на овце до самото шиене на дрехи.

Следват 7 стъпки за подготовка на трупа на елен за употреба като храна или за кожа. Останалите изброени елементи са свързани с писане, строителство, палене и гасене на огън и пренасяне на предмети от едно място на друго.

Тези общи разпоредби бяха обяснени подробно. В допълнение към тези основни разпоредби имаше безброй други разпоредби относно спазването на съботата. Най-известно може би е така нареченото „пътуване в съботен ден“ от 2000 кубически метра - малко по-малко от 2/3 мили (виж на стр. 50). За нарушаване на съботата се е смятало и гледането в огледало, закрепено на стената (Шабат

149а, издание на Сончино на Талмуда, стр. 759), или дори запалването на свещ. И все пак същите разпоредби позволяваха яйца, снесено в събота, да бъде продадено на езичник, а езичник да бъде нает да запали свещ или огън.

Считало се е за незаконно да се отхрачва по земята, за да не се напои стрък трева. Не било позволено да се носи кърпичка в събота, освен ако единият ѝ край не е пришит към дрехата – в този случай технически тя вече не е била кърпичка.

но част от дрехата. По подобен начин разпоредбата относно разстоянието, което човек може да изминава в събота, може да бъде заобиколена чрез скриване на порции храна на подходящи интервали по пътя, който човек очакваше да извърви. Технически тогава мястото, където се намираще храната на човек, можеше да се счита за друг „дом“ на собственика. От всяко такова скривалище с храна беше възможно да се предприеме друго пътуване в събота до следващото подобно скривалище. Това бяха само някои от „тежките и трудни за носене товари“ (Матей 23:4), които бяха наложени върху благочестивите евреи от времето на Христос.

Като прецеждаха по този начин комар и поглъщаха камила, фарисеите непрекъснато използвайки буквата на създадените от човека закони, за да унищожат духа на Божия закон. Съботата, първоначално предназначена да даде на човека възможност да опознае своя Създател чрез изучаване на нещата, които е създал, и да размишлява върху Неговата любов и доброта, вместо това се превърна в напомняне за егоистичния и произволен характер на фарисеите и книжниците. Тя ефективно изопачи характера на Бога, като Го изобрази като тиранин.

Природата заявява мъдростта, силата и любовта на Бог и именно към тези неща е била предназначена съботата в началото, за да насочи вниманието на човека, да не би човекът да бъде толкова погълнат от собствените си дейности, че да забрави Този, Който му е дал съществуването си и Който постоянно упражнява божествена сила за неговото щастие и благополучие. Проблемът, който някои съвременни християни срещат при определянето на това, което може или не може да бъде подходящо като съботна дейност, се решава лесно, след като целта на съботата е ясно осмислена. Всичко, което ни приближава до Бога, ни помага да разберем по-добре Неговата воля за нас и Неговите начини за справяне с нас и ни води до по-ефективно сътрудничество с Него в собствения ни живот и в приноса към щастието и благополучието на другите – това е истинското спазване на съботата (вижте Исаия 58:13; Марк 2:27, 28).

25. Никога ли не сте чели? Исус наемква, че в изучаването на Писанията са пропуснали урока, заложен в случката, която Той ще разкаже.

Когато имаше нужда. Свещените закони и нещата, отнасящи се до светилището, бяха предопределени за доброто на човека и ако някога те противоречат на неговите най-добри интереси, на това, което е най-необходимо за него, те трябва да бъдат подчинени.

26. Божият дом. По времето на инцидента, за който става дума тук, Храмът все още не е бил построен. „Божият дом“ все още се е състоял само от скинията, по това време в Ноб.

Авиатар. Авиатар беше син на Ахимелех, който по това време беше титулярен първосвещеник. Този инцидент се е случил (виж 1 Царе 21:1, 6). Думите на Исус сякаш подсказват, че Авиатар е бил заместник на застаряващия си баща и по този начин всъщност е изпълнявал поне някои от функциите на първосвещеническия сан дори докато последния е бил жив и под негово наблюдение. Когато Ахимелех е убит, Авиатар избягал при Давид, носейки със себе си свещения ефод, символ на първосвещеническия сан (виж 1 Царе 22:20). Аналогична ситуация преобладавала и по времето на Христос, когато Каяфа бил първосвещеник, но Анна бил признат от всички за един вид почетен първосвещеник (виж Деяния 4:6; виж върху Лука 3:2).

Присъствен хляб. Вижте върху Изх. 25:30. Подробните правила за приготвянето и употребата на „хляба на предложението“ го отделят като свят. Старият хляб, свален от трапезата с присъствените хлябове в святото място, е трябвало да се яде от свещениците в светите места на светилището (вижте върху Лев. 24:5–8).

Не е позволено да се яде. Никой освен свещениците не можеше да яде осветения хляб (виж Лев. 24:9).

27. Събота. Вижте върху Бит. 2:1–3; Изх. 20:8–11.

Буквално „заради“.

Човек. Гръцки *anthrōpos*, буквално „човек“, общ термин, включващ мъже, жени и деца (вижте гл. 6:44). „Човечество“ би отразило по-точно значението на *anthrōpos*. Съботата е била замислена и постановена от любящ Създател за благополучието на човечеството. Само по най-смел начин човек би могъл да счита съботата за „срещу“ човека по някакъв начин (вижте Кол. 2:14).

Не човек за съботата. Бог не е създал човека, защото е имал събота и е имал нужда някой да я спазва. По-скоро, един всемъдри Създател е знаел, че човекът, творението на Неговата ръка, се нуждае от възможност за морално и духовно израстване, за развитие на характера. Той се е нуждал от време, в което собствените му интереси и занимания да бъдат подчинени на изучаването на характера и волята на Бог, както са разкрити в природата, а по-късно и в откровение. Седмият ден, събота, е бил постановен от Бог, за да отговори на тази нужда. Да се намесва по какъвто и да е начин в указанията на Създателя относно това кога и как трябва да се спазва денят е равносилно на отричане, че Бог знае кое е най-добро за творенията на Неговата ръка.

Бог е постановил съботата да бъде благословия, а не бремене, и е в интерес на човека, а не в негова вреда да я спазва. Тя е била предназначена да увеличи щастието му, а не да му създава трудности. Пазенето на съботата не се състои по същество в дребнаво спазване на определени формалности и въздържание от определени занимания; да мислим за това в тази светлина означава напълно да пропуснем истинския дух и цели на спазването на съботата и да се ангажираме с преследване на праведност, основана на дела. Ние се въздържаме от определени задачи, от определени занимания, от определени теми на размисъл и разговор, не защото по този начин си мислим да спечелим Божието благоволение. Ние се въздържаме от тези неща, за да можем да посветим времето, енергията и мислите си на други занимания, които ще увеличат разбирането ни за Бога, нашата оценка за Неговата доброта, способността ни да сътрудним с Него и способността ни да служим на Него и на нашите близки по-ефективно.

Спазването на съботата, което се състои само или предимно в негативния аспект на неправомерното на определени неща, изобщо не е спазване на съботата; само когато се практикува положителният аспект на спазването на съботата, можем да се надяваме да извлечем от спазването на съботата ползата, отредена от мъдър и любящ Създател. Вижте Исаия 58:13.

Легионните изисквания на равините относно стриктното спазване на съботата се основаваха на концепцията, че съботата е от по-голямо значение в очите на Бога от самия човек. Според очевидните разсъждения на тези слепи тълкуватели на божествения закон, човекът е създаден за съботата – създаден да я спазва механично. Равините сведоха съботата до абсурд чрез своето твърдо и безсмислено разграничение между това, което може и какво не може да се прави в този ден (вижте стих 24). Те наблюдаваха на негативния аспект на спазването на съботата – на въздържането от определени неща. Формите на религията бяха изложени като негова същност.

28. Следователно. След като посочва целта на съботата (ст. 27), Христос насочва вниманието към нейния Автор и по този начин към собственото Си право да определи как тази цел най-добре ще бъде осъществена.

Син човешки. Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:20; вижте допълнителна бележка върху Йоан 1.

Господ. Самият Спасителят има право да определя какво е подходящо за този ден; следователно фарисеите са превишавали своите прерогативи (вижте стих 24). Църквата няма право да натоварва съботата с потискащи ограничения – както са правили юдеите – или да се опитва да прехвърли нейната святост от един ден на друг. И двете са устройства на злия, предназначени да примамят хората от истинския дух на спазването на съботата. Човекът няма право

да променя деня на Божия избор, независимо дали е фарисей или християнски духовник.

Също. Или „дори“. Пълният ред на разсъжденията, които Христос изложи пред заяждатите се фарисеи, е по-ясно представен в разказа, даден от Матей, както следва: (1) Човешката нужда е от по-голямо значение от ритуалните изисквания или човешките традиции (виж Матей 12:3, 4). (2) Трудът, извършван във връзка със службата в Храма, е в съответствие с изискванията на съботния ден (виж стих 5). (3) Христос е по-велик от Храма (виж стих 6) или от съботния ден (виж стих 8).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1-12DA 262-271

3-53T 168

5 КОЛ 125; МХ 174; 6Т 232

5-116Т 234

6 8Т 202

7 DA 269; МН 76

10 DA 270

12 DA 269; МН 77

14-22DA 272-280

17 COL 58; FE 252; TM 230, 351; 2T 74; 3T 49; 4T 42; 5T 219

20 DA 277

27 1C 533; 2C 582; 4C 247

27, 28 DA 285, 288

28 ГК 447

¹

ГЛАВА 3

1 Христос изцелява изсъхналата ръка, 10 и много други немощи: 11 смъмря нечистите духове: 13 избира дванадесетте си апостоли: 22 осъжда богохулството на изгонването на бесове чрез Веелзевул: 31 и показва кои са му брат, сестра и майка.

1. Той влезе отново. [Човекът с изсъхналата ръка, Марк 3:1-6 = Матей 12:9-14=Лука 6:6-11. Основен коментар: Марк и Лука. Вижте Ранното галилейско служение; за чудесата стр. 208-213.] Това очевидно не е била същата събота, както споменатата в гл. 2:23. Тук е спомената като друг случай, в който книжниците и фарисеите са възразили срещу отношението на Исус към съботата.

Имаше изсъхнала ръка. Или „с изсъхнала ръка“. Гръцкият превод показва, че Изсъхването на ръката се е дължало на злополука или на резултат от болест, а не на вроден дефект.

2. Те наблюдаваха. Вижте Лука 6:7. Ясно е, че тук се имат предвид фарисеите (вижте Марк 3:6).

4. Живот. Гръцки psuchē (виж върху Мат. 10:28).

Замълчаха. Мрънкалото им мълчание беше признание за поражение. Предишните срещи с Исус ги бяха научили, че нищо не могат да спечелят, като Го предизвикват публично, защото Той винаги успяваше да обърне собствените им аргументи срещу тях по такъв начин...

¹ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с ексегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Марк 1:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

начин да разкрие истината и да направи ясно на хората, че равинската позиция е несъстоятелна.

5. С гняв. Често се казва, че единственият гняв без грях е гневът срещу греха. Бог мрази греха, но обича грешника. Заблудените смъртни твърде често правят грешката да мразят грешника и да обичат греха. Гневът срещу злото като зло, без зло желание или намерение към другите, със сигурност може да се счита за похвална черта на характера.

Наскърбен. Само Марк записва личните чувства на Исус. Той беше „наскърбен“, защото Еврейските водачи използваха високите си длъжности и позиции, за да представят погрешно характера и изискванията на Бога. Без съмнение Той също беше „наскърбен“ заради последиците, които това би имало върху самите тези водачи и върху онези, които следваха техните подвеждащи идеи. Гръцкият текст предполага, че първоначалната реакция на гняв на Исус е била моментна, но Неговата загриженост за тези невежи деца, отчуждени от небесния си Отец и погрешно тълкуващи любовта Му към тях, продължи.

6. Веднага. От това може би може да се заключи, че фарисеите са се оттеглили от синагогата веднага, дори преди края на службата.

Иродианите. Иродианите са били еврейска политическа партия, която е подкрепяла дома на Ирод (виж стр. 54). Обикновено фарисеите са мразели Ирод и всичко, което той е отстоявал (виж стр. 41). Фактът, че сега те потърсиха помощта на своите отявлени врагове, е доказателство, че са били извън себе си да намерят начин да накарат Исус да замълчи (виж върху Матей 22:16). Може би упоритите фарисеи са се надявали, че Ирод ще е склонен да затвори Исус, както е направил с Йоан Кръстител няколко месеца по-рано (виж върху Матей 4:12; Лука 3:20). Някои предполагат, че този инцидент може да се е случил в град Сефорис, столицата на Ирод, на около 4 мили северно от Назарет.

7. Оттегли се. [Популярността на Исус, Марк 3:7-12=Мат. 12:15-21. Основен коментар: Марк.] Евангелието от Марк многократно отбелязва, че Исус се е местил от място на място, за да избегне прекомерна популярност или прекомерна опозиция (виж гл. 1:45; 7:24; и др.). Неговото оттегляне тук очевидно е било провокирано от желанието да избегне по-нататъшен конфликт с религиозните, а може би и с политическите власти. Марк съответно прекъсва поредицата от конфликти, за да коментира нарастващата популярност на Исус, която е била съпроводена пропорционално от нарастващата омраза и опозиция на еврейските водачи (виж върху Мат. 12:15).

Към морето. Изглежда, че инцидентът с изцелението на човека с изсъхнала ръка се е случил във вътрешен град на Галилея, вероятно Сефорис (вижте върху стих 6). Близките паралелни разкази на синоптичните писатели предполагат освен това, че когато Исус напуснал вътрешността на Галилея, Той отишъл „към морето“ на Галилея, вероятно в близост до Генисаретската равнина, южно от Капернаум. Несъмнено Той намерил сравнително уединен участък от брега, далеч от градовете (вижте върху Лука 5:1).

Голямо множество. Вижте Матей 5:1. И тримата синоптични автори споменават големите тълпи, които сега следват Исус. Тази ситуация ясно показва нуждата от по-ефективна организация и от повече свидетели, които да посветят цялото си време на посрещане на изискванията, отправени към Исус от тълпите. Двама от тримата евангелски автори, което е важно, обръщат внимание на „голямото множество“, което е последвало Исус и се е придържало към Него, непосредствено преди назначаването на дванадесетте и Проповедта на планината (вижте Матей 5:1; Лука 6:17).

8. Идумея. Тоест, земята на Едом. Думата „Идумея“ се среща само тук в Новия завет. Йосиф Флавий (Древности xiii. 9. 1 [257, 258]) казва, че Идумея е била завладяна от Йоан

Хиркан повече от век преди времето на Христос, а жителите му са принудени поне номинално да приемат обредите и практиките на еврейската религия (виж стр. 33).

Тир и Сидон. Вижте том I, стр. 128; том II, стр. 67, 68; вижте върху Бит. 10:15. Само Самария е подозрително отсъстваща от изброяването тук на различните области в и близо до Палестина.

9. Малък кораб. Или „лодка“. Този детайл от евангелското повествование е отбелязан само от Марк. Изглежда, че през останалите месеци от галилейското служение малката лодка, за която Христос сега е направил приготовления, винаги е била под ръка, когато е имало нужда от нея (виж гл. 4:35, 36; 6:32; 8:10, 13). Вероятно лодката е принадлежала на Петър (виж върху Лука 5:3).

Да Му чакам. Или „готови за Него“, тоест, на Негово разположение, когато Му потрябва.

Множество. За трети път в толкова стихове Марк отбелязва тълпите, които следвали Христос, където и да отивал Той (виж стихове 7, 8).

10. Притиснати. Хората не бяха враждебно настроени, а нетърпеливи, всеки да бъде задоволен за своите нужди.

Да го докоснат. Очевидно болните или обладани от демони са чувствали, че има магия в това действие. Вижте гл. 5:23, 28.

Чуми. Буквално „камшици“ или „бичове“. Може би тези „чумове“ са били сравними с нашите епидемии или с други сериозни заболявания.

11. Нечисти духове. Вижте гл. 1:23.

Видях. В гръцкия език, поредицата от глаголи „видях“, „паднах“ и „извиках“ показва продължаващо или често повтарящо се действие.

Паднаха. Някои предполагат, че демоните по този начин са искали да създадат впечатлението, че разпознават Исус като свой водач, като по този начин намекуват, че Той е в съюз с тях. Ако е така, отказът на Христос да даде свидетелството им става още по-значим.

Божият Син. Вижте допълнителната бележка върху Йоан 1; вижте върху Лука 1:35; Йоан 1:1–3.

12. Строго. Тоест „силно“, „интензивно“ или „стриктно“.

Това. По-скоро „за да може“.

Не да го изяви. В този момент от повествованието Матей записва допълнително цитат от Стария завет, пророчески за служението на Исус за нуждите на човечеството (вижте Матей 12:20).

13. В планината. [Назначаването на дванадесетте, Марк 3:13–19 = Лука 6:12–16.]

Основен коментар: Марк. Вижте Ранното галилейско служение; Служението на нашия Господ.]

Очевидно в хълмистия район на запад от Галилейското езеро (виж гл. 1:45).

Оставяйки последователите Си да пренощуват в подножието на планината (виж ДА 292), самият Исус прекара цялата нощ в молитва на някое уединено място в хълмовете над тях (Лука 6:12). Вероятно тогава беше късното лято на 29 г. сл. Хр. (виж върху Матей 5:1).

Често Исус посвещавал цяла нощ на молитва (виж ДА 419). Обикновено такива случаи споменати от различните евангелски писатели, предшестват моменти на решение или криза в живота или служението на Спасителя (вижте върху гл. 1:35). Той търси размисъл и молитва в началото на Своето служение (вижте върху Мат. 4:1). Молитвата по подобен начин бележи началото на Неговото галилейско служение и непосредствено предшества първото Му мисионерско пътуване през градовете и селата на Галилея (вижте върху Марк 1:35). Нощта, прекарана сега в молитва, предшества ръкополагането на дванадесетте, Нагорната проповед и началото на Второто галилейско пътуване. Молитвата отново е специално спомената във връзка с голямата криза

в Галилея (виж Матей 14:22, 23; вж. Йоан 6:15, 66). Същото важи и за Преображението, когато Исус представи на трима от учениците си въпроса за Своите страдания и смърт (Лука 9:28–31). Цялата нощ след Триумфалното влизане Той посвети на молитва (виж ДА 581). Най-дългата записана молитва на Исус предшества влизането Му в Гетсиманската градина (виж Йоан 17). И само часове преди разпятието Исус отправи най-искрената си, мъчителна молитва в градината (виж Матей 26:36–44).

Вика към него. Очевидно е имало малко по-голяма група последователи, от които са били избрани Дванадесетте.

Никой от Дванадесетте не е бил избран заради съвършенство, нито по характер, нито по способности. Христос избра мъже, които желаеха и можеха да учат, чиито характери можеха да бъдат променени. Всички имаха сериозни недостатъци, когато бяха призовани, но те, по Неговата благодат, бяха премахнати (с изключение на случая с Юда) и на тяхно място Исус засади скъпоценните семена на божествения характер, които покълнаха, пораснаха до зрялост и по-късно дадоха плод на христоводобен характер (Галатяни 5:22, 23). Христос приема хората там, където са, и ако те желаят и са покорни, Той ги преобразява в това, което би искал да бъдат. Той назначава мъже и жени на отговорни позиции, не защото ги смята за напълно подготвени за изискванията, които тези позиции поставят пред тях, а защото, четейки сърцата им, разпознава скрити способности, които под божествено ръководство могат да бъдат насърчавани и развивани за Негова слава и за напредъка на Неговото царство.

Когато пожела. Призивът не се основаваше толкова на тяхното желание, колкото на Неговото. По-късно Той напомни на дванадесетте: „Не вие избрахте Мен, а Аз избрах вас“ (Йоан 15:16).

Те дойдоха при Него. Когато Той ги повика да Го посрещнат, при първите лъчи на зазоряване (виж ДА 292; МВ 4), някъде по склона на хълмовете с изглед към мирните води на Галилея.

14. Ръкоположен. Гръцко роіеб, буквално „да направя“, т.е. „да назнача“. Въпреки че е вярно, че Исус всъщност е „ръкоположил“ Дванадесетте по този повод (виж ДА 296), това значение не е имплицитно заложено в гръцката дума роіеб.

Дванадесет. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за добавяне от Лука 6:13, „които и нарече апостоли“. Не е дадена конкретна причина, която да обясни защо са избрани дванадесет – нито повече, нито по-малко. Веднага се сещаме обаче за дванадесетте синове на Яков, основатели на дванадесетте племена на Израел. Петима от мъжете, призовани сега, са били ученици на Исус от самото начало на Неговото служение около две години по-рано; това са Йоан, Андрей, Петър, Филип и Натанаил, или Вартоломей (виж Йоан 1:40–49). Първите трима от тази група, заедно с брата на Йоан, Яков, са приели призива край морето няколко месеца преди това време (виж върху Лука 5:11). Съвсем наскоро към групата е добавен и Матей.

Назначаването и ръкополагането на Дванадесетте беше събитие от голямо значение в мисията на Исус. Йоан Кръстител беше провъзгласил предстоящото установяване на „небесното царство“ (Матей 3:2) и Исус беше повторил това послание по време на ранната част от Своето служение (виж Матей 4:17), особено по време на Първото галилейско пътуване, наскоро завършено (МБ 2, 3). Царството, което Христос установи при първото Си пришествие, беше царството на божествената благодат (виж Матей 3:2; 5:2), чийто Цар беше Той. Неговите поданици бяха онези, които Го приеха и повярваха в Неговото име (виж Йоан 1:12). Сърцата им бяха Неговата власт (виж Лука 17:21).

Назначаването на дванадесетте може да се разглежда като официално откриване на царството на благодатта, което Христос е дошъл да установи. Нагорната проповед, която последва непосредствено след това, може да се разглежда както като встъпително слово на Христос като Цар на царството на благодатта, така и като установяване на новото царство. Скоро след произнасянето на тази проповед Христос, заедно с дванадесетте, тръгна на Второто галилейско пътешествие, по време на което чрез наставления и пример Той демонстрира естеството на царството и обхвата на неговата стойност за човека.

Дадени са четири списъка с Дванадесетте, по един от Матей (гл. 10:2-4) и Марк, и две от Лука, една в неговото Евангелие (гл. 6:14-16) и една в Деянията на апостолите (гл. 1:13). Те са дадени по-долу.

Най-естественият метод за групиране на Дванадесетте е да ги разделим на групи от по две. Когато Исус ги изпратил на Третото галилейско пътешествие, Той ги изпратил по двама (виж Марк 6:7), брат с брат и приятел с приятел (Жан Жак 350). Списъкът на Матей вероятно се основава на това групиране, защото след като назовава двете двойки братя, Петър и Андрей, и Яков и Йоан, той изброява останалите дванадесет в групи от по двама, всяка от които по двама...

ДВНАДЕСЕТТЕ АПОСТОЛИ							
Мат. 10:2-4		Марк 3:16-19		Лука 6:14-16		Деяния 1:13	
Симон Петър				Симон Петър		Симон Петър	Петър
Андрей				Джеймс		Андрей	Джеймс
Джеймс	} (синове на Зеведей)			Джон		Джеймс	Джон
Джон				Андрей		Джон	Андрей
Филип				Филип		Филип	Филип
Вартоломей				Вартоломей		Бартоломю Томас	
Томас				Матей		Матей	Вартоломей
Матей				Томас		Томас	Матей
Джеймс (син на Алфей)		Джеймс	Джеймс	Джеймс			
Лебеус		Тадеус Саймън		Саймън			
Тадей							
Саймън (на „Ханаан“)		Саймън	Юда	Юда			
Юда Искариотски				Юда Искариотски		Юда Искариотски	-----

съединени с думата „и“. Така Филип е съчетан с Вартоломей (виж [Йоан 1:45](#)), Тома с Матей, Яков (син на Алфей) с Тадей, а Симон (Ханаанецът) с Юда Искариотски. Освен това, списъкът на Матей е даден във връзка с изпращането на дванадесетте.

Друго естествено групиране се появява, когато всеки от четирите списъка е разделен на три групи от по четири души във всяка. Въпреки че редът на Дванадесетте варира леко от списък до списък, четиримата членове на всяка такава група са постоянни и в четирите списъка (с изключение на третата група в Деяния 1:13, където липсва Юда Искариотски).

От човешка гледна точка дванадесетте мъже, назначени и ръкоположени по този повод, били бедни и неграмотни, група от прости галилейски провинциалисти. Презрението, с което еврейските водачи гледали на последователите на Исус като цяло, Го накарало, вероятно няколко седмици след това, да разкаже притчата за кваса (виж Матей 13:33; Кол. 95). Квасът на преобразяващата Божия благодат вече бил започнал своето действие върху сърцата на тези дванадесет безперспективни, обикновени мъже и когато те излезли от периода на своето

ученичеството те вече не бяха груби, некултурни или неучени (вижте върху Лука 5:11). Трима от тях станали способни писатели. Йоан бил задълбочен учен. Доколкото е известно, никой от Дванадесетте не е завършил равински училища; очевидно никой не е бил член на еврейската аристокрация. Но в резултат на това те били лишени от вкоренените предразсъдъци, които почти винаги заслепявали книжниците и фарисеите за твърденията на Исус.

Бъдете с Него. Тоест, бъдете Негови ученици или ученици в Неговото училище и Му помагайте в Неговото дело. От стих 13 става ясно, че е имало и други „ученици“, които Той, поне в този случай, не е назначил и ръкоположил да бъдат „апостоли“ (вижте върху стих 13). Като „ученици“ хората са идвали при Христос, за да могат да се учат от Него; Той ги е изпращал като „апостоли“, за да учат другите. Думата „апостол“ произлиза от гр. apostolos, която идва от двете думи apo, „от“, и stelō, „да изпратя“ или „да изпратя“. Следователно „апостол“ е буквално „един изпратен“ (вижте върху Матей 10:2). Обозначението „апостоли“ отсега нататък разграничава Дванадесетте от „учениците“ като цяло, не че Дванадесетте са престанали да бъдат ученици, а че са станали и апостоли.

В малко по-широк смисъл Павел често наричал себе си „апостол“ (1 Кор. 4:9; Гал. 1:1; и др.; вж. Евр. 3:1). Очевидно е обаче, че Павел е основал претенцията си за апостолство на факта, че Христос му се е явил (виж 1 Кор. 15:8) и го е наставлявал (виж Гал. 1:11, 12). Въпреки това той говори за себе си както като за „най-малкия от апостоли“ (1 Кор. 15:9), така и отново като за „не по-малко от най-първите апостоли“ (2 Кор. 1:14). 11:5). На друго място той съгласува тези две привидно изключващи се мисли (виж 2 Кор. 12:11). В още по-широк смисъл мъже като Варнава, Тимотей и Сила също са били наричани апостоли (виж Деяния 14:14; 1 Сол. 1:1; 2:6). Възможно е терминът да е бил прилаган и за всеки делегат или пратеник, изпратен от която и да е християнска църква като неин представител (2 Кор. 8:23; Фил. 2:25).

Да проповядва. Тук и в стих 15 двата основни аспекта на личното служение на Христос са дадени като цели и на служението на Дванадесетте: проповядване за изцеление на душата; и изцеление за изцеление на тялото. Самият Исус отделил повече време на служене на физическите нужди на човечеството, отколкото на проповядване, и Дванадесетте несъмнено последвали Неговия пример.

15. Сила. Гр. exousia, „авторитет“ (виж Лука 1:35).

Изгонвайте демони. За да могат да освобождават мъже от обсебване от демони, обикновено се смята, че нелечима, подразбираща се власт над по-леки страдания. Вижте допълнителната бележка към Глава 1.

16. Петър. Петър се появява първи и в четирите новозаветни списъка с дванадесетте (виж стр. 593). Той често поемаше ролята на говорител на цялата група (Мат. 14:28; 16:16; 17:24; 26:35; и др.). Малко след кръщението на Исус, Андрей довел брат си Петър при Исус, първият християнин, обърнат във вярата, резултат от това, което може да се нарече усилия на мирянин (виж Йоан 1:40–42). По това време Петър откликнал на поканата да признае Исус за Месия и периодически се свързвал с Господ в Неговото служение.

Близко две години по-късно, вероятно в края на пролетта или началото на лятото на 29 г. сл. Хр. (вижте Матей 4:12), Христос го призовава за постоянно ученичество, заедно с брат му Андрей и бизнес партньорите му Яков и Йоан (вижте Лука 5:1–11; вижте стих 7).

Възможно е Петър, по общо съгласие, да е действал като управител на риболовния бизнес, който е ръководел в партньорство с останалите. Във всеки случай, неговият плам, нетърпение, сериозност, смелост, лоялност, енергия и организаторски способности несъмнено са го белязали за лидер сред учениците от самото начало. Петър е бил преди всичко човек на действието;

Ентусиазмът беше най-силната му черта. Той беше човек с ясно изразени крайности, а силната му личност беше източник както на подчертани добродетели, така и на сериозни недостатъци. В него разнообразни и противоречиви черти на характера съществуваха едновременно. Изглежда винаги е бил нетърпелив, пламенен, добросъдечен, щедър, смел, дързък и смел, но твърде често импулсивен, непословителен, нестабилен, прибързан, ненадежден, хвалебствен, прекалено самоуверен и дори безразсъден. В момент на криза той е склонен да бъде слаб, страхлив и колеблив; и никой не може да предвиди коя страна от характера и личността му ще надделее в даден момент.

Петър е родом от Витсаида Юлия (виж Йоан 1:44), на североизточния бряг на Галилейското езеро, срещу Капернаум, в който град очевидно се премества по-късно (виж върху Марк 1:29). Петър и неговите партньори рибари, Андрей, Яков и Йоан, изглежда са били ученици на Йоан Кръстител (виж Йоан 1:35–42; ДА 138).

17. Яков. Гръцки Яков, от еврейския Яков, името на патриарх Яков (вж. (в Бит. 25:26, 27). Английската форма на името „Джеймс“ е модифицирана форма, произлизаща от латинския чрез френския език. Джеймс обикновено се споменава преди брат си Джон, когато двамата се споменават заедно, което показва, че Джон е бил по-младият от двамата (вж. ДА 292). Яков несъмнено е първият от Дванадесетте, претърпял мъченическа смърт, приблизително през 44 г. сл. Хр. (виж върху Деяния 12:1, 2), докато брат му Йоан е последният от Дванадесетте, починал, приблизително през 96 г. сл. Хр. Фактът, че Яков е бил сметен за достатъчно важен, за да бъде избран от Ирод Агрипа за ранно мъченичество, предполага, че той е бил един от видните водачи на църквата в Йерусалим. Новозаветният запис представя Яков първоначално като донякъде егоистичен, амбициозен и откровен човек (виж Марк 10:35–41), но по-късно като тих и способен водач. Мнозина са идентифицирали майката на Яков и Йоан, и съпругата на Зеведей, като Саломея (вж. Марк 15:40; Матей 27:56). Съществува и друга възможност, макар и доста малка, Саломея да бъде идентифицирана като сестра на Мария, майката на Исус, ако в Йоан 19:25 са споменати четири жени, а не три (виж върху Йоан 19:25).

Йоан. Йоан очевидно е бил човек с дълбока духовна проникателност, която се е развила, докато е виждал в Исус Единствения, който е бил изцяло прекрасен. Йоан не само е обичал своя Учител; той е бил „онзи ученик, когото Исус е обичал“ (виж Йоан 20:2; 21:7, 20). По природа горд, самонадеян, амбициозен за чест, импулсивен, негодуващ към обиди и нетърпелив да си отмъсти (виж Марк 10:35–41; АА 540, 541), Йоан се е предал по-пълно от всички останали на преобразяващата сила на съвършения живот на Исус и е започнал да отразява образа на Спасителя по-пълно от своите съученици. Както Яков е бил първият от дванадесетте, който е дал живота си мъченик за евангелието, така и Йоан е бил последният, който е умрял. Неслучайно Исус е нарекъл Яков и Йоан „синове на гръмотевиците“ (Марк 3:17; виж върху Лука 9:54). Според раннохристиянската традиция Йоан е служил като пастор на църквата в Ефес и надзорник на църквите в цялата римска провинция Азия през последните години от живота си.

Воанергес. Вероятно транслитерация от арамейски израз, означаващ „синове на „смут“ или „синове на гнева“ – свободно преведено „синове на гръмотевици“. Бурният темперамент, огненият нрав на Яков и Йоан понякога се проявяваше открито (вижте Лука 9:49, 52–56).

18. Андрей. Гръцко име Андреас, което означава „мъжествен“, гръцко име от anēr, „мъж“. Въпреки че е един от най-ранните последователи на Исус (виж Йоан 1:35–40), Андрей не е станал част от вътрешния кръг (Жан Ден 292) и рядко се споменава в евангелското повествование. Повечето от това, което знаем за него, идва от Йоан (виж гл. 1:40, 41, 44; 6:8; 12:22). Матей и

Лука посочва Андрей като втория от дванадесетте ученици, вероятно за да го свърже с брат му Петър. За семейния произход на Андрей вижте Марк 3:16. Андрей изглежда е бил усърден работник, макар че може би не е бил толкова надарен с лидерски качества, колкото брат си. Според преданието той е бил мъченически убит в Гърция на кръст във формата на буквата Х – в резултат на което кръст с такава форма е известен като кръст на Свети Андрей.

Филип. Гръцко име Филипос, „обичащ конете“, подобно на „Андрей“, истинско гръцко име. Филип е бил родом от Витсаида Юлия (виж Йоан 1:44), близо до северния край на Галилейското езеро. Повечето от това, което знаем за Филип преди възнесението на Христос, идва от разказа на Евангелието от Йоан (виж гл. 1:43–48; 6:5–7; 12:21, 22; 14:8, 9).

Той беше първият, на когото Исус каза: „Следвайте ме“ (Йоан 1:43). Той е характеризиран като искрен търсач на истината, но очевидно по-бавен от някои от другите в разпознаването на Исус като Месия и в оценяването на значението на Неговата мисия на земята (виж Йоан 6:7; 14:8, 9). Изглежда понякога е бил несигурен какъв курс на действие да предприеме (виж Йоан 12:21, 22). Въпреки това той е бил сериозен и когато е намерил Месията, веднага е започнал да довежда други при Него (виж Йоан 1:45).

Вартоломей. Буквално „син на Талмай“ (вж. Числа 13:22; 2 Царе 3:3; 13:37). Натанаил вероятно е било неговото собствено лично име. Синоптичните евангелия не споменават Натанаил, а Евангелието от Йоан не казва нищо за Вартоломей. Йоан споменава Натанаил, заедно с други от Дванадесетте, в обстановка, където изглежда, че не са присъствали никой друг освен ученици от вътрешния кръг на дванадесетте (виж гл. 21:2). Следователно няма основателна причина да се съмняваме, че двете имена Вартоломей и Натанаил се отнасят до един и същ човек. Филип е този, който запознава приятеля си Натанаил с Исус (виж Йоан 1:45); очевидно двамата мъже са били близки приятели (вж. ДА 293).

Матей. Марк и Лука наричат Матей Левий (виж върху Марк 2:14). Изглежда малко вероятно Алфей, бащата на Матей, да бъде отъждествяван с Алфей, който е бил баща на Яков. Дватама ученици никога не са свързвани заедно в Евангелията, сякаш са братя, както са Петър с Андрей и Яков с Йоан. Матей се оказал способен работник. Според преданието, след възкресението той посветил енергията си до голяма степен на работа за своите сънародници и е възможно да е работил в Етиопия или в района около Черно море.

Тома. Наричан още Дидим (виж Йоан 11:16; 20:24; 21:2). И двете имена означават „близък“. Преданието разказва, че собственото му име е било Юда (често срещано еврейско име). Всичко, което е известно за Тома, е записано в Евангелието от Йоан (виж гл. 11:16; 14:5; 20:24–29; 21:2). Въпреки че понякога се е проявявал като съмнителен и егоистичен (виж Йоан 20:24, 25), в други случаи е бил смел и лоялен (виж гл. 11:16). Твърди се, че е работил в Партия и Персия. По-малко сигурно предание разказва за Тома в Индия и Китай.

В Южна Индия има група местни християни, известни с това, че векове като християни на Тома. Те притежават версия на евангелската история, за която се твърди, че им е била предадена от апостол Тома. Те твърдят, че Тома е претърпял мъченическа смърт на възвишение, известно като хълма Свети Тома, близо до Мадрас. Имало е и еврейски мисионер на име Томас, който е работил в Китай и чийто портрет е запазен на камък, заедно с надпис, който в свободен превод гласи: „Тома дойде и се труди с простота на сърцето и голяма ревност. Ако трябваше да се запише цялото добро, което той направи, човек би трябвало да потопи писалката си в езерото Тунтинг [а

голямо езеро в Китай], докато езерото не пресъхна [за да има достатъчно вода, за да се направи необходимото количество мастило].“ Тази интересна картина на Тома има отчетливо еврейски черти, но вероятно не е тази на апостол Тома.

Яков. Различава се от Яков, син на Зеведей, като Яков, син на Алфей. Изглежда има основателна причина да се смята, че той е Яков, споменат в Матей 27:56; Марк 15:40; 16:1; Лука 24:10. Изразът „Яков по-малкият“ или буквално „Яков малкият“ (Марк 15:40) вероятно се отнася до него като такъв в смисъл на „Яков по-младият“ (виж върху Пс. 115:13), или е възможно изразът да е бил използван, защото е бил нисък на ръст.

Някои са се опитали да идентифицират Яков, син на Алфей, с Яков, брат на нашия Господ (виж Матей 13:55), но това предположение е толкова невероятно, че е почти недостойно за внимание. Ученикът Яков е бил последовател на Христос поне от времето, когато са били назначени дванадесетте, около лятото на н. е. Но чак шест месеца преди разпятието се казва, че братята на Исус не са повярвали в Него (виж Йоан 7:5). Дори обстановката в Матей 13:55 и Марк 6:3 предполага, че инцидентът, за който се говори там, се е случил около времето на Третото галилейско пътуване, със сигурност след избирането на дванадесетте. Вижте Деяния 12:17.

Тадей. Идентифициран от Матей (виж гл. 10:3) като Левбей. Древна традиция, срещу която не са представени доказателства, отъждествява Тадей с Юда, синът на Яков (виж Лука 6:16; Деяния 1:13). От други примери е съвсем ясно, че този Юда не е бил брат, а син на човек на име Яков, въпреки че гръцкият текст на Лука 6:16 гласи просто „Юда Яковов“. Почти сигурно е, че този Яков, бащата на Тадей или Юда, не трябва да се идентифицира с никой друг Яков от Новия завет, тъй като името е било много разпространено (виж върху Марк 3:17). Когато Йоан (виж гл. 14:22) говори за този Юда, той ясно го разграничава от Юда Искаротски. Тадей не се появява толкова видно в новозаветните записи, колкото повечето други апостоли.

Симон. Наричан „ханаанец“, за да се различава от Симон Петър. Относно значението и произходът на името Симон вижте на стих 16. Обозначението „ханаанец“ не означава непременно, че Симон произхожда от един от ханаанските народи, населявали земята на Палестина преди идването на евреите (вижте на Битие 10:6). Много други древни ръкописи го наричат „кананеец“, което означава или жител на град Кана, или, по-вероятно, член на еврейска патриотична партия, известна още като зелоти (вж. Лука 6:15; стр. 54; вж. DA 96).

19. Юда Искаротски. Новозаветното име Юда е еквивалентно на старозаветното Юда (вижте върху Бит. 29:35; Мат. 1:2). Дадени са много обяснения за името Искарот, най-вероятното от които е, че произлиза от еврейското „иш Кериот“, което означава „човек от Кериот“, село в южна Юдея близо до Идумея (виж Исус Навин 15:25; виж върху Марк 3:8). Ако това идентифициране на името Искарот е правилно, Юда вероятно е бил единственият от Дванадесетте, който не е бил родом от Галилея. Той е бил син на човек на име Симон (вижте върху Йоан 6:71).

Исус не беше призовал Юда да се присъедини към групата ученици, от които Той избра дванадесетте (вижте Марк 3:13), но Юда се намеси сред тях и поиска място. Юда несъмнено вярвал, че Исус е Месията – подобно на другите ученици, според популярната еврейска концепция за политически освободител от римското иго – и желаел да бъде член на вътрешния кръг от ученици, за да си осигури висока позиция в „царството“, което скоро щеше да бъде установено. Може би се е предложил доброволно за поста ковчежник, надявайки се да бъде назначен на тази длъжност в новото царство. Исус обаче осъзнал от

първото, че на Юда му липсвали онези основни черти, които биха го квалифицирали да стане апостол на царството, което предстои да бъде установено.

Въпреки цялото зло, скрито в сърцето на Юда, той беше в много отношения по-обещаващ от другите, призовани от Исус. Когато беше приет за член на Дванадесетте, Юда не беше безнадежден. Подхранването и развитието на определени желани черти на характера, заедно с премахването на лошите черти, можеше да го направи приемлив работник в каузата на царството. Но, за разлика от Йоан (вижте върху стих 17), Юда ожесточи сърцето си срещу предписанията и примера на Исус. Въпреки това, Исус му даде всяко насърчение и всяка възможност да развие небесен характер. „Счупената тръстика“ на характера на Юда, „тлеещия лен“ на добрите намерения, Исус нямаше да пречупи или угаси (вижте върху Матей 12:20).

Предадох го. Вижте Лука 6:16.

Влязъл в къща. Или „отишъл у дома“, вероятно в дома на Петър в Капернаум (виж върху гл. 1:29). Някои са забелязали, че Евангелието на Марк се занимава предимно с това, което Исус е направил, а не с Неговите учения. За разлика от Матей, който посвещава три глави на Нагорната проповед, Марк я пропуска изцяло, като дори не споменава факта, че след ръкополагането на дванадесетте Исус е произнесъл тази реч (виж върху Мат. 5:1).

Към края на деня Исус и учениците Му несъмнено се върнали в Капернаум.

20. Множество се събира. [Сляп и ням бесен; Непростимият грях, Марк 3:20–30=Мат. 12:22–45=Лука 11:14–32. Основен коментар: Матей.] Марк не споменава изцелението на слепия и ням бесен, а записва само обвинението на книжниците, че Исус е изгонил бесове чрез силата на княза на бесовете, и Неговия отговор към тях (виж ст. 22; ДА 321). Относно мястото на този инцидент в хронологичната последователност и взаимовръзката на разказа за инцидента в различните евангелия, вижте Мат. 12:22. Трябва да се отбележи, че Марк поставя гл. 3:20–35 в хронологична последователност между избора на дванадесетте (гл. 3:14–19) и Проповедта край морето (гл. 4).

21. Неговите приятели. Гръцки *hoi par' autou*, буквално „тези, които са до Него“. Въпреки че това изразът може да показва нищо повече от това, че споменатите лица са били близки сътрудници на Исус, има доказателства от древногръцките папируси, че изразът може да се използва и за роднини. Следователно е вероятно твърдението от стих 21 да предвижда инцидента от стихове 31–35.

Извън себе си. Тоест, „психически неуравновесен“. Близката прилика между този страх от страна на „приятелите“ на Исус и обвинението, повдигнато от книжниците, че Исус е в съюз с дявола (ст. 22), може да обясни вмъкването на стих 21 като въведение към обвинението, че Исус е действал като агент на Веелзевул (ст. 22–30).

22. Писари. Вижте стр. 55.

Слезли от Йерусалим. Вижте Лука 5:17. Вероятно това са били някои от шпионите, които са преследвали Исус през цялото Му галилейско служение, действайки по заповед на Синедриона (вижте върху Марк 2:6).

Той има Веелзевул. Вижте Матей 12:24.

29. Богохулство. Вижте Матей 12:31.

Вечно проклятие. Текстови доказателства за благосклонност (вж. стр. 146) - четенето „вечен грях“.

31. Братята Му и майка Му. [Посещение на майката и братята на Исус, Марк 3:31–35=Мат. 12:46–50=Лука 8:19–21. Основен коментар: Матей.] Относно

Хронологичното положение на това събитие и взаимовръзката между различните синоптични описания за него вижте върху Матей 12:22, 46.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–5DA 286

8 DA 298; MB 4

13, 14 AA 18; DA 290

13–19DA 290–297

14, 15 CH 557

17 AA 540; DA 295; Ed 87

20–35DA 321–327

21 DA 321

25 ST 244

ГЛАВА 4

1 Притчата за сеяча, 14 и нейното значение. 21 Трябва да предаваме светлината на нашето знание на другите. 26 Притчата за семето, което расте тайно, 30 и за синапеното зърно. 35 Христос утишава бурята в морето.

1. Край морето. [Проповед край морето, Марк 4:1–34 = Мат. 13:1–53 = Лука 8:4–18.]

Основен коментар: Матей. За притчите виж стр. 203–207.]

2. Неговото учение. Буквално „Неговото учение“.

13. Как тогава ще разберете? Притчата за сеяча, семето и почвата беше най-простата притча. Значението ѝ би трябвало да е ясно за учениците. Ако срещнат затруднения с тази, какво щяха да направят с останалите?

Похоти. От гръцката дума *epithumia*, „пламенно желание“, „копнеж“ или „копнеж“. само по себе си няма конотацията на нашата дума „похот“. Именно „с желание [гр. *epithumia*]“ Исус желаеше да отпразнува последната Пасха с дванадесетте (виж Лука 22:15). Желанието е погрешно само когато е насочено към неща, които са зли. Тук светските интереси, като например желанието за богатство, правят „желанието“ зло.

21. Свещ. Гръцки *luchnos*, „лампа“. Христос повтаря притчата за свещта под различни форми по различно време, за да проповядва различни истини. Когато я дава като част от Нагорната проповед (виж Матей 5:14–16), Той я използва, за да илюстрира отговорността на християнските вярващи да бъдат пример за света, да оставят индивидуалната си светлина да свети. Тук това е илюстрация на светлината на истината, разкрита в Неговите собствени учения, особено чрез използването на притчи. В Лука 11:33–36 тя илюстрира възприятието и приемането на истината от индивида.

Бушел. Гръцка единица. Не е американски бушел, а 0,99 пека или 8,72 л. (виж стр. 50). „Свещта“, „бушелът“ и „леглото“ са били принадлежности, които се намират във всеки дом, което прави илюстрацията доста графична.

Свещник. Буквално „светилник“ (вижте на Матей 5:15).

22. Нищо не се скри. Вижте Лука 8:17.

23. Уши, за да чуят. Вижте Матей 11:15.

24. Какво чувате. Лука чете „как чувате“ (гл. 8:18). Има някои неща, които християнинът е най-добре да не чува или вижда; има и други неща, които е мъдро той да „чуе“. С каква мярка? Вижте Матей 7:2.

26. Божието царство. Вижте върху Матей 3:2; 4:17; 5:2; Лука 4:19.

Хвърлено семе. Само Марк записва притчата за поникващото семе. Тя илюстрира същата истина, казана на Никодим по отношение на действието на Светия Дух (виж Йоан 3:8). В тази притча Христос казва, че ако на семето на царството се даде само шанс в живота, то ще даде своята жетва от добро. Хората може да не са в състояние да обяснят как протича процесът на християнско израстване и трансформация на характера, но въпреки това той продължава напред.

27. Спи и ставай. След като е засял семето, земеделецът се заема с друга работа. Но процесът на растеж продължава независимо от неговото присъствие или отсъствие, независимо дали спи или е буден. Той може да култивира и напоява семето, докато то узрее, но не може да го накара да расте.

28. Земята. Растението расте от земята и земята допринася за неговото растеж, но самото растение е това, което дава плодове.

За себе си. Гръцки *automatē*, „движена от собствения си импулс“; от което произлиза нашата дума „автоматична“.

След това кочанът. Тоест, кочанът на зърното, когато започне да се формира, за разлика от кочана в зряла възраст.

Царевича. По-скоро „зърно“ (вижте върху Лев. 2:14).

29. Донася се. Тоест, когато зърното узрее.

Той вмъква. Гръцко *apostellō*, „да изпращам“, от което произлиза нашата дума „апостол“, означаваща „този, който е изпратен“ (вижте гл. 3:14). Делото на апостолите е сравнено другаде с това на жетварите (вижте Йоан 4:35–38).

Жътва. Вижте върху Матей 3:12; 13:30.

30. За което. Вижте Матей 13:3.

Божие Царство. Вижте върху Мат. 3:2; 4:17; 5:2; Лука 4:19.

Да го сравним ли? Христос така да се каже, призовава слушателите Си за консултация. Неговата аудитория беше поканена да участва в търсенето на истината.

31. Синапено семе. Вижте върху Матей 13:31, 32.

33. Много такива притчи. Марк вероятно говори само за притчите, изказани по този въпрос. повод, макар че същото несъмнено би било вярно за всички притчи на Христос.

Както можеха. Христос не говореше с притчи, за да скрие истината, а за да я разкрие.

34. Без притча. Досега Христос пестеливо използваше притчи в Своите учение. Проповедта край морето бележи началото на Неговото притчово учение като редовен метод за провъзгласяване на евангелието (виж стр. 203, 204).

35. Същият ден. [Бурята на езерото, Марк 4:35–41=Мат. 8:18, 23–27=Лука 8:22–25. Основен коментар: Матей.] Този „ден“ е бил богат на събития в живота на Исус (вижте върху Мат. 8:18). В разказа на Марк за бурята на езерото той включва някои драматични подробности за инцидента, които не са споменати нито от Матей, нито от Лука.

36. Други малки корабчета. Те били пълни с хора, които все още следвали Исус с нетърпение (вж. ДА 334).

38. Възглавница. Вероятно това е била редовна част от оборудването на лодката, тъй като е била груба кожена възглавница за кормчията, който седеше на кърмата на лодката.

Учител. Буквално „Учител“.

Не те ли е грижа? Апельт им отразява нетърпение, граничещо почти с отчаяние.

39. Мир. Буквално „мълчи“.

Бъдете тихи. Буквално „бъдете замълчани“. Стихиите не само трябваше да замлъкнат, но и да да остане така. Някои предполагат, че Исус тук е смъмрил стихиите, сякаш са бушуващи чудовища.

41. Те се страхуваха изключително много. Буквално „те се страхуваха от голям страх“ или по-свободно, „те бяха изпълнени със страхопочитание.“

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–20COL 33–61

14 КОЛ. 37, 41

19 КОЛ 51, 53; 1Т 352

21 5Т 84, 588; 6Т 145; 8Т 76

24 5Т 694

26–28СТ 140–144; Изд. 104–107

26–29COL 62–69; СТ 142; 6Т 186

28 CG 27, 58; COL 67, 81, 82; СТ 125, 252; DA 367; Ed 106; Ev 579; LS 298; MM 7; SC

67; TM 243, 506; 6Т 187; 8Т 327

29 КОЛ. 69; КТ 144

30 AA 12

30–32COL 76–79

35–41DA 333–337

36–38DA 334

39–41DA 335

ГЛАВА 5

1 Христос избавя обладаните от легион бесове, 13 те влизат в свинете. 25 Той изцелява жената с кръвотечение, 35 и възкресява от мъртвите дъщерята на Яир.

1. Другата страна. [Бесните от Гадара, Марк 5:1–20=Мат. 8:28 до 9:1=Лука 8:26–39. Основен коментар: Марк. Вижте Служението в Средна Галилея; Служението на нашия Господ; за чудесата стр. 208–213.] От трите разказа за това чудо, този на Марк е най-графичен, а този на Матей – най-кратък. „От другата страна“ на Галилейското езеро се отнася до източния бряг, в района на Декаполис (вижте стр. 46; вижте върху Матей 4:25). Предния ден Исус беше произнесъл Проповедта край морето, която се състоеше предимно от притчи (виж Матей 13), някъде по брега на Галилея, граничещ с Генисаретската равнина (виж Матей 13:1). Разстоянието през езерото в този момент беше около 11 км. Именно на това пресичане Исус беше укротил бурята (виж Матей 8:18).

Целта на преминаването му към по-слабо населената източна страна по това време беше да се наслади на кратка почивка от тълпите от хора, които сега Го притискаха до степен, че често Му оставаше малко или никакво време дори да яде и да спи (вижте Марк 3:20).

Гадарин. Текстовите доказателства са в полза (вж. стр. 146) на четенето на Герасен, въпреки че важни доказателства могат да бъдат цитирани и за Гергесен и Гадарен. В Мат. 8:28 свидетелствата са в полза на Гадарин, но могат да бъдат цитирани и за Гергесен и Герасен. В Лука 8:26 доказателствата са в полза на Герасен, но могат да бъдат цитирани и за Гергесен и Гадарин. Усилията на преписвачите и редакторите да хармонизират имената в трите разказа са очевидни. Консенсусът на доказателствата е в полза на тълкуването „Герасини“, като има доказателства и за другите два.

Въпреки че сега няма убедителни доказателства, общоприето е мнението, че срещата на Христос с гадаринците, обладани от демони, се е случила на малко разстояние под днешното

село Курси, което обикновено се отъждествява с древната Гергеса. Гадара е бил град

около 19 км южно от това място, на около 10 км от южния край на Галилейското езеро. По едно време е бил столица на Декаполис (виж Матей 4:25; Марк 5:20). Вероятно по това време е бил главният град на областта и е възможно да е дал името ѝ. Град Гераса, на 56 км югоизточно от Галилейското езеро, едва ли е мястото, споменато в разказа за това чудо. Не е невъзможно да е имало село със същото име недалеч от Гергеса или и Гереса, и Гергеса да се отнасят до едно и също село, сега наречено Курси.

2. Извън кораба. На кратко разстояние южно от село Курси (виж на стих 1) е стръмен склон, който се спуска рязко към тесен бряг (виж на стих 13). Исус и учениците е напълно възможно да са слезли на юг от този склон, където плажът се разширява и хълмовете се отдръпват от езерото.

Гробници. Варовиковите хълмове в района около Курси изобилстват от пещери и скални камери. Изкопани в сравнително мекия варовик, камери като тези са били често използвани като гробни места в древна Палестина.

Мъж. Матей говори за двама мъже (гл. 8:28). Очевидно обаче единият е бил изключително свиреп. По подобен начин Матей говори за двама слепи мъже в Йерихон (гл. 20:30), докато Марк (гл. 10:46) и Лука (гл. 18:35) говорят само за един, вероятно по някаква подобна причина. Заслужава да се отбележи, че Матей, без съмнение очевидец и на двете събития, споменава по двама мъже във всеки случай. Относно разликите между различните евангелски разкази за един и същ инцидент вижте Допълнителни бележки върху Матей 3, Бележка 2. Сравнете с Марк 10:46; Лука 5:2; 7:3; Допълнителна бележка върху Лука 7.

Нечист дух. Относно естеството на обсебването от демони вижте Допълнителна бележка към Глава 1.

3. Гробници. Вижте върху стих 2. Според левитския закон трупът е бил нечист (виж върху Лев. 21:2), и тази нечистота щеше да се свързва и с мястото на погребение. Очевидно подобни съображения не са били от значение за обладаните от демони.

Никой човек не можеше да го върже. Твърдението на Матей, че никой не може да мине „по онзи път“ (гл. 8:28) предполага, че скривалището на тези обладани от демони мъже не е било далеч от път, вероятно водещ по източния бряг на езерото (вж. DA 338).

Вериги. Гръцки *halusis*, „верига“ или „връзка“, често използвано специално за обозначаване на белезници или окови.

4. Окови. Гръцката дума *pedē* означава „окова за краката“, от дума, означаваща „крак“ или „стъпало“. „Окови“ произлиза от англосаксонската дума „*feter*“, устройство, предназначено за краката.

5. Порязване. В ярост той често си е нанасял рани по тялото и вероятно е бил покрит с белези и рани.

6. Когато видя Исус. Той и неговият спътник може би са били в по-ниските склонове на хълма, който се спускаше стръмно в морето, и по този начин може би са наблюдавали приближаващите се лодки.

Той бягаше. Вероятно с намерението да нападне Исус и онези, които го придружаваха. Той, без съмнение крещейки диво, докато слизаше по плажа.

Поклониха му се. Когато обладаните от демони стигнаха до мястото, където стоеше Исус, учениците бяха избягали ужасени и Спасителят беше сам с двамата обладани от демони мъже (Жан Жаклин 337). Някак си те сякаш смътно осъзнаваха, че това е Приятел, а не враг (виж Жан Жаклин 337, 338), и се поклониха на земята в краката на Исус. Самият Му

присъствието Му често сякаш впечатляваше дълбоко дори най-лошите Му врагове (виж Матей 21:12, 13; Йоан 2:15).

7. За теб. Оспорването на авторитета на Исус (виж гл. 1:27; виж върху гл. 2:10) всъщност е означавало: „Какво право имате да ми се месите?“ Вижте Йоан 2:4.

Син. Вижте Лука 1:35; Йоан 1:1–3.

Всевишният Бог. Вижте Деяния 16:17; вижте върху Бит. 14:18, 22. Изглежда, че злите духове са говорили директно чрез един от обладаните от демони в Гадара на Христос, защото Исус се обръща към „нечистия дух“, а не към самия човек (вижте Марк 5:8). Съответно, разпознаването на Исус като „Син на Всевишния Бог“ представлява знание, което духовете са притежавали, а не обладаните от демони.

Заклевам се. Гръцки *horkizō*, „да се закълна“. Формулировката на разказа на Лука е по-малко графично, „моля“ (гл. 8:28).

Мъчение. Гръцки *basanizō*, първоначално означаващо „да се изпитват [метали] с пробния камък“. В

В Новия Завет думата *basanizō* се използва в смисъл на причиняване на болка или мъчение.

8. Той каза. По-скоро „Той казваше.“ Докато Исус заповядваше на духа да излезе от човека, духът изненадващо го прекъсна и го предизвика.

9. Как се казваш? Защо Христос е попитал за името на духа, обладаващ човека, или по-скоро за говорителя на легиона от духове, не е ясно. Предполага се, че това е било в полза на учениците, за да могат те да оценят по-пълно величието на чудото и по-добре да осъзнаят природата и мощта на силите, срещу които трябва да се борят.

Легион. Римска армейска дивизия, която в пълен състав се е състояла от приблизително 6000 пехотинци и 700 конници, или общо около 6700. Обикновено обаче, както е при съвременните армии, легионът не е бил поддържан в пълен състав. Въпреки че употребата на името Легион от демона може да се приеме буквално, няма начин да се определи точният брой. Изразът се разбира най-добре в общия смисъл, че е имало много демони (виж Лука 8:30).

10. Умоляваше го много. Предизвикателният демон сега прие позата на молител молейки Исус за милост. Вероятно се е страхувал за живота си (виж гл. 1:24).

Извън страната. Лука чете вместо това „вън в дълбините“ (гл. 8:31). Гръцката дума, преведена като „дълбоко“, е *abussos* (вижте върху Откр. 20:1). В LXX на Бит. 1:2 и 7:11 *abussos* означава евр. *tehom*, преведено на английски като „дълбоко“ (вижте върху Бит. 1:2).

В LXX на Йов 28:14 тя означава „море“, а във Втор. 8:7 и Пс. 71:20 – „дълбините“ на земята. В Рим.

10:7 „дълбочина“, *abussos*, се използва, за да опише мястото на „мъртвите“, особено по отношение на Христовата смърт. В Откр. 9:2, 11; 11:7; 17:8; 20:1, 3 *abussos* се превежда като „бездънна яма“. Използвана като прилагателно в класическия гръцки език, думата означава „бездънен“, „безграничен“. Когато се използва по отношение на разумни същества, *abussos* изглежда предполага изолация от други същества и невъзможност за бягство от ситуацията – като на човек в смъртта или затворен сам в тъмница.

11. Близко до планините. Тоест, на хълма, на известно разстояние от мястото, където Христос и обладаните от демони стояха на плажа (виж Матей 8:30). Винаги, когато са били в този район, свинарите несъмнено са били нащрек за обладаните от демони мъже и

така ги видя как тичат към Христос, чу неземните им писъци и стана свидетел на славната трансформация във външния им вид, която се беше случила.

Свине. Въпреки че някои евреи са отглеждали свине с цел печалба, няма доказателства, че собствениците на това конкретно стадо свине са били евреи. Със сигурност обаче те са били погълнати от бизнес и печалба, без да обръщат внимание на духовните неща.

12. Дяволите се молеха. Вижте стих 10.

Изпрати ни. Целта на Сатана беше да обърне хората от този регион срещу Спасителя. като изкара да изглежда, че Той е отговорен за унищожаването на имуществото им. Непосредственият резултат сякаш оправдаваше злите очаквания на дявола. Но служението на преобразените мъже, които преди това бяха известни в целия район като обладани от демони, заедно с новината за стадото свине, което загина в морето, за да потвърди историята им, послужи по начин, който нищо друго не би могло да направи, за да обърне хората от региона към Исус (вижте стихове 19, 20).

13. Даде им разрешение. Сравнете преживяването на Йов (Йов 1:12; 2:6); предложението, което навреди на Йов, беше направено от дявола и Бог просто се съгласи с него, но отмени всичко в полза и насърчение на християните през вековете.

Надолу по стръмно място. Буквално „надолу по пропастта“. На малко разстояние южно от село Курси, за което се смята, че е древната Гегеса (вижте на стих 1), има стръмен склон, където хълмовете се спускат близо до ръба на водата, единственото място по цялото крайбрежие, където това е вярно. Склонът е толкова стръмен, че може да се нарече скала, макар и не от надвиснал тип. В подножието на тази пропаст плажът е толкова тесен, че свинете не биха могли да спрат стремителното си бягане.

Задави се. Гръцки *pnigō*, „да задавя“ или „да удуша“; използвано тук в смисъл на „да бъде“ удавен.“

14. В провинцията. Буквално „в земеделските земи“, за разлика от „страна“, което означава целия регион (виж стих 10). По пътя си към село Гегеса, вероятно на кратко разстояние северно от пропастта (виж стих 13), от свинарите може да се очаква да съобщят на всички, които срещнат, какво се е случило.

15. Седнали. Очевидно спокойни, отпуснати и в покой – голям контраст с възбуденото състояние, в което бяха дошли при Исус малко преди това.

Облечени. В хармония с принципа, обикновено наричан „икономика на чудото“, който просто означава, че Бог обикновено не извършва чудеса там, където резултатът може да бъде постигнат по по-естествени начини, и обикновено не прави Сам това, което може да бъде постигнато с човешки усилия, е малко вероятно дрехите, които тези мъже сега носеха, да са били осигурени по чудо. По-вероятно е учениците или да са предложили, или да са били поканени да споделят дрехите си с мъжете.

В здравия си разум. В случаите на обсебване от демони, описани в Новия завет, умът на засегнатия човек е станал невменяем (вижте Допълнителна бележка към Марк 1).

Те се страхуваха. Мислите за загубата на свинете засега доминираха в мисленето на повечето хора от този регион. Те несъмнено се чудеха какво би могла да доведе следващата демонстрация на свръхестествена сила и очевидно се страхуваха, че може да се стигне до по-големи материални загуби.

16. Тези, които го видяха. Вероятно както свинарите, които вече бяха разказали своята версия на инцидента (виж стих 14), така и учениците. Последните също разказаха за преживяването на утихването на бурята в езерото предната нощ, но думите им не бяха чути (виж ДА 339).

17. Молете се. Вместо това „умолявайте Го“ или „умолявайте Го“.

Да си тръгнат. Изборът им беше направен въз основа на материални съображения. Те решиха да се откажат от всякакви възможни благословии, подобни на тези, които бяха сполетели изцелените демонично настроени, за да не понесат по-нататъшна загуба на имущество. В хармония със съвета, който Самият Той скоро щеше да даде на Дванадесетте, когато ги изпращаше да проповядват и лекуват (виж Матей 10:14, 23), Исус не възрази, а просто се обърна, за да си тръгне. Колко много хора днес следват жалкия пример на хората от Гадара, страхувайки се, че присъствието на Спасителя ще осуети собствените им планове.

Брегове. Гръцки *horía*, „граница“, „предели“ или „предели“. Както е използвано тук, *horía* не отнасят се до бреговете на езерата, както може да се види от превода „брегове“.

18. Когато. Докато Исус влизаше в лодката, изцеленият мъж Го умоляваше.

Това беше обсебено. Краткото време, което двамата мъже бяха прекарвали с Исус, сигурно е било за тях най-голямото въздействие в живота им. Когато Го видяха да се качва в лодката, за да си тръгне, те осъзнаха, че са на път да бъдат разделени от Този, който им беше възвърнал душевното здраве. Може би за момента се страхуваха, че Неговото отсъствие може да означава завръщането на демоните, от които несъмнено се страхуваха повече от самата смърт. Във всеки случай, те искаха да останат с Исус.

Молил се. Вижте стих 17.

19. Не го търпя. Исус направи това, което беше най-добро за всички заинтересовани. Жителите на Декаполис се нуждаеха от служението на тези мъже. Освен това имаше вероятност те, като езичници (вижте върху Матей 4:25; вж. ДА 339), да се превърнат в пречка за делото на Исус в Галилея.

На твоите приятели. Буквално „на тези от вас“, тоест на неговите собствени роднини.

Кажете им. Причините, които толкова често караха Исус да предупреждава онези, които са били получатели. Твърдението, че чудото Му не е разпространявало вестта за това, което е било сторено за тях (вижте гл. 1:44, 45), не се отнася за ситуацията в Декаполис. Вероятно е имало малко книжници и фарисеи в Декаполис, които да разпространяват лъжливи сведения за дейността на Исус. Освен това, Исус не е планирал да остане в региона и няма да има народно въстание в Негова полза, което би могло да попречи на делото Му. Също така, чудо като това вероятно не би създавало тук фалшиви надежди относно Месията (вижте Мат. 3:2; 4:17; 5:2).

20. Публикувам. Гръцки *kērussō*, буквално „възвестявам“; следователно „провъзгласявам“. В краткия час или около това време, през което Исус беше прекарал с тези двама мъже, се бяха случили велики неща. Те имаха вдъхновяваща история за разказване и в интервала преди хората да излязат от града, Исус несъмнено ги е поучил на основните истини на евангелската история. Докато провъзгласявали посланието си из района на Декаполис, казаното от тях е било потвърдено от доклада на свинарите, който сигурно се е разпространил из околностите на Гергеса (вижте на стих 1) със светкавична скорост. Хората навсякъде сигурно са слушали с нетърпелив интерес, когато тези, в чиято полза е било извършено чудото, са дошли с евангелската история. Тяхната собствена предишна репутация на луди също трябва да е била широко известна (вижте Матей 8:28).

Декаполис. Вижте стр. 46. Различните градове на Декаполис са били елинистически от времето на Александър Велики, но са покорени от евреите под властта на Макавеите. Те са освободени от еврейското владичество от римския генерал Помпей, който разпределя земята между ветерани от армията си.

Всички хора се удивляваха. Докато двамата мъже, вече под контрола на Божия Дух, разказваха историята си, хората навсякъде слушаха с изненада и удивление. Резултатите от тяхното

Служението би трябвало да донесе голямо насърчение на онези, които може да чувстват, че собствените им способности и обучение не са достатъчни, за да им позволят да свидетелстват ефективно за Христос. Тези, които искрено обичат Христос и чийто живот е бил преобразен от Неговата сила, трябва просто да кажат на другите „колко велики неща е извършил Господ“ за тях (ст. 19) и хората ще бъдат спечелени за Христос.

Това вероятно се е случило късно през есента на 29 г. сл. Хр. (вижте Лука 8:1). Когато Исус се завърнал в Декаполис около девет или десет месеца по-късно (вж. Матей 15:32), хиляди се стичали, за да Го видят и чуят (вж. ДА 340, 341). Тези, които дошли да чуят Исус при този по-късен случай, били почти изцяло езичници.

21. Отново премина. [Болната жена; дъщерята на Яир, Марк 5:21–43=Мат. 9:18–26=Лука 8:40–56. Основен коментар: Марк. Вижте Служението в Средна Галилея; Служението на нашия Господ; за чудесата стр. 208–213.] Изцелението на болната жена и възкресението на дъщерята на Яир станали скоро след изцелението на двамата бесни (вижте върху Матей 8:18; 12:22; 13:1). Преминаването на езерото, за което се говори тук, е било от околностите на Гергеса, на източния бряг (вижте върху Марк 5:1), до Капернаум, разстояние от 5 или 6 мили в северозападна посока.

Събра се много хора. Както правеха навсякъде, където Исус отиваше през този период на Своето служение (виж гл. 3:7, 20, 32; 4:1).

Близо до морето. Очевидно тълпа започнала да се събира на брега веднага щом хората разпознали Исус, който се приближавал в една от лодките. За известно време Той останал близо до мястото, където бил слязъл, поучавайки и изцелявайки, както бил обичайният Му, когато хората се събирали около Него. След това, заедно с някои от учениците Си, Исус отишъл в дома на Левий Матей, за да присъства на празника, даден там в Негова чест (виж гл. 2:15–17). Именно тук Яир намерил Исус (виж Мат. 9:10, 14, 18; ЖВ 342).

22. Един от управителите. Управителят на синагогата е бил този, който е отговарял за публичното богослужение (виж стр. 56). Дали Марк има предвид, че Яир е бил един от няколкото управници на тази конкретна синагога или един от клас, известен с това име, по един за всяка синагога, не е сигурно.

Яир. Вероятно произлиза от еврейското Яир, старозаветното Яир (виж Числа 32:41).

Падна в краката му. Като пред принц или някой с висока власт (виж върху Естир 3:2; срв. върху Матей 2:11; 8:2). Ако по този начин можеше да спаси единствената си дъщеря, този горд равин беше готов да се смири дори пред Исус, презиран и мразен от повечето мъже от неговия клас.

23. Умоляван. Или „умоляван“ (виж на стих 17).

Малка дъщеря. От трите евангелия, които описват този инцидент, само Марк посочва точната възраст на момичето (виж стих 42) и затова тук използва умалителното съкращение на думата „дъщеря“.

Точката на смъртта. Болестта, неидентифицирана от никой от евангелските писатели, беше в своя край. етап. Смъртта беше сигурна, освен ако Исус не се намесеше.

Моля те. Тези думи не се срещат в гръцкия език.

Положи ръцете си. Личното докосване на Исус изглежда е било белег на Неговата личен интерес към всеки страдалец (виж гл. 1:31).

Тя ще живее. Бащата не се съмняваше, че Исус има силата да възстанови здравето на малката му дъщеря. Несъмнено в и около Капернаум е имало десетки, или дори стотици, хора, чийто живот е свидетелствал за силата на Исус. Сред тях

това бяха синът на благородника (Йоан 4:46–54) и слугата на стотника (Лука 7:1–10).

24. Тълпените. Гръцки *sunthilibō*, „да притискам“ или „да притискам от всички страни“. В паралелния си разказ Лука използва по-графична дума, *sunpnigō*, „да удуша“ или „да задавя“. По пътя към дома на Яир, Исус бил обграден от толкова гъста тълпа, че напредъкът Му буквално бил „задушен“. Той едва можел да се движи.

25. Една жена. За обстановката на това чудо вижте стих 21. Това е едно от сравнително малкото чудеса, записани и от тримата синоптични писатели. Разказът на Марк е по-жив от този на Матей или Лука и съдържа редица графични детайли, които другите евангелисти пропускат.

26. Влошаваше се. Тъй като хроничното състояние на болестта ставаше все по-очевидно с течение на времето и средствата ѝ се изчерпваха в напразен опит да я облекчи, жената несъмнено ставаше все по-обезкуражена.

27. За Исус. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за тълкуването „the неща относно Исус“, тоест „сведенията за Него“. Както можеше да се очаква, мълвата се разпространи бързо (вижте Марк 1:28; Лука 7:17, 18; 4:14).

В пресата. Буквално „в тълпата“. Вероятно тази жена е планирала от известно време да стигне до Исус, но отсъствието Му по време на Второто галилейско пътуване изглежда е направило това засега невъзможно. Когато научила, че Исус се е върнал в Капернаум, тя побързала към брега на езерото, където Той поучавал и лекувал (виж стих 21). Но Го търсела напразно. Научавайки най-накрая, че Той е в дома на Матей (виж стих 21), тя се отправила нататък с надеждата да Го достигне, но отново пристигнала твърде късно (виж ДА 343). Сега, с бавния напредък, който Исус правел в посока дома на Яир, тя най-накрая Го настигнала.

Но болестта ѝ беше намалила жизненоважното кръвоснабдяване в тялото ѝ и вероятно беше много физически слаба, освен че беше обезкуражена от многото напразни опити да получи изцеление от ръцете на лекарите. Също така, самата природа на болестта, заедно с ритуалната нечистота, която беше свързана с нея, беше смущаваща. Възможно е тя да се е колебаела да представи устно молбата си на Исус, особено в присъствието на толкова много непознати, за да не я попита за естеството на страданието ѝ, което изглежда понякога е правил (вж. гл. 10:51).

Докосна дрехата Му. Според Лука, жената докосна „края“ на дрехата на Исус (виж гл. 8:44). Много от тези, които докоснаха само „подгъва“ на дрехата на Исус, „оздравяха напълно“ (Мат. 14:36; срв. Деяния 5:15; 19:12).

28. Докосване. Докосването, което донесе изцеление на жената, ще бъде считано от равнините да са донесли ритуална нечистота върху Христос.

Цяла. Буквално „спасена“; тоест, изцелена от болестта си.

29. Веднага.. Тоест „веднага“.

Чувстваше. Буквално „знаеше“. Тя осъзнаваше потока от сила (виж на стих 30), който се вливаше от Христос в нея в момента, в който докосна Неговата дреха. Тя знаеше, че той е влязъл в слабостта ѝ тяло и е донесъл изцеление.

Чума. Гръцки *mastix*, „камшик“, „бич“ или „напаст“. Нелечимите страдания обикновено са били считани за божествено възмездие за грехове в живота (вижте Марк 1:40; Йоан 9:2).

30. Знаещ. Гръцки *epiginōskō*, „да знам напълно“, следователно „да разпознавам“ или „да възприемам“. Исус осъзна какво се е случило в момента, в който жената докосна

Неговата дреха. В летописа не се казва дали Исус е знаел предварително, че тази жена ще Го докосне. Волята на Отца е отговорила на неизречената молба на жената чрез Него. Трябва да се помни, че всички чудеса на Христос са били „извършени от силата Божия чрез служението на ангелите“ (Жан Жак 143).

Добродетел. Гръцки *dunamis*, буквално „сила“ (виж върху Марк 2:10; Лука 1:35). *Dunamis* често се превежда като „чудо“, както в Марк 9:39, или „могъщи дела“, както в гл. 6:2, 5, 14. Относно различните термини, използвани в Новия завет за обозначаване на чудеса, виж стр. 208.

Кой докосна дрехите ми? По-късно, вероятно в резултат на този инцидент, мнозина докоснаха „края на дрехата Му; и всички, които се докосваха до Него, оздравяваха“ (гл. 6:56).

31. Натрупване. Гр. *sunthlibō* (виж ст. 24).

32. Той погледна. По-добре „Той продължи да гледа“. Изглежда, че Исус не е разпознал жената веднага, вероятно за да ѝ даде възможност да говори първа. Могат да се изтъкнат няколко причини, поради които Исус не е позволил на жената да се измъкне тихо, незабелязано: (1) Както при вярата на стотника (вижте Лука 7:9), Исус искал вярата на жената да бъде пример, който другите да последват. (2) Той искал тя да отнесе трайната радост от знанието, че е била лично забелязана и разпозната от Исус. (3) Той искаше да изтрие от ума ѝ всяка суеверна мисъл, че изцелението е дошло в резултат на само докосване (виж Марк 5:34). (4) За нейна собствена полза Той искаше тя да признае благословията, която е получила. Да бъде „спасена“ (виж стих 28) от болестта си, но без да бъде „спасена“ от болестта на греха, би се оказало само временна полза.

33. Страх. Вероятно сега е чувствала, че предишните ѝ страхове са били основателни.

34. Твоята вяра. Исус искаше жената да разбере, че вярата е донесла изцеление на измъченото ѝ тяло, а не скритото докосване. Да накара хората да Го гледат със суеверно страхопочитание би осуетило самата причина, поради която са били извършени Неговите чудеса (вижте гл. 1:38). Публичното Му потвърждение, че вярата е донесла изцеление, би елиминирало слуха, че изцелението е било постигнато чрез магия. Колкото и несъвършена да е била вярата на жената, тя въпреки това беше истинска вяра, вяра, пропорционална на ограничените ѝ знания и разбиране за волята и пътищата на Бог.

Върви си с мир. Вижте върху Йеремиа 6:14. Жената трябваше да си отиде с „мир“ на тялото и „мир“ на душата (вижте върху Марк 2:5, 10, в радостта от приемането с Бога, както се вижда от новооткритото ѝ здраве).

Бъдете здрави. Тоест, „продължавайте да бъдете здрави“. Не бива да се предполага, че изцелението е станало в този момент, както някои са заключили, а не по-рано, защото жената вече е знаела, че е изцелена (виж стих 29), а Исус вече е усетил да излиза от Него лечебна сила (виж стих 30).

35. Докато той още говореше. Тук Марк възобновява разказа за възкресението на дъщерята на Яир, прекъснат от историята за болната жена (ст. 25–34). За контекста на разказа вижте ст. 21.

Дъщеря ти е мъртва. Ако дъщерята на Яир вече беше мъртва, както може да се заключи от Матей 9:18), нямаше да е необходимо пратеници да му донесат вестта (виж върху Матей 9:18). Очевидно Марк напуска, че тъжната новина е била съобщена тихо на Яир в присъствието на тълпата (виж върху Марк 5:24).

36. Чут. За прочитането „подслушан“ може да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146). Думата, казана тихо на Яир, „докосна ухото на Исус“ (Жан Жаклин 343, 342, 343).

Не бойте се. Където има страх, там има малко вяра. Вярата прогонва страха. Яир беше бил достатъчно силен във вярата, така че не изпитвал затруднения да повярва, че Исус може да изцели дъщеря му (вижте стих 23). Сега той бил призван да упражнява още по-голяма вяра – вяра, че хватката на самата смърт може да бъде разчупена. Когато страхът преследва душите ни и се подиграва на слабата ни вяра, нека направим това, което Исус заповяда на Яир – „само вярвайте“, защото „всичко е възможно за този, който вярва“ (гл. 9:23).

37. Не търпя никого. Тоест, „не позволи на никого“ (вижте Матей 19:14). В допълнение към Тримата споменати тук ученици, родителите на момичето, придружили Исус в стаята, където тя лежела (виж Марк 5:40). Суматохата на опечалените (виж ст. 38, 39) и грубото недоверие на невярващата тълпа, събрала се в дома (виж ст. 40), направили присъствието на опечалените и невярващите напълно неподходящо за тържественото величие на божествената сила, която предстоеше да бъде проявена от Този, Който имаше „живот в Себе Си“ (Йоан 5:26; вж. гл. 1:4).

Петър, Яков и Йоан. Буквално „Петър, Яков и Йоан“. Употребата на определителен член в гръцкия език показва, че тримата ученици тук са третиран като едно цяло. Това е първият случай, в който тези трима са избрани измежду Дванадесетте, за да споделят с Исус някои от по-интимните преживявания от Неговия живот на земята (вижте Матей. 17:1). Може би в този случай стаята е била твърде малка, за да побере всичките Дванадесет.

38. Смут. Матей споменава конкретно флейтистите (гр. aulētai, преведено „певци“, виж гл. 9:23), които и днес присъстват на ориенталски погребения и изпълняват своите печални мелодии. Техните траурни мелодии, както и сега, са били считани за важни. Известният равин Юда посочва дълга на израилтянина с тези думи: „Дори най-бедният човек в Израел [за погребението на жена си] трябва да осигури не по-малко от две флейти и една оплакваща жена“ (Мишна Ктубот 4.4, издание на Сончино на Талмуда, стр. 266).

Плачеше. Това се отнася до монотонния вой на наетите опечалени, които биха били многобройни, ако семейството е било богато, както вероятно е било вярно и в този случай.

39. Адо. Гръцки thorubeō, „да вдигам шум“, „да смуцавам“, „да хвърлям в объркване“ или „да ридаеш бурно“. В Деяния 17:5 thorubeō е преведено „да се разбунтуваш“.

Заспива. Няма по-подходящо сравнение за смъртта от това на съня, който толкова често означава освобождение от умора, труд, разочарование и болка. Както очите на умореното дете са затворени в сън за през нощта, така и очите на онези, които обичат Бога и които очакват с увереност деня, когато Неговият глас ще ги събуди за безсмъртен живот, са затворени в мирния и необезпокояван сън на смъртта (виж 1 Кор. 2:1).

15:51–55; 1 Сол. 4:16, 17). Утешителната метафора, чрез която „сън“ означава „смърт“, изглежда е била любимият начин на Христос да говори за това преживяване (вж. върху Йоан 11:11–15). Смъртта е сън, но е дълбок сън, от който само великият Животворец може да събуди човек, защото само Той има ключовете за гробницата (вж. Откр. 1:18; срв. Йоан 3:16; Рим. 6:23).

40. Смах се ... презрях. Гръцки katagelaō, „осмивам“. Това беше нещо повече от обикновен смях. Не е чудно, че Исус ги изгони от стаята, преди да събуди малкото момиченце от съня на смъртта.

Тези, които бяха с него. Тоест, Петър, Яков и Йоан (вижте на стих 37).

41. Талита куми. Тези думи са арамейски, вероятно същите думи, които Исус е казал по този повод. Употребата им тук свидетелства за факта, че Исус е говорил на арамейски. Сравнете други арамейски изрази, използвани от Исус, като „Ephatha“ (гл. 7:34) и „Eloi, Eloi, lama sabachthani“ (гл. 15:34).

42. Веднага. Вижте гл. 1:10.

Момичето възкръсна. Това е единственият случай на възкресение от мъртвите, записан и в трите синоптични евангелия. Възкресението на младия мъж от град Наин е записано само в Лука (виж гл. 7:11–15), а това на Лазар – само в Йоан (виж гл. 11:1–45). И в трите случая възстановяването е било незабавно и пълно.

Дванадесет години. Подробност, записана само от Марк.

Смаян от голямо удивление. Това отразява еврейски (и арамейски) метод на изразяване, използван за засилване на мисълта на глагола. Тук просто означава „смаян (или изумен) силно“.

43. Заръчал им е строго. Тоест, дал им е строги заповеди (вж. гл. 1:43). Защо Исус е заповядал на родителите да мълчат, не е напълно ясно. Заповедта обаче е била в хармония с многократните опити на Христос на този етап от Неговото служение да избегне ненужна публичност (вж. върху Марк 1:43, 44; вж. Мат. 8:4; 9:30).

Даде ѝ да яде. Нежно доказателство за внимателната грижа, проявена от Исус. Тази заповед предполага също, че момичето е страдало от болест, която е изтощила физическите ѝ сили. Вероятно не е могла да яде няколко дни.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–20DA 337–341, 404; GC 514, 515 4 DA 337 9

DA 338; GC 514

15 DA 338 18–20DA 339 19

DA 341; MH 98

21–24DA 342 21–

43DA 342–348 23 MH 59 26

DA 343 29 MH 60

30–34ML 13; 5T 228 35

DA 342 39 DA

343, 539 41 DA

343

ГЛАВА 6

1 Христос е презиран от своите сънародници. 7 Той дава на дванадесетте власт над нечисти духове.

14 Различни мнения за Христос. 27 Йоан Кръстител е обезглавен, 29 и погребан. 30 Апостолите се завръщат от проповед. 34 Чудото с петте хляба и двете риби. 48 Христос ходи по морето: 53 и изцелява всички, които се докосват до Него.

1. Той излезе. [Второ отхвърляне в Назарет, Марк 6:1–6 = Матей 13:54–58. Майор коментар: Марк. Вижте „Завършващо галилейско служение; резюме на живота на Христос“.

Според разказа на Матей, второто отхвърляне на Исус от жителите на Назарет се е случило след Проповедта край морето, макар че не е посочено колко време след това (виж Матей.

13:53, 54; вж. ДА 241). Матей тясно свързва второто отхвърляне в Назарет със смъртта на Йоан Кръстител (вж. гл. 13:53 до 14:12). Марк го дава във връзка със събитията от Третото галилейско пътуване и със смъртта на Йоан Кръстител (вж. Марк 6:1–30; вж. ДА 360). Смъртта на Кръстителя трябва да е настъпила или малко преди, или след началото на пътуването, защото именно делото на дванадесетте по време на Третото галилейско пътуване е накарало Ирод да мисли, че Йоан Кръстител е оживял (виж на стих 14). Следователно е вероятно това последно посещение в Назарет (виж ДА 241) да се е състояло през зимата на 30-31 г. сл. Хр .

Неговата собствена страна. За обсъждане на вероятното време на първото посещение на Исус в Назарет по време на периода на Неговото галилейско служение вижте Допълнителна бележка върху Лука 4. Очевидно единственият начин евангелският разказ да бъде хармонизиран е въз основа на две посещения. Нито Матей, нито Марк споменават Назарет по име във връзка с това, второто посещение, но няма съмнение, че Назарет тук е уместно посочен като „родината“ на Исус, поради факта, че Той е бил отгледан там (виж Лука 4:16; вж. гл. 2:51), че е живял там по времето, когато е поел делото на живота си (виж Марк 1:9) и че това е бил домът на родителите Му (виж Лука 2:1–5). След като напуска Назарет, за да поеме служението Си, Исус не го посещава отново, докато не започва Галилейското си служение. Времето, изминало оттам, е около 18 месеца (виж върху Лука 4:16), вероятно от есента на 27 г. сл. Хр . до пролетта на 29 г. сл. Хр. (виж върху Матей 4:12). Галилейското служение като цяло продължило от пролетта на 29 г. сл. Хр. до пролетта на 30 г. сл. Хр . Така към края на този период се състояло второто и последно посещение в Назарет (вж. Ж. Ав. 241).

2. Съботен ден. Както при предишното посещение (Лука 4:16).

В синагогата. Както и при предишния случай (вижте върху Лука 4:16). За описание на еврейска синагога и на службата в синагогата вижте стр. 56, 57.

Удивен. Очевидно на хората от Назарет им се е струвало невероятно, че Този, Който е живял сред тях, може да бъде Божият Син.

Този човек. Буквално „този [човек]“, израз, често означаващ презрение.

Каква мъдрост е това? Вижте Исаия 11:2, 3; 50:4. Нито еврейските водачи, нито Жителите на Назарет изглежда са обмисляли да отрекат безкрайно превъзходния интелект, разбиране и мъдрост на Исус. Това е било твърде очевидно; всъщност именно това ги е тревожило.

Дори такива могъщи дела. Вижте стр. 208. Жителите на Назарет не можеха да отрекат великите чудеса, които Исус извърши, както не можеха да отрекат и Неговата мъдрост. Независимо дали Той е поучавал или е вършил чудеса, те бяха принудени да признаят, че „Всичко е направил добре“ (гл. 7:37).

3. Дърводелецът. Матей чете „синът на дърводелеца“ (гл. 13:55). Въпреки че в идиоматичния еврейски и арамейски език изразът „синът на дърводелеца“ може да е просто заобикаляне на думата „дърводелецът“, изглежда няма причина да се съмняваме, че Йосиф е бил дърводелец по занаят и че преди да поеме житейското си дело, Исус е следвал този занаят (вж. ДА 109). Това наистина е един от малкото новозаветни странични проблясъци върху живота на Христос между посещенията Му в Храма в детството и кръщението Му (вж. върху Лука 2:51, 52).

Син на Мария. Фактът, че Исус тук е посочен като „син на Мария“, а не като „син на Йосиф“, силно подсказва, че Йосиф е бил мъртъв (вж. ДА 109). Относно Йосиф като „баща“ на Исус вижте Матей 1:21; Лука 2:33.

Брат на Яков. Що се отнася до братята на Исус, вижте Матей 1:18, 25; 12:46. Много от тях са бъркали този Яков с Яков, син на Алфей, обикновено заради неточното

записи на ранните църковни отци или техни собствени заключения, основани на Гал. 1:19 и 2:9.

Единственото сигурно споменаване на този Яков след обръщането на братята на Исус (виж Деяния 1:14; срв. Йоан 7:5) е в Галатяни 1:19, вероятно също и в Юда 1. Яков „брат Господен“ не бива да се бърка с Яков, син на Алфей (виж върху Марк 3:18).

Юда. Вероятно авторът на посланието на Юда, защото е идентифициран като „брат“ на Яков, единственият човек в Новия завет на име Юда (или Юда), за когото подобно идентифициране е сигурно (виж Юда 1; виж върху Марк 3:18).

Неговите сестри. Множественото число показва поне две и оставя отворена възможността за повече.

Бяха обидени. Гръцката дума *skandalizō*, буквално, „бяха спънати“ (вижте върху Матей 5:29).

4. Пророк. Вижте върху Бит. 20:7; Втор. 18:15.

Не без почит. Христовото твърдение изглежда е било всеизвестна поговорка. Ако собствените братя на Исус не са вярвали, че Той е Месията (виж Йоан 7:5), как е могло да се очаква бившите Му съседи да повярват?

Неговата собствена страна. Жителите на Назарет Го познаваха добре (вижте Лука 2:52). Всички Ежедневните Му контакти с тях свидетелстваха за Неговия съвършен характер, а те негодуваха срещу това, защото то ги поставяше в неблагоприятна светлина. В Неговия образцов характер не бяха видели нищо, което особено да ги привлича, нищо, което да ценят или смятат за ценно за постигането на целите, за които живеят.

Неговите собствени роднини. Дори година по-късно братята Му не бяха повярвали в Него (вижте на Йоан 7:5), въпреки че са били обърнати след Неговата смърт и възкресение (вижте върху Деяния 1:14).

5. Нямахме могъщо дело. Исус беше възпрепятстван не от липса на сила от Негова страна, а от липсата на вяра у хората (виж Матей 13:58).

Няколко болни. Излекувани, очевидно, от леки болести. Но нямаше забележителни чудеса, каквито Исус беше извършил другаде.

6. Той се удивляваше. Няколко месеца преди това Исус се „удивляваше“ на вярата на стотник (виж Матей 8:10).

Той отиде. Вероятно докато Дванадесетте обикаляха градовете и села в Галилея. Марк записва личните евангелизаторски дейности на Исус, преди да спомене тези на дванадесетте (виж ст. 7), докато Матей следва обратния ред (виж Мат. 11:1).

7. Призова при Себе Си дванадесетте. [Трето галилейско пътешествие, Марк 6:7–13=Мат. 9:36 до 11:1=Лука 9:1–6. Основен коментар: Матей.] За първоначалното призвание и назначение на Дванадесетте вижте гл. 3:13–19.

Две и две. Вижте гл. 3:14.

Власт. Гръцки *exousia*, „авторитет“ (виж върху Марк 2:10; Лука 1:35).

8. Портмоне. Буквално „колан“ (вижте на Матей 10:9).

9. Палта. Буквално „туники“ или може би „ризи“ (вижте върху Матей 10:10).

11. Наистина. Вижте върху Матей 5:18. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на останалата част от стих 11.

12. Хората трябва да се покаят. Същото послание, което Йоан (виж Матей 3:2) и Исус (виж Марк 1:15) бяха проповядвали. Дванадесетте трябваше да предложат изцеление както за душата, така и за тялото.

13. Помазан с масло. Зехтинът е бил често използван като лекарство в древна Палестина (вж. Лука 10:34) и е бил използван както вътрешно, така и външно. Буквалната употреба на маслото като лекарство може да е осигурила основата за символичната му употреба тук и по-късно в

християнската църква. Помазването с масло като акт на вяра се споменава само тук и в Яков 5:14.

14. Цар Ирод. [Мъченичеството на Йоан Кръстител, Марк 6:14–29 = Мат. 14:1, 2, 6–12=Лука 9:7–9. Основен коментар: Марк. Вижте Служението на нашия Господ] Матей споменава Ирод Антипа, син на Ирод Велики и владетел на Галилея и Перея по власт на Рим (виж върху Мат. 2:22; Лука 3:1). Както Матей (гл. 14:1), така и Лука споменават Ирод Антипа с официалната му титла „тетрарх“ (виж върху Лука 3:1). Той е бил „цар“ само по римско назначение, а титлата „цар“ е била разрешена само от учтивост. Той управлявал територията си от смъртта на баща си, Ирод Велики, през 4 г. пр.н.е. до 39 г. сл.н.е. Майка му била Малтака, самарянка, която била и майка на Архелай (виж върху Мат. 2:22). Официалната му резиденция вероятно е била в Тиберия, град, който той построил на югозападния бряг на Галилейското езеро и кръстил на тогавашния управляващ Цезар Тиберий. Вижте стр. 64; Хасмонеите и Иродите и Палестина под управлението на Иродиадите.

Чух за него. Обширните трудове на Дванадесетте по време на Третата галилейска обиколка очевидно бяха достатъчни, за да привлечат широко внимание към Исус и Неговото дело и да разпалят страха на Ирод, че Исус е Йоан, възкръснал от мъртвите. Докато по време на двете предишни евангелизаторски експедиции е имало само една група, пътуваща от село на село, сега са били седем. Очевидно докладите, идващи до Ирод отвсякъде, разкриват бързо разпространение на евангелието. Докато в миналото Исус може да е изглеждал на властите не повече от самотен пътуващ проповедник, придружен от пъстра група последователи, сега ставаше очевидно, че Той представлява много по-голямо движение. Ирод вече не можеше да не чува за него.

Йоан Кръстител е възкръснал. Изглежда е било суеверие, съчетано с чувство за вина. съвест, която доведе Ирод до това заключение.

Могъщи дела. Вижте стр. 208. Йоан не беше извършил никакви чудеса (Йоан 10:41).

15. Други казаха. Вижте Марк 8:27, 28; Лука 9:19.

Илияс. Тоест, Илия. Относно старозаветните пророчества за завръщането на Илия вижте на Иса. 40:3–5; мал. 3:1; 4:5, 6.

Пророк или като такъв. Според слуховете, Исус е бил или един от древните пророци, оживели, или е бил като един от тях. Въпреки факта, че Йоан не е извършил чудеса (Йоан 10:41), дори водачите в Йерусалим, да не говорим за хората като цяло (виж Матей 14:5; 21:26), са се замисляли, че той може да е пророк (виж върху Йоан 1:19–27).

16. Това е Йоан. Вижте стих 14.

17. Вързаха го в затвора. Вижте Лука 3:19, 20. Йоан вероятно е бил в затвора през крепостта Махерос (виж върху Лука 3:20) отпреди Пасхата през 29 г. сл. Хр. (виж Допълнителна бележка върху Лука 4) до следващата зима, малко по-малко от една година.

Иродиада (вижте Лука 3:19). Първоначално омъжена за Филип (вижте по-долу), тя се развежда с него в полза на Ирод Антипа. От своя страна, Ирод се развежда с дъщерята на Арета, цар на Арабия. Така Ирод и Ирода имат по един жив съпруг. В резултат на развода на Ирод с бившата му съпруга, баща ѝ, Арета, обявява война срещу Ирод и го побеждава. Това поражение е възприето от юдеите като божествено наказание над Ирод заради неоправдания му съюз с Иродиада (Йосиф Флавий, Древности xviii. 5. 1, 2).

Съпругата на брат му Филип. Не Филип Тетрарх (виж върху Лука 3:1, 19), а друг син на Ирод Велики, от Мариамне II. Ирод Антипа е син на Ирод Велики от Малтака и следователно полубрат на този Филип. Иродиада е внучка на Ирод

Великият чрез сина на Мариамна I, друга съпруга на Ирод Велики. Иродиада преди това се е омъжила за Филип, полубрат на баща си, след което става съпруга на Антипа, друг получичо. Вижте Хасмонеите и Иродите.

18. Йоан беше казал. Несъмнено Ирод лично е слушал проповедите на Йоан и за известно време изглеждаше, че ще се поддаде на призива за покаяние (виж ст. 20; ДА 214).

Това не е законно. Мойсеевият закон строго забранявал брак като този между Ирод и Иродиада (Левит 18:16; 20:21) и според Йосиф Флавий юдеите категорично не одобрявали съюза (Древности xviii. 5. 4).

19. Имаше кавга с него. Буквалният гръцки израз „му се сърдеше“ съответства почти точно на съвременния разговорен израз „му се сърдеше“. Иродиада мразеше Йоан и изчака да го убие. Знаейки за влиянието, което Йоан беше упражнил върху ума на Ирод Антипа (виж ст. 20), Иродиада вероятно се страхуваше, че тетрархът може да се разведе с нея, както Йоан ѝ беше посъветвал (вж. ДА 214).

20. Праведен човек. Или „праведен човек“. Йоан беше като родителите си, които „бяха и двамата праведни пред Бога“ (вижте Лука 1:6).

Наблюдавано. Гръцко *suntēreō*, „да се запази [нещо от погиване или загуба]“. Ирод попречил на Иродиада да осъществи плана си да убие пророка (виж стих).

19). Той напълно възнамеряваше да го освободи, когато сметне за целесъобразно да го направи (виж ДА 220, 221).

Той направи много неща. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) текста „той беше много недоумяван“, което е паралелно с изказване в Лука 9:7.

Изслуша го с радост. Посланието на Йоан носеше божествената пълномощ и с изключение на Под влиянието на Иродиада, Ирод може би е обявил открито подкрепа на Йоан.

21. Удобен ден. Тоест, „благоприятно време“ за отмъстителната Иродиада да осуети намерението на Ирод да защити Йоан и в крайна сметка да го освободи (вижте стих 20). Плановите на Иродиада несъмнено са били добре замислени.

Пригответе вечеря. Или „направил пиршество“. Вероятно в двореца в крепостта Махер (виж стихове 17, 27).

Лордове. Очевидно това са били висшите функционери на гражданската власт.

Висши капитани. Гръцки *chiliarchoi*, „хилядолетни командири“, т.е. „офицери“ на Военните сили на Ирод. В допълнение към гражданските и военните водачи, Ирод несъмнено поканил и други видни личности в социалния и бизнес живота, „първенците на Галилея“.

22. Дъщеря. Това беше Саломея, дъщеря на Иродиада от по-ранен брак (виж на стих 17).

Споменатата Иродиада. По-скоро „самата Иродиада“. Това, което Марк подчертава тук, е фактът, че Иродиада е изпратила собствената си дъщеря да танцува, а не професионална танцьорка. Дори по стандартите на собствения двор на Ирод, никоя почтена млада жена не би се включила в такъв сладострастен танц. От всяка гледна точка това действие е надхвърляло границите на благоприличието. Саломея е била нищо повече от пешка в плана на майка си да се отърве от Йоан.

Танцуваше. Иродиада добре пресметна, че съблазнителната красота на Саломея ще омая Ирод и неговите гости.

Тези, които седяха. Тоест, неговите гости (вижте на стих 21).

23. Той се закле. Ирод категорично положи клетва в присъствието на всички негови гости. Очевидно главата му беше напълно замаяна от безпрецедентната чест да има кралско семейство

танц на принцеса за негово удоволствие и за удоволствието на неговите гости. Саломея е потомка чрез Иродиада и Мариамне I (виж на стих 17; виж стр. 64) на царския дом на Хасмонеите, прочут род от еврейски свещеници и принцове.

Половината от моето царство. Това представляваше, в хиперболична форма, върхът на щедростта (виж Естир 5:3; 7:2).

24. Тя излезе. Очевидно твърдението, че Саломея е била „преди да бъде поучена [буквално „подтикната“] от майка си“ (Матей 14:8), означава преди да е поискала, а не преди да танцува. Саломея не е знаела нищо за зловещия замисъл на майка си, когато е танцувала пред Ирод и неговите гости. Тя просто се е превърнала в инструмент в ръцете на кръвожадната си майка.

Какво да поискам? По-скоро „Какво да поискам за себе си?“ Нямахме да има сочат към този въпрос, ако Саломея беше знаела през цялото време какво да пита, нито пък щеше да се наложи да напуска присъствието на царя.

25. Веднага с бързане. Подтикната от Иродиада, Саломея очевидно не губи време представяйки съдбоносната молба на Ирод, за да не би, дори в пияно състояние, да размисли върху тщеславното си обещание и да промени решението си. Настояването на Иродиада за незабавни действия може да означава или че Ирод е бил склонен да се колебае, или че е било известно, че възхищението му от Йоан е голямо, или и двете.

Малко по малко. Гръцки *exautēs*, „веднага“, „незабавно“ или „незабавно“. В староанглийски „чрез“ и „от“ означаваше „веднага“.

Зарядно устройство. Тоест „плато“. Думата „зарядно устройство“ е остаряла в смисъла, използван тук.

26. Изключително жалко. Дори в пиянското си състояние Ирод чувстваше силно личната си отговорност към Йоан (виж върху ст. 20). Но Иродиада го беше хванала в момент на пиянска слабост и той се чувстваше безсилен да действа в хармония с това, което знаеше, че е правилно. Ако не беше вино, Ирод вероятно щеше да откаже да даде заповед за екзекуция. Виж върху Матей 4:3.

Заради тях. Публичният характер на клетвата му (виж на стих 23), дадена пред гостите му честта (виж на стих 21), я е правила да изглежда напълно непреложна за Ирод.

Отхвърляне. Тоест, отхвърляне или отказ на нейната молба.

27. Веднага. Според Йосиф Флавий (Древности xviii. 5. 2), Йоан е бил затворен в крепостта Махерон (вижте върху Лука 3:19, 20). Известието, с което Йоан е обезглавен, прави почти сигурно, че празненството за рождения ден се е провело някъде близо до затворническата камера.

Обезглавиха го. Ирод се страхуваше от Йоан (ст. 20), страхуваше се от народа (Мат. 14:5), страхуваше се от Иродиада. Той беше роб на страховете си, въпреки че тези страхове бяха противоречиви. Суеверно, Ирод се страхувал от Йоан толкова, колкото се страхувал от него, когато бил жив (виж Марк 6:14, 16, 20).

28. Даде го на майка си. Саломея нямаше нужда от ужасния дар. Но нищо не можеше да бъде по-удовлетворяващо за кръвожадната ѝ майка. Около девет години по-късно, през 39 г. сл. Хр., Ирод Антипа, придружен от Иродиада, е заточен заради стремежа си към царско достойнство (Йосиф Флавий, Древности xviii. 7; Война ii. 9. 6 [183]).

29. Учениците чули. Очевидно те не били с него в крепостта, макар че вероятно били наблизо, където биха могли да го виждат от време на време и да му помагат, когато се появи възможност. След това учениците на Йоан дошли при Исус с разказа за случилото се (виж Матей 14:12), вероятно малко преди или по време на Третото галилейско пътуване (виж Марк 6:1).

30. Апостоли. [Нахранването на петте хиляди, Марк 6:30–44=Мат. 14:13–21=Лука 9:10–17=Йоан 6:1–14. Основен коментар: Марк и Йоан. Вижте „Заклучително галилейско служение“; „Служението на нашия Господ“; относно чудесата, стр. 208–213.] Единствената употреба на думата „апостоли“ от Марк (вижте върху Мат. 10:2; Марк 3:14). Вероятно и Марк, и Лука (вижте гл. 9:10) са имали намерение с употребата на думата „апостоли“ в този момент от повествованието да подчертаят новата отговорност, която сега имат, поради това, че са изпратени да учат и лекуват сами.

Събраха се заедно. Тоест, когато се върнаха от Третия галилейски Тур (виж върху Матей 9:36). Вероятно са били разделени в продължение на няколко седмици през зимата на 29-30 г. сл. Хр., а сега е ранната пролет на 30 г. сл. Хр., не много преди Пасхата (виж Йоан 6:4; вж. Ж. В. 364, 388). Това събиране несъмнено се е случило в предварително уговорено време и на предварително уговорено място.

Разказа му всичко. Исус беше изпратил дванадесетте по двама, за да имат възможност да приложат принципите, които са спазвали преди това в Неговото собствено служение. Сега те направиха подробен отчет за случилото се по време на пътуването им.

31. Разделете се вие. Дванадесетте, по-специално, се нуждаеха от почивка и напътствия. Дори Исус чувстваше нужда от почивка от тълпите, които Го преследваха, където и да отиваше, и Го притискаха от ранна зора до късно през нощта. Оттеглянето на учениците с Исус в околностите на Витсаида Юлия и чудотворното нахранване на 5000 души са единствените събития в живота на Исус между кръщението и Триумфалния вход, за които са описани и четиримата евангелисти.

Пустинно място. Тоест, самотно, уединено или отдалечено място (вижте Матей 3:1; Лука 1:80). Мястото, избрано за това убежище от оживените пътища на Галилея, е било в околностите на Витсаида Юлия (виж Лука 9:10), в северния край на Галилейското езеро, източно от мястото, където Йордан се влива в езерото и по този начин е било в територията на Ирод Филип (виж Матей 11:21).

Малката равнина, в която се намира Витсаида Юлия, е Ел Батиха, традиционното място за нахранване на петте хиляди души.

Починете си малко. Каквато и да е професията на човек, случайната промяна не само носи отпускане, но и придава нова енергия.

Толкова, колкото да се яде. Както беше и няколко месеца по-рано (виж гл. 3:20).

32. Пустинно място. Вижте стих 31.

Тайно. Те направиха всичко възможно да избягат от Капернаум незабелязано.

33. Хората ги видяха. Въпреки предпазните им мерки някои хора очевидно забелязаха заминаването им и наблюдаваше посоката, в която тръгнаха, за да прекосят езерото.

Тръгнах пеша натам. Разстоянието от Капернаум до равнината, известна като Ел Батиха, в която се намира във Витсаида Юлия (виж стих 31), би била на около 6,4 км. Директният път през езерото би бил на около 5 км.

34. Когато той излезе, въпреки че онези, които бяха дошли пеша, знаеха приблизителното място, където лодката щеше да докосне брега, те очевидно не знаеха точното място. Исус останал известно време сам с учениците Си на хълма (виж Йоан 6:3; срв. ст. 5). Заедно те обсъдиха проблемите, с които се сблъскаха по време на пътуването си през градовете и селата на Галилея, и Исус им даде съвети, необходими за поправяне на грешките от миналото и за подготовката им за по-ефективно служение в идните дни (вижте ДА 361, 364).

Развълнуван от състрадание, Исус доброволно напусна уединеното място на хълма, където Той и учениците Му бяха прекарвали известно време заедно и любезно посрещнаха хората (вж. Лука 9:11).

Започнал да поучава. Според гръцкия превод, Исус продължил да поучава хората.

35. Сега отдавна е минало. Лука казва, че „денят започна да се изчерпва“ (гл. 9:12), буквално „да се навежда“, „да се поклони“ или „да се наклони“ (вижте на стих 12). Това би било между около 3 часа следобед и залез слънце. Записът предполага, че Исус, Неговите ученици и хората са били без храна и почивка през целия ден.

Пустинно място. Вижте стих 31.

Времето отдавна е минало. Гръцкият текст тук е практически идентичен с този, който се срещаше преди това в стих 35 и беше преведен като „денят вече беше отдавна преминал“.

36. Отпрати ги. Учениците не виждаха друго решение на проблема, освен да отпратят хората. Но „състраданието“ на Исус (виж стих 34) се простираше както до физическото им благополучие, така и до духовното им.

Хляб. Тоест, храна като цяло, всичко годно за консумация (буквално „това, което щяха да ядат“).

Няма нищо за ядене. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на тези думи, които обаче ясно се подразбират от контекста.

37. Дайте им вие да ядат. На гръцки местоимението „вие“ е емфатично, сякаш Исус казва: „Дайте им вие да ядат“. Всяка Божия заповед предполага силата, необходима за изпълнението ѝ. От човешка гледна точка е абсурдно да се мисли за намиране на хляб, на пешеходно разстояние и преди падането на нощта, за да се задоволят нуждите на такава тълпа. Изискването, което Исус тук отправи към учениците, очевидно беше толкова глупаво, колкото и по-ранната Му заповед да ловят риба в бистрите води на езерото през деня (вижте върху Лука 5:5). Това по-ранно преживяване може би щеше да им дойде на ум, ако само бяха размислили върху урока, който Исус тогава възнамеряваше да научат. Бог винаги работи чрез хората, за да задоволи физическите и духовните нужди на техните близки. Този принцип е фундаментален за евангелското поръчение.

Двеста пенса. Тоест, 200 римски денарии (виж стр. 49). Дори в съвременния

Умножено по 200 среднодневни заплати на обикновен работник, би се считало за едва достатъчно, за да се купи достатъчно храна, за да се осигури доста оскъдно хранене за тълпа от такъв размер.

38. Колко хляба? Исус вече беше говорил с Филип относно проблема с осигуряването на храна за множеството (виж Йоан 6:5, 6; вж. гл. 1:43). Подобно на Петър и Андрей, Филип беше родом от Витсаида и тъй като този град беше само на кратко разстояние от мястото, където се разиграха събитията от този паметен ден, Филип вероятно би знаел откъде да си набави храна, ако някой го знаеше. Той беше искрен, но бавен във вярата, както стана очевидно неведнъж по време на общуването му с Христос като ученик (виж Йоан 14:8–12; вж. DA 292). Несъмнено Христос отправи това запитване към него, за да даде възможност на Филип да укрепи вярата си (виж върху Йоан 6:5, 6). Всъщност именно Филип твърдеше, че сумата от 200 римски динария няма да купи достатъчно количество храна (виж Йоан 6:7).

Но Андрей, може би с по-практичен начин на мислене, очевидно е повярвал на Христос и е тръгнал да открива каква храна е налична (виж Йоан 6:8, 9). Колебанието на Филип и готовността на Андрей да направи крачка напред чрез вяра се открояват в поразителен контраст.

Идете и вижте. Исус „знаеше какво ще направи“ (виж Йоан 6:6) още от самото начало. Но, както когато изпраща дванадесетте, Той насочва самите ученици да анализират проблема, пред който са изправени, и да намерят решение за него.

Казват. Андрю бил този, който открил простия обяд, който едно момче изяло донесъл за себе си и предал доклада на Исус (виж Йоан 6:8, 9).

Пет и две риби. Петте „хляба“ били направени от ечемичено брашно (Йоан 6:9) и вероятно били кръгли и плоски по форма. Ечемикът бил много по-евтин от пшеницата и бил основна храна на бедните. Рибата вероятно била сушена и готова за консумация, както често се случва в ориенталските земи, древни и съвременни. Тя се яла заедно с хляба, като вид подправка.

39. Седнете. Гръцки *anaklinō*, „да легнете“ или „да се отпуснете“. Това е била обичайната позиция приемани на трапезата, поне от хора от висшите класи (вижте на гл. 2:15).

По групи. Фактът, че Христос е накарал хората да се настанят на групи, може да означава, че ги е помолил да се разположат така, както биха седели около маса в съответните си домове, с една отворена точка в кръга, за да могат учениците да влязат и да обслужват всяка група, подобно на това, както би направил слуга в дома си.

Зелено. Този факт е споменат само от Марк. Поради факта, че валежите в Палестина са били изключително оскъдни от май до септември (виж том II, стр. 110), тревата е била зелена само през зимата или пролетта. Беше само няколко дни преди Пасхата през 30 г. сл. Хр. и съответно тревата е била в най-добрата си форма (виж Йоан 6:4). По този начин разказът на Марк е допълнен перфектно от този на Йоан. Вижте допълнителна бележка върху Матей 15.

40. В редици. Стих 39 се отнася по-специално до организацията на всяка отделна „група“, докато тут се има предвид подреденото разположение на различните групи във връзка една с друга. Редът е бил очевиден както в подредбата на индивидите във всяка група, така и в подредбата на самите групи.

По стотици и по петдесет. Подреденото разположение на толкова голяма тълпа вероятно беше необходимо, за да могат всички да станат свидетели на чудото, за да оценят по-добре неговото значение и за да може всички лесно да бъдат достигнати с „хляба... от небето“, който щяха да получат.

41. Благословен. Гръцки *eulogēō*, „да хваля“ или „да призовавам благословии“. Йоан използва думата *eucharistēō*, „да благодариш“, „да благодариш“ (гл. 6:11). Изглежда е имало нещо характерно в начина, по който Христос е благодарил (виж Мат. 15:36; 26:26) – нещо, на което учениците несъмнено са били свидетели ежедневно по време на общуването си с Него. В Емаус Исус „беше познат от тях в разломането на хляба“ (Лука 24:35). Обърнете внимание също, че във всеки случай Исус взе хляба в ръцете Си, преди да благодари за него. Но съществената част от „благословията“ се състоеше в признаването, че храната е дар от Бога, и в това да Му благодарим за нея.

Счупвам. Буквално „да счупя напълно“ или „да разбия на парчета“. Хлябове. Вижте стих 38.

Дал. Буквално „продължаваше да дава“. Контекстът подсказва, че чудото се е случило, докато хлябът е бил в ръцете на Исус, между акта на разчупването му и този на раздаването му на учениците. Исус никога не е извършил чудо, освен за да задоволи истинска нужда (виж стр. 209). Докато е имало нужда, храната е продължавала да се умножава в ръцете Му (вж. 1 Царе 17:16; 2 Царе 4:4–6).

Да се сложи пред. Често срещан израз за сервиране на храна. Всеки от Дванадесетте носеше чудотворните хлябове в собствената си кошница (виж стих 43) и обслужи определен брой от групите, подредени „по групи“, „в редици“ върху тревата (виж стих 40). С празни кошници учениците се връщаха при Христос за още хляб и всеки път, когато се връщаха, Той продължаваше да раздава хлябове и риби. Подреденото разположение на групите, служението на учениците и неизчерпаемостта на снабдяване с хлябове и риби осигуряваха на мъжете, жените и децата всичко, което можеха да ядат, и дори повече, за кратко време.

Две риби. Вижте стих 38.

42. Всички ядоха. Сред юдеите радостите на месианското царство често са били изобразявани под формата на пиршество (виж върху Лука 13:29; 14:15) и е възможно, докато голямото множество хора яли храната, осигурена им по този чудотворен начин, някои да са насочили мислите си към месианските перспективи. В същия ден, в който яли от хлябовете и рибите, хората вече били заключили, че Исус е „онзи пророк“ (виж върху Йоан 6:14; срв. Втор. 18:15; Мат. 11:3; Йоан 4:25), който трябвало да дойде на света. Неоспоримото чудо ги довело до неизбежното заключение, че Исус трябва да е Този, предсказан от всички пророци (виж Лука 24:27; Йоан 1:45), идващият Цар на Израел (виж Ис. 9:6, 7; виж върху Лука 1:32, 33). Те се опитали да Го коронясат за цар на място (виж Йоан 6:15). Този, Който можеше да възкресява мъртви, да лекува болни и да осигурява храна за множества, очевидно имаше силата да освободи Израел от робството на Рим. Под Неговото ръководство армиите на Израел щяха да бъдат непобедими и най-съкровени надежди на онези, които търсеха политически месия, щяха да се сбъднат (вижте Матей 3:2; 4:17; 5:2; Лука 4:19).

Нахранването на 5000 души беше върховното чудо на галилейското служение, на което стана свидетел огромно множество и което не може да бъде обяснено от скептици нито от времето на Христос, нито от нашето. В резултат на това чудо галилейското служение внезапно достигна своя връх (вижте Лука 2:49). Сравнете изцелението на човека при къпалнята Витезда година по-рано (вижте Йоан 5), което сложи край на ранното юдейско служение.

Бяха наситени. Чудесно умноженият хляб – доказателство за истинността на чудото – беше раздаден на всеки човек от огромното множество, не в минимално количество, а достатъчно напълно, за да задоволи апетита. Това изобилие свидетелстваше за безграничната сила на Исус. Едва когато нуждите на всички бяха напълно задоволени, снабдяването беше спряно. Исус беше също толкова внимателен към физическите нужди на онези, които идваха при Него, колкото и към духовните им нужди. Но така предвиденото за задоволяване на физическите нужди имаше за цел да насочи хората към техните безкрайно по-важни духовни нужди и към хляба на живота като средство за задоволяване на тези нужди (вж. Йоан 6:26–51).

Храната, която се предлагаше, беше обикновената храна на рибарите и селяните и свидетелстваше срещу лука. Начинът, по който беше осигурен, свидетелстваше за Божиата сила, чрез която се задоволяват всички човешки нужди. Изобилието свидетелстваше за безкрайните ресурси на Бог и Неговата способност да ни осигури „повече от всичко, което искаме или мислим“ (Еф. 3:20). Събирането на фрагментите свидетелства, че нито една от Божиите благословии не бива да се пропилява. Участието на учениците в разпределянето на храната свидетелства за факта, че небесните благословии са достъпни за хората чрез посредничеството на онези, които са готови да сътрудничат с Всемогъщия. Учениците бяха просто канали на благословия; те трябваше да приемат, преди да могат да дават.

Фактът, че нахранването на 5000 души е единственото чудо, записано и от четиримата евангелисти, го отличава с необичайно значение. За сравнение на това чудо с това на нахранването на четирите хиляди души вижте Допълнителна бележка върху Матей 15.

43. Кошници. Гръцки *korhinos*, обикновено малка плетена кошница, каквато евреин би носил когато пътуват през райони, където храната иначе не би била леснодостъпна, и особено за да се избегне купуването на храна от езициници (вижте на стих 41). Видът кошница, за който се говори в гл. 8:8, е гръцката „*spuris*“ - голяма плетена кошница, използвана за носене на различни видове товари, като например провизии за група хора, набор от работни инструменти и др. Павел е бил спуснат през стената на Дамаск в „*spuris*“. По-късно Исус внимателно разграничава (на гръцки) вида кошница, гръцката „*korhinos*“, използвана по време на храненето на 5000 души (вижте Мат. 16:9; Марк 8:19), и вида кошница, гръцката „*spuris*“, използвана, когато са били хранени 4000 души (вижте Мат. 16:10; Марк 8:20).

Фрагменти. Гръцка дума *klasma*, буквално „това, което е отчупено“; следователно „фрагмент“ или „хапка“. Контекстът ясно показва, че тези „фрагменти“ не са били частично изядени остатъци, а части, първоначално оставени на всяка група от учениците, но установени, че са в повече от нуждите на групата (вижте стих 41) и следователно неизползвани. Те се наричат „фрагменти“ в смисъл, че са били „отчупени“ от първоначалните пет хляба (вижте стих 41).

44. Мъже. Гръцко *andres*, „възрастни мъже“, т.е. „мъже“, за разлика от жените, а не гр. *anthrōpoi*, „човешки същества“, т.е. „хора“, за разлика от животните (вж. гл. 2:27). Следователно е ясно, че е имало 5000 мъже, „освен жени и деца“ (вж. Мат. 14:21). Може да се прецени, че е имало равен брой жени и деца, което увеличава общия брой на повече от 10 000 души.

45. Веднага. [Исус ходи по езерото, Марк 6:45–56=Мат. 14:22–36=Йоан 6:15–24. Основен коментар: Матей и Йоан.]

Преди до Витсаида. Тоест, „пред Него до Витсаида“.

46. Изпрати ги. Или „взе сбогуване с тях“. Гръцкият израз е бил често срещан термин за учтиво сбогуване.

47. Дойде вечер. Вижте Матей 14:23.

51. Силно изумен. Тоест, изключително изумен.

52. Не се е смятало. Вниманието им не е било насочено към чудото, на което току-що бяха станали свидетели, но и от собственото им разочарование, че Исус не е позволил да бъде коронясан за цар (вижте на стих 42).

Закоравели. Вижте Изх. 4:21. Сърцата на учениците бяха „закоравели“ в смисъл, че не разбираха значението на чудото с хлябовете и рибите.

55. Легла. Вижте на гл. 2:4.

56. Където и да е влязъл. Това твърдение изглежда предполага изминал период от време и е или обобщение на преживяванията през предходните седмици, или на това, което се е случило в продължение на няколко дни или седмици след нахранването на 5000 души. Нахранването на 5000 души се е състояло малко преди Пасхата (виж Йоан 6:4; вж. DA 364, 388). Очевидно е тогава, че този пасаж по-вероятно се отнася до служението на Исус между времето, когато е нахранил 5000 души, и заминаването Му за Сирофиникия.

Улици. Буквално „пазарни площи“, които са били по улиците на градовете и селата (вижте Матей 11:16).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

16 ДА 728

17, 18 СР 197

17–28ДА 214–225

20 ДА 214

23–26ДА 221

25, 26 Те 51

30, 31 ДА 359

31 ChS 249; ДА 362, 363; GW 243, 246; MH 56, 58; ML 133; MM 287; TM 34; 7T 244
292

32–44ДА 364–371

34 ДА 364

35, 36 ДА 365

45–52ДА 377–382

46 MX 58

55 ДА 384
2

ГЛАВА 7

1 Фарисеите упрекуват учениците, че ядат с немити ръце. 8 Те нарушават Божията заповед чрез човешките предания. 14 Храната не осквернява човека. 24 Той изцелява дъщерята на сиропиникийката, страдаща от нечист дух, 31 и един, който е глух и заекваше.

1. След това дойде [Спор за традицията и церемониалното оскверняване, Марк 7:1–23=Мат. 15:1–20. Основен коментар: Марк. Вижте „Завършване на галилейското служение“; вж. стр. 18, 96–100.] В този момент от повествованието и Матей, и Марк пропускат значимия инцидент в синагогата в Капернаум, когато в края на беседата за Хляба на живота, народните настроения в Галилея се обръщат срещу Исус (виж Йоан 6:25 до 7:1; виж върху Матей 15:21). Противно на обичая, Исус е останал в Галилея по време на Пасхата (виж Йоан 7:1; вж. ДА 395), без съмнение тихо служейки на нуждите на хората (виж върху Марк 6:56). Скоро след празника, вероятно през втората половина на април или началото на май, се е случила тази среща с книжниците и фарисеите, които наскоро са се завърнали от Йерусалим.

Фарисеи. Вижте стр. 51, 52.

Книжници. Вижте стр. 55; вижте на гл. 1:22.

От Йерусалим. Еврейските водачи бяха силно разтревожени от бързото разпространение на евангелието, доказано от неотдавнашното Трето галилейско пътуване (вж. върху Матей 15:21; Марк 6:14). Мъжете, за които се говори тук, несъмнено са били членове на повече или по-малко официална делегация от Синедриона, изпратена с конкретната цел да търси извинение за прекратяване на служението на Исус (вж. ДА 395).

2. Когато видяха. Фарисеите и книжниците, разбира се, знаеха, че учениците просто следват обичая, възприет от Исус (вж. Лука 11:38). Косвено това беше лично предизвикателство към Исус. Книжниците и фарисеите възнамеряваха да Му припишат пренебрегването на техните закони. Като действаха косвено, те вероятно щяха да избегнат и това

² Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Марк 3:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

обиждайки онези, които мислеха добре за Исус. Водачите в Йерусалим гледаха с презрение на неграмотните и прости хора от Галилея и обикновено ги наричаха „амме ха'ареш“, буквално „хора от земята“ (виж стр. 55). Именно в компанията на такава тълпа от тези простодушни галилейци се състоя настоящата среща.

Хляб. Буквално „хляб“, но тук вероятно означава „храна“ като цяло.

Осквернен. Гръцко *κοινος*, първоначално означаващо „общ“, т.е. споделян от много хора.

По-късно значението му е „вулгарен“ или „профан“ и именно в този смисъл Марк използва думата тук (вж. Деяния 10:14).

Неизмити ръце. Очевидно пишейки за неевреи (виж стр. 564), които иначе може би не биха разбрали естеството на предизвикателството, което шпионите отправят, Марк определя какво има предвид под „оскверни“. Матей, вероятно пишец предимно за евреи (виж стр. 273), не прави подобно обяснение. Измиването, за което се говори тук, е било строго ритуално, а не санитарно. Твърди се, че този обред се е състоял от изливане на малко количество вода върху пръстите и дланта първо на едната ръка, а след това и на другата, като ръката е била наклонена така, че водата да тече от дланта до китката, но не по-нататък (като се внимава през цялото време водата да не се стича обратно в дланта), и след това последователно триене на едната ръка с дланта на другата. Минималното предписано количество вода е било това, което може да се съдържа в черупки от едно яйце и половина. Изглежда обаче, че когато няма вода, е било разрешено сухо измиване, при което човек просто е извършвал движенията на измиване на ръцете си по предписания начин.

3. Освен ако не се измият. Вижте стих 2.

Често срещано гр. *ριγμῆ*, буквално „юмрук“; във формата, използвана тук, „с юмрук“. Предполага се, че *ριγμῆ* тук може да означава „с шепа, пълна [с вода]“. Могат да се цитират и текстови доказателства (вж. стр. 146) за четенето *ρικνα*, което означава „енергично“, „усърдно“ или „често“.

Традиция. Гръцко *παράδοσις*, буквално „отказване“ или „предаване“; следователно „традиция“, която се предава на някого от уста на уста или писмено. Както се използва в евангелията, *παράδοσις* се отнася до огромния корпус от устни, равински разпоредби, които са се развили около Тората (вижте Втор. 31:9; Притчи 3:1). Традициите на равините са били конкретната цел на атаките на Исус срещу еврейската религиозна система по Неговото време. Английската дума „традиция“ означава „това, което се предава [тоест, от учител на ученик или от поколение на поколение]“.

С течение на времето тази устна традиция, първоначално предназначена да защитава писания закон на Стария завет, започнала да се счита за по-свещена от самия закон (вижте ДА 395). Вероятно чрез механично подчинение на изискванията на устната традиция, човек автоматично би спазвал писания закон, включително Десетте заповеди. С други думи, ако човек спазва буквата на традиционното тълкуване на закона, той не е нужно да се занимава с духа на писания закон. Тази легалистична система свела религията до въпрос на форма и прогонила духа на истинското поклонение и послушание, без които човек служи напразно на Бога (вижте Йоан 4:23, 24; вж. Марк 7:7). Система за праведност, постигната чрез „дела“ на закона, заменила плана на спасението, чрез който Бог е замислил хората да достигнат до праведността, която е чрез вяра (вижте Рим. 9:31, 32; 10:3).

Христос се стреми да възстанови всички Божии разкрити наставления на полагащото им се място в мисленето и живота на Неговия народ. Той се стреми да даде приоритет на Божиите думи пред думите на хората. Той се стреми да премахне просто външните форми на религия и да култивира истинския дух на религията в сърцето.

Старейшини. Тоест, по-възрастните равини или тълкуватели на закона.

4. Пазар. Тоест, пазарното място на откритата улица, където се е купувала продукцията и продадени (вижте Матей 11:16). Равинската мисъл е смятала за неизбежно човек, смесващ се с тълпата на пазара, да влезе в контакт с хора или неща, които са церемониално нечисти и следователно „оскверняващи“.

Уошингтън. Могат да се цитират и текстови доказателства (вж. стр. 146) за четенето „пречиствам“.

Други неща. Може би включително съдове, дрехи (виж Лев. 11:32), ръце и крака (вж. Изх. 30:19–21).

Прието, за да се запази. Традицията се „предава“ от едно поколение и се „приема“ за задръжте“ от следващия. Дава се от учителя и се получава от ученика.

Тенджери. Гръцки хestai (единствено число хestēs), римска мярка (sextarius), съдържаща около половината халба (виж стр. 50). Хestēs е една от многото думи с латински произход, открити в Евангелието на Марк.

Брасен. Буквално „бронз“ или „мед“.

Маси. Буквално „дивани“ или „легла“. Текстовите доказателства обаче са разделени (вж. стр. 146) между запазване и пропускане на „маси“.

5. Ходи. В преносен смисъл „живей“. Сравнете „ходенето“ на Енох с Бога (виж Бит. 5:24). Начинът на живот на учениците бил това, което смущавало фарисеите и книжниците.

6. Исаия пророкува. Вижте върху Исаия 29:13. Думите на Исаия описват Израел по негово време, както става ясно от контекста, но те са също толкова верни и за юдеите по времето на Христос (вижте върху Втор. 18:15). Следователно, когато Христос казва: „Исаия пророкува за вас“, Той няма предвид, че Исаия предсказва нещо вярно конкретно и изключително за юдеите по времето на Христос, а по-скоро, че описанието на Израел от Исаия по негово време се отнася „добре“ (вижте Марк 7:6) и за хората по времето на Христос.

Лицемери. Вижте Матей 6:2.

Почита ме. С присъствие на послушание към Божията воля, „старейшините“ (ст. 3) бяха в реалност „преподавайки за учения човешките заповеди“ (ст. 7). Става въпрос за спасение чрез вяра или чрез дела. Исус потвърди, че онези, които се покланят на Бога, трябва да го правят „с дух и истина“ (виж Йоан 4:23, 24). Неговият акцент върху тази истина доведе Христос до ожесточен конфликт с еврейските водачи. Опасността от издигане на човешките предписания и дори човешките тълкувания на божествените изисквания над „по-важните въпроси на закона“ (Мат. 23:23) не е по-малко днес, отколкото е било тогава.

7. Учение за доктрини. Буквално „учение [за] учения“.

8. Божия заповед. Единственото число, както тук, се отнася до всичко, което Бог е заповядал – цялата Негова разкрита воля (виж върху Матей 22:37, 39). Божията „заповед е твърде обширна“ (Пс. 119:96); тя включва „цялото човешко задължение“ (Екл. 12:13). Идеалът, който е поставен пред нас, е да бъдем „съвършени“, точно както е съвършен нашият „Отец, Който е на небесата“ (виж върху Матей 5:48).

Традиция. „Човешката традиция“ се откроява в безкомпромисен контраст с „Божията заповед“.

Измиването. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на останалата част от стиха. 8, започвайки с тези думи. Твърдението обаче е безспорно вярно, защото същата мисъл е изразена в стихове 4, 13.

9. Напълно добре. Обърнете внимание на иронията, заложена в думите на Христос.

10. Моисей каза. Първата част от цитата на Христос е от петата заповед, а втората е от гражданския кодекс на законите (виж Изх. 21:17).

Умри смъртта. Гръцкият език на тази фраза е отражение на еврейския идиом, който означава „непременно умри“, буквално „умирайки, ще умреш“ (виж върху Битие 2:17). С други думи, смъртта е трябвало да бъде неизбежното наказание за нарушение на петата заповед.

11. Но вие казвате. Тук Исус дава конкретна илюстрация на това, което е имал предвид, когато е казал: „Вие имате прекрасен начин да отхвърляте Божията заповед, за да пазите преданието си“ (ст. 9). Следователно Исус тук обосновава факта, че юдеите са се покланяли на Бога напразно (вижте ст. 7). Те обвиниха Христос, че е отменил закона, но Той ясно показва, че те, чрез традиционното си тълкуване на закона, всъщност са направили точно това, за което лъжливо Го обвиняват (вижте Матей 5:17–19, 21, 22).

Корбан. Гръцки korban, от еврейската qorban, „дар“, „приношение“, буквално „което „което се приближава.“ В източните земи човек никога не би си помислил да се приближи или „да се приближи“ до висшестоящ, без да представи „дар“. Всичко, над което човек произнесе думите „Това е Корван“, по този начин се посвещаваше на Бога и на Храма.

Дарба. Очевидно пише предимно за нееврейски читатели (виж стр. 564), Маркирай тук тълкува дума, която е имала малко или никакво значение за него.

Той ще бъде свободен. Курсивът показва, че цялото това изречение е предоставено от преводачите на KJV, които очевидно по този начин са се опитали да изяснят значението за английските читатели.

12. Търпи. По-скоро „допускай“ (виж върху Матей 19:14).

Няма повече какво да прави. По този начин човек би могъл да измами собствените си родители в името на религията, с одобрението на свещениците и под претекст, че Бог изисква това от него.

Всичко, над което е била произнесена думата „Корбан“, е било посветено за свещена – храмова – употреба (вижте на стих 11). На родителите не е било позволено да докосват нищо по този начин „посветено“, но на непокорния син е било позволено да го използва, докато е жив. Той е избягвал синовния си дълг, като е изповядвал висше благочестие. Чрез тази коварна процедура свещениците са се споразумели с алчните си енориаши, за да освободят последните от тържественото задължение да се грижат за родителите си.

13. Безрезултатно. Тоест, на практика, обезсилване на петата заповед. Исус застана пред събралата се тълпа като защитник на техните права, докато книжниците и фарисеите бяха разкрити в истинската си светлина като лицемери (виж стих 6) и като врагове както на Бога, така и на своите близки.

Много подобни неща. Примерът, който Христос използва тук, не е изолиран, както добре знаеха самите книжници и фарисеи.

14. Всички. Гръцки panta. Текстовите доказателства обаче подкрепят (вж. стр. 146) тълкуването palin, „отново“. Това тълкуване би означавало, че Исус се е обръщал към множеството, когато книжниците и фарисеите са го прекъснали с протеста си (вж. ст. 2). След като Исус е накарал критиците си да замълчат, Той отново се е обрънал към хората с цел да изясни истинската същност на проблема, свързан с конфликта за традицията (вж. ст. 3).

Слушайте. Хората трябва да обърнат старателно внимание, ако искат да видят през лицемерието на техните духовни водачи.

15. Нищо отвън. Коментаторите обикновено пропускат смисъла на стихове 15–23, като ги прилагат към проблема за чистите и нечистите плътски храни, както е разграничено в Лев.

11. Контекстът категорично показва, че Исус не е поставял под въпрос по никакъв начин предписания на Стария завет, а по-скоро е отричал валидността на устната традиция (виж върху Марк 7:3), и тук по-специално традицията, която обявява храната, консумирана с неправилно измити ръце (в ритуален смисъл), за причина за оскверняване (виж върху ст. 2). Винаги и изключително „човешките заповеди“ (ст. 7) са били тези, срещу които Исус е протестирал, в рязко разграничение от „Божията заповед“ (ст. 8), както е посочено в Писанията. Да се прилагат ст. 15–23 към въпроса за чистите и нечистите меса е пълно игнориране на контекста. Ако Исус по това време беше елиминирал разграничението между чисти и нечисти месни храни, очевидно е, че Петър по-късно нямаше да реагира така, както на идеята за ядене на нечисти месни храни (виж върху Деяния 10:9–18, 34; 11:5–18).

Трябва да се подчертае, че проблемът, обсъждан между Исус и фарисеите, нямаше нищо общо с вида храна, която трябваше да се яде, а само с начина, по който тя трябваше да се яде – дали със или без ритуално измиване на ръцете (вижте на стих 1).

2, 3). Според еврейските разпоредби, дори месо, което е било чисто според Лев. 11, все още може да се счита за нечисто поради контакт с нечисти хора (вижте Марк 6:43).

Неща, които излизат. За списък с „нещата“, за които Христос говори, вижте стихове 21–23. Тук Христос потвърждава, че моралното оскверняване от нарушаване на „Божията заповед“ е от много по-голямо значение от ритуалното оскверняване, особено когато последното се основава изключително на „човешкото предание“ (вижте стихове 7, 8). Оскверняването на душата, казва Исус, е много по-сериозен проблем от ритуалното оскверняване на тялото, причинено от контакт с хора или неща, които са церемониално нечисти.

Тези, които оскверняват. Вижте стихове 21–23. Дори в Стария завет Бог изрично заявява, че не е доволен от самите форми на ритуално поклонение (вижте Исая 1:11–13; Михей 6:6–8), практикувани като самоцел.

16. Човекът има уши. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между включващи и изключващи стих 16. Христос обаче често е използвал този израз (вж. Матей 11:15 и др.) и той със сигурност е подходящ за контекста тук.

17. Къщата. По-скоро „къща“, вероятно къщата на Петър в Капернаум (виж на гл. 1:29; 2:1). Останалата част от този раздел е адресирана към учениците насаме (гл. 7:17–23).

Неговите ученици. Според Матей, както обикновено, Петър е бил този, който е действал като говорител на групата (вижте Матей 14:28).

Притча. Вижте стр. 203–207. Притчата може да бъде само кратко изказване, колкото и кратко да е то. Тук се отнася до символа, използван в стих 15, за неща, влизащи в човека, и неща, излизащи от човека. Ако тази „притча“ се беше оказала загадка дори за учениците, множеството едва ли би могло да схване пълното ѝ значение (вижте стих 14).

18. Без да разбират също. Тоест, като тълпата от хора, на които е била разказана „притчата“. Беше разумно да се очаква учениците да са по-напред от обикновените хора, когато ставаше въпрос за разбиране на истините за спасението.

19. Сърцето му. Тоест, умът му (вижте Матей 5:8). С други думи, яденето с немити ръце няма никакъв морален ефект върху човека.

В корема. Церемониално нечистите храни (вижте на стих 15) отиваха в стомаха и Нямах начин, по който церемониалната нечистота, за която се предполагаше, че е свързана с тях, да може да бъде асимилирана в структурата на тялото.

Течение. Гръцки *aphedrōn*, „тоалетна“ или „клозет“. Думата не се отнася, както е обикновено се предполага, към част от човешкото тяло.

Пречистване на всички видове месо. Буквално „очистване на всички храни [гр. *bromata*, вижте Лука 3:11]“. В превода на Кралския еврейски превод това твърдение изглежда е част от Христовото наставление и означава, че процесът на храносмилане и отделяне води до „пречистване на всички видове месо“. Гръцкият превод обаче пояснява, че това не са думите на Христос, а по-скоро тези на Марк, и че те представляват неговия коментар върху значението на Христос. Съответно е необходимо този израз да се разбира във връзка с думите „той им казва“ от стиха... 18. Така последната част на стих 19 би звучала така: „[това им казва Той] правейки всички храни чисти“ или „така обяви всички храни за чисти“ (RSV) – тоест, независимо дали ядещият е извършил или не е извършил предписаното ритуално измиване. Това е бил самият спорен въпрос (вижте стих 2).

На второ място, трябва да се отбележи, че гръцката дума *bromata*, преведена като „меса“, означава просто „това, което се яде“, „храна“ и включва всички видове храна; тя никога не обозначава месото на животните, различно от други видове храна. Да се ограничат думите „очистване на всички меса“ до месни храни и да се заключи, че Христос тук е премахнал разграничението между чиста и нечиста плът, използвана като храна (виж Лев. 11), означава да се игнорира напълно значението на гръцката дума.

На трето място, контекстът (ст. 1–14, 20–23) не се занимава с биологична нечистота, а с нечистота, за която се предполага, че е възникнала от пропускането на ритуалното измиване (вижте ст. 15). Дори не се споменава видът храна, която учениците са яли (ст. 2, 5), а само начинът, по който са се хранили (вижте ст. 2, 5, 15). Навсякъде Христос разглежда проблема за „Божията заповед“ спрямо „човешкото предание“ (вижте ст. 5–15, 19). Вижте ст. 21–23.

20. Излиза. Вижте стихове 15, 19.

21. Отвътре. Исус завършва думите Си с твърдение за това какво „осквернява човека“ (ст. 23). Оскверняването, казва Той, е морално, а не церемониално (вижте ст. 15). То засяга душата, а не тялото.

Зли мисли. Исус изброява 13 различни неща, които „оскверняват“ хората. Сравнете дадения тук списък с тези от Рим. 1:29–31 и Гал. 5:19–21.

Блудство. От гр. *porneia*, общ термин, включващ всички форми на незаконни сексуални отношения.

22. Алчност. Гръцки *pleonexia*, което означава „алчният желае да има повече“, следователно „алчност“, „алчност“ или „сребролюбие“. Идеята да се получават все повече и повече се е превърнала в мания сред хора с такъв характер.

Злоба. Гръцки *ronēia*, злоба като цяло, също и по-конкретно, както вероятно е случаят тук, „злоба“.

Похот. Или „разврат“.

Урок. Гръцки превод на идиоматичен еврейски израз (виж Втор. 15:9), вероятно означаващ „завист“, „ревност“ или „неохотен дух“.

Богохулство. Гръцка дума *blasphēmia*, означаваща „богохулство“ по отношение на Бога, но „клевета“, когато е насочена срещу хората, както тук. За употребата на думата в смисъл на „богохулство“ вижте Матей 12:31.

Глупост. Тоест, свойството да си „безразсъден“. „Глупост“ би бил друг възможен превод тук.

23. Тези зли неща. Вижте стихове 2–4, 15, 19. За списъци с положителните черти на характера, с които християнинът трябва да замени тези отрицателни черти, вижте Галатяни 5:22, 23; 2 Петрово 1:4–8. Относно опасността от опит за премахване на злите черти, без да се култивират добрите черти на тяхно място, вижте Матей 12:43–45.

24. Оттам той стана. [Оттегляне във Финикия, Марк 7:24–30 = Матей 15:21–

28. Основен коментар: Матей.]

26. Гръцки. Тоест „езичник“, не непременно някой, който е с гръцки произход или раждане (виж Рим. 1:16; ДА 399).

31. Заминаване. [Изцелен глухонем; Чудеса в Декаполис, Марк 7:31–37=Мат.

15:29–31. Основен коментар: Марк. Вижте Оттегляне от обществено служение; Служението на нашия Господ; за чудесата стр. 208–213.] Относно региона, за който Марк говори тук, от който Христос сега „си тръгна“, вижте Матей 15:21. Матей не казва нищо за маршрута, който Исус следваше на връщане от Финикия.

Брегове. Буквално „граница“, тук означава „територия“.

И Сидон. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) прочитането „през Сидон“, което означава, че от околностите на Тир Исус е отишъл по-на север, преди да се обърне на изток и юг в посока Декаполис (вж. ДА 404).

Галилейско езеро. Вероятно продължава на юг по източния бряг на езерото.

Декаполис. Вижте стр. 46; вижте върху Матей 4:25.

32. Доведете му. Очевидно страдащият не е дошъл по собствена воля, тъй като никога не е чувал за Христос. Очевидно вярата на приятелите на човека го е довела до Исус. Декаполис е районът, в който Христос е изцелил демонизирания от Гадара, които са изпълнили с вяроност и ревност задачата си да кажат на своите езически съседи за Исус (вижте гл. 5:19, 20). Много е възможно в резултат на работата на бившите обладани от демони мъже приятелите на този глухонем да са решили да го доведат при Христос.

Глух. Гръцки *kōphos*, буквално „тъп“, „тъп“; тук се използва във връзка със смисъла на слух (вижте върху Лука 1:22).

Пречка. Този човек не е бил напълно нем, защото когато е бил изцелен, той „говори ясно“ (ст. 35), което предполага, че преди да бъде изцелен, е можел да говори, макар и не ясно. Неспособността му да говори ясно и отчетливо може да е била резултат от глухотата му.

33. Отведе го настрана. Както направи по-късно със слепия мъж във Витсаида Юлия (виж гл. 8:22–26). И двата района са били населени предимно с езичници (вж. Матей 4:25) и затова изглежда вероятно и този човек да е бил езичник. Може би Исус е отвел глухонемия настрана, защото необичайната процедура, която е следвал, за да го изцели, би могла да бъде погрешно разбрана от неразумната тълпа и интерпретирана като форма на магия, подобна на заклинанията на езическите чудотворци.

Сложи пръстите си. Буквално „пхна пръстите си“ в ушите на мъжа. Предполага се, че с това действие Исус се е опитвал да внуши на страдащия мъж идеята, че се интересува от неговото нещастно състояние.

Плюнка. Въпреки че древната литература пази множество примери за използването на слюнка от лекари и чудотворци, които са вярвали, че тя е способна да предава изцеление от телата им на тези на пациентите си и по този начин да има лечебни свойства, няма видима причина, поради която Исус е избрал тук да лекува по този начин, толкова необичаен за Него. Някои предполагат възможността този жест да е бил просто отстъпка на неизбежното невежество и притъпеност на възприятието на човека. Но каквато и да е била причината, цялата процедура, следвана тук, много наподобява тази на изцелението на слепия мъж от Витсаида (виж гл. 8:22–26).

Докосна езика си. Мъжът беше не само глух, но и, на практика, нем. също (вижте на стих 32), и Христос докосна и двата органа, които се нуждаеха от изцеление.

34. Поглеждане нагоре. Това е единственият случай на изцеление, за който е записано, че Исус е насочил поглед към небето. Той го е направил обаче при нахранването на 5000 души, когато е благославял хлябовете и рибите (виж гл. 6:41), при възкресението на Лазар (виж Йоан 11:41) и по време на ходатайствената Си молитва за учениците Си (виж Йоан 17:1). Очевидно в този случай целта на жеста е била да насочи мислите на глухонемия към Бога и небето, за да му стане ясно, че изцелението ще дойде само чрез божествена сила.

Въздъхна. Гръцки *stenazō*, „въздъхвам“ или „стена“. Това не беше част от процеса на общуване със страдащия човек, а израз на собствената реакция на Исус като човешко същество към човешкото страдание и слабост (виж върху Йоан 1:14). В глухотата и заекващата реч на човека Той видя жалка картина на глухотата на човешките сърца за посланието, което Той носеше, и на колебливия, безсмислен живот, който хората толкова често водят.

Еффата. Арамейски израз, запазен от Марк (виж на гл. 5:41), несъмнено същата дума, която Исус използва в този случай.

Бъди отворен. Разбира се, имайки предвид ушите на човека и възстановяването на слуха му. Тук Марк превежда арамейския израз в полза на своите читатели.

35. Струна. Гръцки *desmos*, „връзка“ или „лента“. Това не означава непременно нещо дефект в говорните органи на мъжа, въпреки че това може да е значението.

Ясно. Гръцки *orthos*, „право“, „правилно“ или „правилно“. Това ясно предполага, че мъжът е могъл да говори, но толкова неясно, че да бъде разбран само с трудност.

36. Не казвай на никого. Както Исус толкова често беше заповядвал на онези, за които бяха извършвали необикновени чудеса изцеления бяха извършени (виж Матей 8:4; 9:30; 12:16; срв. 17:9; Марк 5:43; и др.; виж върху Марк 1:44). В този предимно езически регион, основната Му причина да заповяда мълчание може би е била желанието Му да избегне събуждането на надеждата у хората като цяло, че служението, за което вече бяха чували толкова много, ще бъде повторено тук в голям мащаб. Езичниците, поне като цяло, не бяха подготвени да разберат и оценят истинската природа на Неговото послание, но там, където Той намери езичници, които дадоха доказателства за голяма вяра, Исус изглежда е почетен тази вяра.

Толкова повече. Двойното сравнение сочи към възможно най-дълбокото впечатление. в умовете на тълпата. Колко невъзможно е било за тях да премълчат за най-великите събития, известни някога в историята на Израел! Колко поразителни са доказателствата за божествеността на Христос!

37. Всичко е наред. Това беше присъдата на езичниците, които бяха узнали нещо за Исус чрез двамата излекувани демонизирани от Гадара (виж гл. 5:20). Подобно на обикновените хора от Галилея, езичниците „Го слушаха с радост“ (виж гл. 12:37).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 ДА 395
1-23DA 395-398
7 КОЛ 110; EW 124
9-12DA 396
11 ДА 397, 408
13 7Т 287
24-30AA 19
24-36DA 399-403
26-30GC 515
31-37DA 404

ГЛАВА 8

1 Христос храни народа по чудотворен начин; 10 отказва да даде знамение на фарисеите; 14 увещава учениците си да се пазят от кваса на фарисеите и от кваса на Ирод; 22 дава зрение на слепец; 27 изповядва, че Той е Христос, Който трябва да пострада и да възкръсне; 34 и увещава към търпение в преследване за изповядване на евангелието.

1. В онези дни. [Нахранването на четирите хиляди души, Марк 8:1-10 = Матей 15:32-39. Основен коментар: Матей.]

Много. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) тълкуването „отново“. Това сякаш предполага че нахранването на 5000 души тук се споменава косвено (вижте Матей 15:32).

11. Фарисеите излязоха. [Изискването за знамение, Марк 8:11-21 = Матей 16:1-12.]
Основен коментар: Матей.]

12. Въздъхна дълбоко. Детайл, отбелязан само от Марк. Исус беше разочарован от тяхното бавност в възприемането на духовната истина (вижте върху Матей 16:9; Марк 7:34).

14. Един хляб. Друг детайл, отбелязан само от Марк.

15. Квасът на Ирод. Тоест, злото влияние на Ирод, особено неговата светска склонност и колеблив характер (виж върху Матей 13:33; 16:6). В паралелния пасаж в Матей (гл. 16:6) садукееите се появяват на мястото на Ирод. Доколкото садукееите постоянно са се стремели към благоразположението на управляващата власт и самите те са били светски настроени (виж стр. 52), техните главни интереси са били тясно свързани с тези на Ирод и те са тълкували неговите политики на еврейския народ. По този начин, що се отнася до общото значение и влияние, термините, дадени в Матей и Марк, са взаимозаменяеми.

22. Той идва. [Слепият човек близо до Витсаида, Марк 8:22-26. Вижте Пенсионирани от [Публично служение; Служението на нашия Господ; за чудесата стр. 208-213.] Исус и учениците наскоро пристигнали от Магдала (виж върху Матей 16:1, 5) и след този инцидент продължили пътя си към Кесария Филипова (виж върху Марк 8:27; виж върху Матей 16:13). Стигайки до Витсаида (виж върху Матей 11:21), Исус отново изоставил Галилея по същите причини, които довели до оттеглянето Му във Финикия няколко седмици преди това (виж върху Матей 15:21; 16:13). Чудото, извършено по този повод, наподобява в много отношения това, извършено за глухонемите в Декапол неотдавна (виж върху Марк 7:31-37).

Те носят. Както и в случая с глухонемия от Декапол (виж на гл. 7:32).

23. Изведе го навън. Вероятно е имало поне две причини за това: (1) за да се избегне публичност (вж. ст. 26) и (2) за да се помогне на слепия човек да разбере и да се съсредоточи върху това, което Христос щеше да направи за него (вж. гл. 5:37, 40; 7:33). Исус изглежда е

извърши сравнително малко чудеса по време на периода на Своето обществено служение и в повечето случаи беше сред население, което беше предимно езическо.

Ако е видял „трябва“. Това е единственият записан случай, в който Исус е задал такъв въпрос и очевидно е направен тук с цел да укрепи несъвършената вяра на човека (вижте стих 24).

24. Хората като дървета. Това е единственият записан случай, в който Исус е извършил изцеление на два етапа. Няма видима причина за използването на този метод в този случай. Трябва да се отбележи обаче, че с частичното възстановяване на зрението на мъжа, вярата му се увеличи и той беше готов да повярва, че Исус може да го изцели напълно (вижте стих 23).

25. Положи ръцете си. Вижте гл. 7:33; 8:23.
Всеки мъж. По-добре „всичко“.

Ясно. Гръцки *tēlaugōs*, буквално „далеч блестящ“, т.е. „от разстояние и ясно“.

Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) тълкуването *dēlaugōs*, „сияйно“ или „в пълна светлина“.

26. Градът. Тоест, Витсаида (виж стих 22). Очевидно домът на мъжа не е бил в този град, в който Исус веднага му е казал да не влиза. Това ограничение очевидно е имало за цел да предотврати разпространението на новината за чудото и по този начин да помогне на Исус в усилията Му да си осигури уединение (виж стих 22).

27. Исус излезе. [Оттегляне в Кесария Филипова: Голямата изповед, Марк 8:27 до 9:1 = Мат. 16:13–28 = Лука 9:18–27. Основен коментар: Матей.]

31. Той започна да поучава. За коментар вижте Матей 16:21.

32. Открито. Тоест, „ясно“ или „без резерви“. Марк не има предвид, че Исус е направил публично обявяване на урока, който сега е дал на учениците, а по-скоро, че го е обсъдил с тях на ясен, буквален език.

34. Хора. Буквално „тълпа“. Очевидно е имало и други хора с Исус освен редовните Му ученици, вероятно еврейски жители на региона, които са чували за Него (вижте Матей 16:24).

35. Евангелия. Вижте гл. 1:1. Само Марк има този детайл от историята. Тук Исус отъждествява Себе Си с посланието Си (вижте Йоан 6:51, 63).

38. Засрамени. Вижте върху Мат. 10:32; вж. Рим. 1:16.

Прелюбодейно и грешно поколение. Вижте Матей 11:16; 12:39. Друг детайл от този случай е записан само от Марк (вижте стих 35).

Славата. Ясна препратка към второто пришествие на Христос (вижте Матей 25:31), на което събитие, Преображението, което следва в летописа, е било миниатюрна демонстрация (вижте върху Матей 16:28).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–21DA 405–409

12 DA 406, 407

18 5T 464

24 Ев 594; ММ 98; 1T 462

27 DA 418

27–38DA 410–418

31 CP 205

34 CH 590; Ev 90; FE 511; 2T 178; 4T 521, 632; 8T 209

36 AA 366; COL 374; CS 213, 217; 4T 46, 53

36, 37 CG 329; CH 593; COL 267; CS 74, 84; Ed 145; Ev 559; PK 274; 1T 706; 2T 59; 3T 250; 6T 78
38 DA 422; 5T 588

ГЛАВА 9

2 Исус се преобразява. 11 Той напътства учениците си относно идването на Илия: 14 изгонва ням и глух дух: 30 предсказва смъртта и възкресението си: 33 увещава учениците си към смирение: 38 като им заръчва да не забраняват на онези, които не са против тях, нито да съблазняват някого от верните.

1. Някои от тях. Първият стих на гл. 9 е по-подходящо да се нарече заключителен стих. от гл. 8 (вж. Мат. 16:28; Лука 9:27).

2. След шест дни. [Преображението Господне, Марк 9:2–13 = Мат. 17:1–13 = Лука 9:28–36.]
Основен коментар: Матей.]

3. Като сняг. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на тези думи. Избелете ги. Или „избелете ги“.

10. Придържаша се към тези думи. Въпреки факта, че пропуснаха голяма част от това, което им беше привилегията да научат от преживяването, учениците очевидно бяха впечатлени от твърдението на Христос, че ще възкръсне от мъртвите. Те обаче не можеха да схванат идеята за страдащ Месия. Те все още бяха заслепени от популярната концепция за Месията като могъщ завоевател (вижте върху Лука 4:19).

Възкръсване от мъртвите. Учениците бяха озадачени каква е връзката между подобна събитията можеше да има с Този, когото те смятаха за Месията.

12. Писано е. Вижте Пс. 22; Ис. 53; и др.; вижте върху Лука 24:26.

Син човешки. Тук Исус използва познатото обозначение, с което обикновено е говорил на Себе Си (вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10).

Не се приема за нищо. Или „подиграван“.

14. Когато дойде. [Момчето, обладано от демон, Марк 9:14–29=Мат. 17:4–21=Лука 9:37–43а . Основен коментар: Марк. Вижте Оттегляне от обществено служение; Служението на нашия Господ; за чудесата стр. 208–213.] В деня след Преображението, Исус и тримата ученици слязоха от планината на преображението в равнината отдолу, където останалите деветима очакваха завръщането си (виж Лука 9:37; вж. DA 426). Една от двете галилейски „равнини“, конкретно споменати в Библията, равнината Генисарет (виж върху Лука 5:1) или долината Ездрелон, се счита за вероятна област за близостта на планината на преображението. Вероятно тази безименна планина не е била далеч от едната или другата от тези „равнини“ (виж върху Мат. 17:1).

Писари. Вижте стр. 55.

Разпитвали ги. Тоест, спорили с тях или ги закачали, както става ясно от контекста. Отношението на книжниците очевидно било враждебно. Този детайл е споменат само от Марк. Тези враждебни книжници може би са били едни от онези, които „дошли от Йерусалим“ с цел да отчуждят уважението на хората към Исус и да докладват какво е казал и направил (виж върху Марк 7:1; Мат. 16:1). Както често в миналото, те атакували Исус чрез Неговите ученици (виж Марк 2:16, 18, 24; 7:5). В този случай те се опитали да представят Исус и Неговите ученици като самозванци, като се позовавали на факта, че тук има демон, пред когото учениците са безсилни (вж. DA 427).

15. Силно изумен. Причината за удивлението от приближаването на Исус е може би най-добре обяснено като реакцията на тълпата към следите от слава, които несъмнено

останаха по лицата на онези, които бяха свидетели на Преображението (вж. Изх. 34:29–35; Ж.А. 427).

16. Той попита книжниците. Изглежда, че книжниците замълчаха, когато Исус се приближи. Без съмнение напрегнатата атмосфера, която преобладаваше, и всъщност самото присъствие на книжниците, показваха, че те са се оплаквали от деветимата ученици.

17. Един от множеството. След като бяха накарани да млъкнат и огорчени от Исус винаги, когато се бяха опитвали да Го дискредитират в миналото, книжниците се оттеглиха от спора (виж върху Марк 2:19; 7:11–13; Мат. 16:1–4; вж. ДА 427). Това даде възможност на бащата на бедното, обладано от демон момче да представи лично молбата си.

Доведено при теб. Лука (гл. 9:38) казва, че бащата е помолил Исус да „погледне върху“ сина му. На гръцки език това е бил често срещан идиом за медицински преглед.

Ням дух. За обсъждане на обсебването от демони вижте Допълнителна бележка към Глава 1.

18. Изсъхва. Гръцко *xērainō*, „изсъхвам“ или „увяхвам“. В Яков 1:11 *xērainō* е използвано за изсъхването на тревата. Може би бащата тук описва прогресивното влошаване на физическото състояние на момчето или може би описва етап на припадък, при който тялото на момчето се е сковало.

Те не можеха. Могат да се цитират и текстови доказателства (вж. стр. 146) за добавянето на думите „изгони го“. Сравнете преживяването на учениците с това на Гиезий (вж. 4 Царе 4:31).

19. Безверен. Тоест, „без вяра“ или „невярващ“. Сравнете Божията оценка за Израел по времето на Моисей (вижте Числа 14:27; Евреи 3:17–19). Не изглежда вероятно Исус да е имал предвид бащата на обладаното от демон момче, когато е казвал тези думи, защото вярата на бащата не е била единствената пречка по пътя на изцелението на сина му. Тъй като самите ученици бяха основно виновни (виж Марк 9:29), би изглеждало, че Спасителят е имал предвид конкретно тях. Но Той не желаше да ги изтъква за публично порицание и затова не ги направи пряк обект на Своите забележки. Ако обаче учениците бяха „невярващи“, колко повече тълпата.

Докога? Тези думи предполагат, че Исус тук говори като божествено същество, което временно е приело човешка форма.

Ще те търпя. Буквално „ще те търпя“ или „ще те подкрепям“. Моисей многократно е казвал същото. преживяване с Израел в пустинята (виж Числа 20:10).

20. Валял се. Или „търкалял се наоколо“. Момчето беше жалка гледка.

21. Попита баща си. Подробност, записана само от Марк.

Колко дълго? Това е единственият записан случай, в който Исус е направил конкретно запитване за историята на случая на човек, когото е излекувал. Причините Му да го направи в този случай не са напълно ясни. Възможно е Той да е помолил бащата да даде описание на болестта и нейните последици, за да могат стоящите наоколо да оценят напълно тежкото състояние на момчето (вижте стих 18). Възможно е поради тази причина Христос да е позволил на злия дух да разтърси момчето, когато излезе (вижте стих 26).

22. Да го унищожи. Случаят беше хроничен и следователно, от човешка гледна точка, по-трудно за справяне. В гръцкия език (виж Матей 17:15) изразът „силно измъчван“ обикновено се е използвал за описание на болести, които човешките умения не са били в състояние да облекчат.

Ако можеш. Виж гл. 1:40.

Помогни ни. Бащата приема случая на момчето за свой (вж. Мат. 15:22, 25).

24. Моето неверие. Бащата не би довел сина си, ако вече не беше притежавал известна вяра (вж. Йоан 4:43–54).

25. Хора. Буквално „тълпа“. Този инцидент вероятно се е случил през периода на оттегляне от обществено служение, по време на което Исус се стремеше да избегне публичност и да не предизвиква ентусиазъм, който не възнамеряваше да задоволи (вж. върху Матей 15:21). Затова Исус пристъпи към изцелението без по-нататъшно бавене.

Смърри нечистия дух. Демонът беше причинил физическото състояние на момчето. Резултатът щеше да изчезне заедно с причината (виж Лука 9:42).

26. Разтърси го силно. Тоест, „силно го сгърчи“ или „го сгърчи силно“. Исус може би е допуснал това последно проявление на демоничната сила, за да може контрастът между жалкото състояние на момчето и състоянието му, когато е освободено от демона, да бъде по-очевиден.

Като мъртъв. Момчето беше напълно изтощено от силата на спазма, който го беше обзел.

27. Исус го взе. Демонът си беше тръгнал и сега докосването на Исус възстанови силите на момчето (виж гл. 5:27).

28. Къщата. Определителният член „the“ (наричан по-долу „the“) предполага, че това е била конкретна къща, която Христос е смятал за Свой дом, вероятно домът на Петър в Капернаум (вж. върху гл. 1:29; 2:1), временен дом за Исус през останалата част от престоя Му в Галилея (вж. DA 432).

Защо не можехме? Дванадесетте бяха изгонили демони по време на Третия си Галилейско пътешествие (виж гл. 6:13). Те не можеха да си обяснят факта, че силата, която Исус им беше дал, ги е напуснала.

29. Този вид. Книжниците отдадоха безпомощността на деветимата ученици на предполагаемата превъзходна сила на демона, твърдейки, че контролът на Исус е ограничен до по-слабите демони (вж. DA 427). Истинският проблем обаче не се криеше в силата на демона, а в духовното безсилие на учениците.

Но чрез молитва. Христос тук не говори за молитва, отправена във връзка с изгонване на демони. Той не се интересува от моментна молитва, а от живот, движен от молитва. По време на отсъствието на Петър, Яков и Йоан с Христос, деветимата ученици размишляваха върху своите обезсърчения и лични оплаквания, в дух на ревност заради благоволенieto, оказано на отсъстващите им спътници (вижте DA 431). Тяхното състояние на ума и сърцето правеха невъзможно Бог да действа чрез тях.

Пост. Текстовите доказателства подкрепят пропускането (вж. стр. 146) на тази дума. Вижте Мат. 6:16; Марк 2:18.

30. Те си тръгнаха оттам. [Тайно пътуване през Галилея, Марк 9:30–32=Мат. 17:22, 23 = Лука 9:43б–45. Основен коментар: Марк. Вижте „Оттегляне от обществено служение“. Тоест, от подножието на планината на преобразението, където Исус беше изцелил страдащото момче (вижте на стих 14).

Преминал през Галилея. Вероятно по обиколен маршрут, завършващ в Капернаум (виж Матей 17:24). Това тайно пътуване през Галилея вероятно е продължило няколко дни през втората половина на лятото на 30 г. сл. Хр., около седем или осем месеца преди разпятието.

Не би. Ако Исус останеше дълго на едно място, мълвата бързо щеше да се разпространи наоколо се събираха тълпи от хора, чието идване прекъсваше важните наставления, които Той искаше да предаде на учениците си. Следователно изглежда, че Исус е пътувал от място на място в Галилея, вероятно избягвайки градовете и селата, които няколко месеца преди това са били свидетели на могъщите Му дела. Заобикалянето на градовете и селата би било един ефективен начин да се предотврати научаването на хората за местонахождението Му. Дори

Учениците не успяха да се възползват напълно от думите на напътствията, които Той трябваше да даде, и ако вътрешният кръг от вярващи не притежаваше духовно възприятие, обикновените хора нямаше да се възползват от това, което Христос имаше да каже по това време.

31. Той поучаваше. Буквално „Той поучаваше“, тоест, Той продължаваше да поучава. Това е вторият от поне три конкретни случая, в които Исус ясно е казал на учениците Си за предстоящите Си страдания и смърт (вж. Мат. 16:21; 20:17–19). Несъмнено е имало и други случаи, когато Исус им е давал подобни наставления, както се подразбира от Мат. 16:21. Желанието да бъде насаме с учениците Си, за да може да им предаде тази информация, очевидно обяснява тайната, с която Исус сега обикаляше Галилея (вж. Марк 9:30; вж. ДА 432).

Син човешки. Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10.

Третият ден. Вижте на стр. 248-250.

32. Те не разбраха. Въпреки всичко, което Исус им беше казал на ясен език (вижте стих 31), на ясен език (вижте стих 31), учениците все още не разбираха (вижте Лука 9:45). Основната причина, поради която учениците не разбираха, беше, че не искаха да вярват, че е необходимо Месията да страда и да умре (вижте Матей 16:22, 23).

Подобна идея представляваше смело предизвикателство към техните предварително заложили мнения за Месията (вж. върху Лука 4:19). Те очакваха, че в крайна сметка Христос ще царува като светски княз и не желаеха да се откажат от пламенните си очаквания за почитта, която очакваха да споделят с Него, когато това време настъпи (вж. ДА 415, 417; вижте върху Лука 4:19).

Страхувайки се да попитат. Осъзнавайки може би, че споделят гледната точка, неотдавна изложена от Петър, и че ако говорят сега, това би било само за да изразят същите мисли (вижте Мат. 16:22, 23), те мълчаха. Според Мат. 17:23 те бяха „изключително наскърбени“, тоест „много притеснени“.

33. Дойдоха в Капернаум. [Смирение, помирение и прошка, Марк 9:33–50=Мат. 18:1–35=Лука 9:46–50. Основен коментар: Матей и Марк. Вижте Оттегляне от обществено служение; Служението на нашия Господ.] За обстоятелствата, при които се е случило това завръщане в Капернаум, и сравнение между разказа на Марк за беседата и този на Матей, вижте върху Мат. 18:1.

34. Те мълчаха. Буквално „те мълчаха“ или „те продължиха да бъдат „мълчаха.“ Те упорито отказваха да отговорят на въпроса на Исус (ст. 33).

Спорно. Гръцки *dialogomai*, „споря“ или „оспорвам“.

35. Желание да бъдеш първи. Тук Исус стига до същината на проблема – всеки от Дванадесетте желаше да бъде „първи“ в царството, което всички те скоро очакваха Господ да установи (вижте върху Матей 18:1). Те забравиха, че истинското величие включва отказ от величието като цел в живота. В момента, в който човек се стреми да бъде велик, той дава доказателство за малка душа. Сравнете Матей 23:8–12; Марк 10:43, 44; Лука 22:24–26.

Слуга. Гръцко *diakonos*, от което произлиза английската дума „дякон“ (виж Фил. 1:1; 1

Тим. 3:8, 12). Дяконос е този, който служи на нуждите или желанията на друг и може да бъде или „роб“, или свободен човек, въпреки че думата предполага доброволно извършвана служба.

Друга гръцка дума, често превеждана като „слуга“, *doulos*, означава „роб“ в обичайния смисъл на думата. В Новия завет *diakonos* обикновено се използва за „служител“ на евангелието (виж 1 Кор. 3:5; Еф. 3:7; 1 Сол. 3:2). Небесното царство е по същество

въпрос на това да служиш на Бога и на ближните си, а не да го получаваш от тях. Истинската любов е по същество въпрос на даване на любов, а не на изискването ѝ (виж Матей 5:43). Най-велик е този, който обича Бога и ближните си най-много и им служи най-добре.

37. Не ме приема. Вижте върху Йоан 12:44, 45.

38. Йоан му отговори. Не в смисъл да отговаря на конкретен въпрос от Исус, а в смисъл да коментира предишните забележки на Исус. Тези забележки бяха събудили у Йоан подозрение, че укорът, който той и брат му Яков бяха отправили при предишен случай към някой, работещ в „името“ на Исус, не е бил уместен (вж. ДА 437).

Видяхме един. Фактът, че инцидентът, за който се говори тук, включва само Йоан и Яков, предполага възможността той да се е случил по време на Третото галилейско пътуване, когато двамата братя са тръгнали заедно (вижте Матей 10:5; Марк 3:14).

Той не ни следва. Той не беше един от редовните, признати ученици на Исус.

Забранихме му. Или „ние му попречихме“. За подобно отношение на нетърпимост от страна на Яков и Йоан при друг случай малко след това вижте Лука 9:54. В настоящия случай Яков и Йоан извинили поведението си с това, че ревнували за честта на своя Учител; в действителност ревност за собствената им чест била подтикнала действието (вижте ДА 437). Те смъмрили човека за това, че е направил това, което смятали, че имат изключителното право да правят (вижте Мат. 10:8). Но въпреки че Яков и Йоан били ученици и държали „ключовете“ на царството в ръцете си (вижте Мат. 16:19; 18:18), те нямали право да господаруват над другите. Тяхната задача била положителна, а не отрицателна; те трябвало да бъдат ревностни в изпълнението на дадените им заповеди, но нямали право да диктуват на другите. Злият е този, който кара религиозните водачи да мислят, че е техен дълг да принуждават другите хора към модела на поведение и вярвания, които те смятат за правилни.

39. Не му забранявайте. Тоест, спрете да му пречите. Нямаме право да принуждаваме други хора да се съобразяват с нашите идеи и мнения или да следват нашите методи на труд (виж ДА 438; вж. Числа 11:27–29).

Чудо. Гръцки *dunamis* (виж стр. 208).

В мое име. Петър (виж Деяния 3:6–8) и Павел (виж Деяния 16:16–18) и вероятно всички другите ученици, когато са вършили чудеса, са го правили в „името“ на Исус.

Леко. Гръцки *tachi*, „скоро“, „бързо“, „веднага“ или „без забавяне“. Да извършиш чудо в името на Исус би означавало да признаеш Неговата сила и авторитет. Този, който извърши чудо в името на Христос, не би противоречал веднага на самата сила, от която е зависел за извършването на чудото.

40. Не срещу нас. Сравнете обратното твърдение на същата истина в Матей (вижте гл. 12:30). Двете не са взаимно изключващи се, а по-скоро допълващи се. Очевидно е, че човек не може да бъде едновременно за и против Исус. Ако човекът, когото Яков и Йоан смъмриха, беше намерен да върши същото дело, което Исус върши, и да го върши в името на Исус, тогава Бог трябва да е работил с него и чрез него.

От наша страна. Тоест, за нас или от наша страна.

41. Чаша. Вижте Мат. 10:42.

Защото принадлежите. Вижте върху Матей 5:11; 10:18, 42. Характерът на деянието се определя от мотива, който го подтиква.

Наистина. Гръцки *amin* (вижте върху Матей 5:18).

Да не загуби наградата си. Вижте Матей 5:12; 19:29.

42. Всеки, който съблазни. Вижте Матей 18:6.

43. Ако ръката ти съблазнява. Вижте върху Матей 5:29, 30; 18:8.

Никога няма да угасне. Вижте Исая 66:24; Матей 3:12. „Огънят, който никога няма да угасне“ е еквивалентен на „вечен огън“ в паралелния пасаж в Матей (вижте гл. 18:8; вижте гл. 5:22).

44. Където е техният червей. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускане на стихове 44, 46, като вмъкнати тук от стих 48. Вижте за стих 48.

45. Ако ногата ти се съблазни. Вижте Мат. 5:29, 30; 18:8.

46. Където е техният червей. Вижте стихове 44, 48.

47. Ако окото ти съблазнява. Вижте Мат. 5:29, 30; 18:8, 9.

Божието Царство. Вижте върху Мат. 3:2; 4:17; 5:3; Лука 4:19.

48. Червей. Гръцки skōlēx, „личинка“ или „червей“. Както Мейджър, Мансън и Райт (The В „Мисия и послание на Исус“, стр. 123) се казва: „Безсмъртният червей не е символ на душа, която не може да умре, а е символ на тление, което не може да бъде очистено.“ В стих 43 „животът“ е представен в контраст с „огъня, който никога няма да угасне“. В Римляни 6:23 и много други писания „животът“ е в контраст със „смъртта“. В Йоан 3:16 контрастът е между „вечен живот“ и „погибел“. Очевидно е, че Исус тук има предвид същия контраст. „Огънят не угасва“ е в противопоставяне на „червеят им не умира“ и е еквивалентен израз, но изглежда нелогично, че червеите трябва да продължават работата си в присъствието на огън. Няма нищо в думата skōlēx, „червей“, което дори отдалечено да оправдава популярното обяснение, приравняващо „червей“ с „душа“ (вижте върху Исая 66:24), факт, признат от почти всички коментатори, каквото и да мислят лично за състоянието на човека в смъртта.

49. Осолени с огън. Относно солта като консервиращо средство вижте Матей 5:13. Огънят може да се разглежда като пречистващо средство или като символ на последния съд (вижте Матей 3:10). Значението на това загадъчно твърдение не е напълно ясно и зависи изцяло от непосредствения контекст за задоволително обяснение. Да бъдеш „осолени с огън“ вероятно означава, че „всеки“ ще премине през огъня на скръбта и пречистването в настоящия живот (вижте Йов 23:10) или през огъня на последния ден. Огънят или премахва шлаката от настоящия живот, или унищожава самия живот в последния велик ден. Солта запазва доброто (вижте Марк 9:50).

Всяка жертва. В древното богослужение в светилището солта е била добавяна към всяка жертва (вж. върху Лев. 2:13). Нейното присъствие е означавало, че само праведността на Христос може да направи жертвата приемлива за Бога (вж. Ж.В. 439).

50. Солта е добра. Вижте Матей 5:13.

Имайте сол в себе си. Ако учениците имаха „солта на завета“ (Левит 2:13), това би обуздало зловещите тенденции, които са довели до дискусията за това кой е най-велик в небесното царство.

Мир. Подходяща кулминация на дискурса, напътствие да се въздържа от по-нататъшно спор по темата, предупреждение срещу ревността и духа на съперничество.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–9EW 162–164

2–8DA 419–425

3 AA 33; DA 739

5 DA 422

7 CP 207

9–29DA 426–431
14–16DA 427
17–27DA 428; GC 515
22, 23 DA 429
23 CW 108; FE 341; MH 65; ML 9; PK 157; 2T 140
24 TM 518
29 IT 344
30, 31 DA 432
30–50DA 432–442
33 ДА 434
34, 35 SL 55; 4T 226
35 ДА 435
36–40SL 56
37 ML 202
37–39DA 437
38 CSW 85
39 AA 543
40 CSW 85
42 5T 244, 483
42–45DA 438
43–45AA 312
49, 50 DA 439

ГЛАВА 10

2 Христос спори с фарисеите относно развода: 13 благославя децата, които Му довеждат: 17 обяснява на богатия как може да наследи вечен живот: 23 казва на учениците Си за опасността от богатството: 28 обещава награди на онези, които се отказват от каквото и да било заради евангелието: 32 предсказва смъртта и възкресението Си: 35 заръчва на двамата амбициозни ухажори да мислят по-скоро за страданията с Него: 46 и връща зрението на Вартимей.

1. Оттам. [Начало на самарянско-перейското служение, Марк 10:1 = Мат. 19:1, 2 = Лука 9:51–56. Основен коментар: Матей и Лука.] Тоест, от Капернаум (виж гл. 9:33).

От другата страна. Тоест, Перей (вижте на Матей 19:1).

Както беше свикнал. Тоест, както беше свикнал да прави по време на Галилейското Си служение.

2. Дойдоха фарисеите. [Брак и развод, Марк 10:2–12 = Матей 19:3–12. Основен коментар: Матей.]

12. Ако една жена. Моисеевият закон не е предвиждал жена да се разведе със съпруга си. Древната еврейска литература обаче разкрива, че някои еврейски жени са правили това. В римското общество е било обичайно жените да правят това.

13. Доведоха малки деца. [Благословение на децата, Марк 10:13–16 = Матей 19:13–15=Лука 18:15–17. Основен коментар: Матей.]

14. Много недоволен. Гр. *agapakteō*, „да бъдеш много възмутен“.

15. Наистина. Вижте Матей 5:18.

Приемете царството. Вижте Матей 18:3. Тук Исус представя детето като модел, който възрастните трябва да следват. Простото доверие и любящото послушание на детето са представителни за

черти на характера, високо ценени в небесното царство. Обърнете внимание, че Исус говори за „малки“ деца, тези, които не са се научили от лошите примери, дадени от възрастните, на греховете на съмнението и непослушанието.

16. В прегръдките си. Той ги доведе до възможно най-близка връзка със Себе Си, неизречен укор към учениците за опита им да ги отделят от Него. Този нежен жест свидетелства по-добре от всичко друго за топлия личен интерес, който Исус изпитваше към тях (виж Матей 18:2; Лука 9:47).

17. Дойде един. [Богатият млад владетел, Марк 10:17–31=Мат. 19:16–30=Лука 18:18–30. Основен коментар: Матей.]

19. Не маме. Само Марк споменава това.

21. Вземете кръста. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на това изречение.

23. Огледа се наоколо. Графична картина, изобразена от Марк. Изглежда почти възможно да се види как Исус гледа от един друг от учениците Си, за да наблюдава как реагират на решението на богатия млад управник.

26. Казвайки си помежду си. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между това и прочита „казвайки Му“.

29. Съпруга. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на тази дума.

32. Възход към Йерусалим. [Исус предсказва смъртта Си, Марк 10:32–34=Мат. 20:17–19 = Лука 18:31–34. Основен коментар: Матей.]

Вървял пред тях. Тържествеността на това последно приближаване до Йерусалим се отразяваше в поведението на Исус. Очевидно Той умишлено вървеше пред тях, противно на обичая Си, очевидно желаейки да бъде сам.

Те бяха изумени. Безпрецедентното поведение на Исус изуми учениците и ги изпълни сърцата им изпълнени с тревога (вж. ДА 547).

Взеха отново дванадесетте. Дванадесетте знаеха много добре за усилията, които се предприемат, за да се отнеме животът на техния Учител (вижте върху Лука 13:31; вж. Йоан 11:7, 8), но не успяха да осъзнаят факта, че в крайна сметка тези усилия ще се окажат успешни (вижте Лука 18:34). Матей и Марк не казват много за факта, че дванадесетте не успяха да схванат значението на обяснението на Исус, а вместо това записват инцидент, който показва колко малко са разбирали по въпроса (Мат. 20:20–28; Марк 10:35–45).

34. Третият ден. Могат да се цитират и важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за прочита „след три дни“ (вж. стр. 248–250).

35. Яков и Йоан. [Амбицията на Яков и Йоан, Марк 10:35–45=Мат. 20:20–28. Основен коментар: Матей.]

43. Служител. Гр. диаконос (виж на гл. 9:35).

44. Слуга. Гръцко дулос (виж на гл. 9:35).

46. Те дойдоха в Йерихон. [Слепят Вартимей, Марк 10:46–52=Мат. 20:29–34=Лука 18:35–43. Основен коментар: Марк. Вижте „Затваряне на перейското служение“; „Служението на нашия Господ“; относно чудесата, стр. 208–213.] Тоест, те бяха стигнали до Йерихон, едно от последните места за спиране по пътя им от Перея за Йерусалим, за да присъстват на Пасхата (вижте Матей 20:17; 21:1). Относно инцидентите по пътя непосредствено преди пристигането им в Йерихон вижте Матей 20:17–28.

Един от важните бродове през река Йордан е на 9 км източно от Йерихон. Самият град се намира на западния край на долината на река Йордан, непосредствено до подножието на планините, които се издигат на запад (вижте Лука 10:30). Йерихон от Новия завет се е намирал на повече от около 2 км южно от руините на старозаветния Йерихон. Ирод Велики е имал

разкрасил града и поддържал там зимен дворец. Йерихон бил известен с близките си горещи извори, където Ирод Велики отишъл с надеждата да намери изцеление по време на фаталната си болест. Въпреки че това е единственото Му документирано посещение в Йерихон, има всички основания да се предполага, че Исус е посещавал града при предишни пътувания до Йерусалим, за да присъства на празниците, и вероятно е минал през него на път от Перейя, за да възкреси Лазар.

Извън Йерихон. Матей (гл. 20:29) и Марк са съгласни, че този инцидент се е случил, когато Исус и дванадесетте напуснали града, докато Лука казва, че са се приближавали към Йерихон (виж Лука 18:35). Различни предложения са били направени в опит да се хармонизира това привидно несъответствие.

Някои предполагат, че въпреки обичайното значение на гръцките думи, преведени „беше се приближил до“ (Лука 18:35) е „да се приближи“ или „да се приближи до“, не е невъзможно Лука просто да е имал предвид, че Исус е бил в близост до Йерихон по време на този инцидент. Други предполагат, че Исус може да е срещнал просяците по пътя между Новия Йерихон и Стария Йерихон, разположен на около една миля на север, по пътя Си към Йерусалим. Има обаче поне две основни трудности с това обяснение. Първо, Старият Йерихон е бил в руини по това време и би било нужно голямо въображение, за да се помисли, че Лука би нарекъл купчина древни руини „Йерихон“ и би игнорирал съществуващия град с това име, толкова близо. Второ, пътят от Новия завет Йерихон до Йерусалим не е водил през Стария завет Йерихон, а по-скоро до подножието на запад, където следва Вади Келт нагоре в планините (вижте върху Лука 10:30).

Може би следното е по-вероятно обяснение. Лука записва историята на Закхей веднага след разказа си за изцелението на Вартимей (виж Лука 18:35 до 19:10). И Закхей, и Вартимей очевидно са живели в Йерихон и Исус се е срещнал с единия не след дълго. Според реда на повествованието в Лука, Исус е бил гост в дома на бирника след изцелението на слепите мъже. Най-вероятно невъзможността на Закхей да зърне Исус по улиците на града го е накарала да тича пред тълпата, за да намери подходящо дърво, на което да се качи, вероятно в покрайнините на града (виж Лука 19:4), където е очаквал идването на Исус. Според Лука 19:1 Исус е „минал през“ Йерихон, преди да срещне Закхей. След като среща Закхей, Исус се връща с него, за да прекара остатък от деня в дома му, и е напълно възможно слепите мъже да са успели да привлекат вниманието на Исус на връщане в града. При подобни обстоятелства Лука би бил прав, казвайки, че Исус влиза в града, а Матей и Марк биха били също толкова прави, казвайки, че го напуска.

Голям брой хора. Няколко дни преди Пасхата щеше да има тълпи от хора по пътищата, водещи към Йерусалим.

Вартимей. Името произлиза от арамейското Bar-Tim'ai, което Марк превежда като неговите читатели. Матей говори за двама слепи мъже (виж гл. 20:30). Причината Марк да споменава само един от тях може да е, че някой факт, свързан с този, е допаднал на Марк като особено интересен за неговите читатели (виж върху гл. 5:2). Възможно е Вартимей по-късно да е станал един от по-известните последователи на Исус. Вижте Допълнителни бележки върху Мат. 3, Бележка 2.

Магистрала. Гръцки hodos, „път“, „пътека“ или „път“ (виж гл. 11:4). Просяците вероятно са седели точно пред градската порта, където минавачите са се смилили над тях.

47. Когато чу това. Тълпи вече непрестанно минаваха по пътя за Йерусалим.
Просящите несъмнено чува някои от минавачите да казват, че Исус е сред тази тълпа.

Син на Давид. Използването на тази строго месианска титла предполага известна степен на
разпознаване на Исус като Обещания (вижте върху Матей 1:1; 9:27).

Имай милост. Сравни Мат. 9:27; 15:22.

48. Обвиниха го. Или „порицаха го“. Вероятно са се опитвали да избегнат публично
инцидент, който еврейските или римските власти биха могли да използват като претекст за
арестуването Му. Вижте върху Матей 19:1, 3; 20:18.

Да мълчи. Буквално „мълчи“.

Плачеше още повече. Вартимей осъзна, че това може би е единствената му възможност да получи
изцеление от ръцете на Исус. Неговата упоритост свидетелстваше за искрената му вяра в силата на Исус.

49. Бъдете утешителни. Или „бъдете смели“.

50. Дреха. Гръцка дума himation, „мантия“, т.е. върхна дреха (вижте на Матей 5:40).

Роуз. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) тълкуването „подскочи“.

51. Какво искаш? Беше очевидно, че слепият мъж искаше да му се възстанови
зрението. Както обикновено обаче, Исус поиска молещият да отправи конкретна молба, като
признание за нужда и доказателство за вяра. Не само Вартимей обаче зададе този въпрос
на Исус. Той искаше онези, които станаха свидетели на събитието, да разберат по-добре
значението на чудото (вижте гл. 5:32, 34).

Прогледах. Буквално „възвърнах зрението си“. Гръцкият превод ясно показва, че
Вартимей не е роден слеп, а е ослепял след раждането.

52. Твоята вяра. Вижте Марк 5:34; Лука 7:50.

Последваха Исус. Беше съвсем естествено изцелените да желаят да останат с Исус.
Сравнете молбата на гадаринците, обладани от демони (вижте гл. 5:18–20).
Не е сигурно дали Исус е пътувал към дома на Закхей (виж гл. 10:46) или към Йерусалим.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 ДА 488

13–16АА 273; ДА 511–517; МН 41; ЗТ 422

14 АН 274, 275; СГ 253; СТ 118; ДА 512, 517; ЕВ 349; ФЕ 161; ГВ 207; МН 42

15, 16 4С 141; 5С 421

16 ГВ 188; МН 41; ММ 19

17, 18 ДА 518

17–22ДА 518–523

17–31СОЛ 390–396

20, 21 2Т 679

21 ДА 519; 4Т 505

21, 23 КОЛ 393

23 4Т 468

24, 26 ДА 555

24–27СОЛ 394

28–302Т 495

29, 30 СОЛ 395; 1Т 510

30 5Т 42

32 ДА 547
32-45ДА 547-551
36 ДА 548
38, 39 СР 407
38-45SL 57
44 ЕВ 102
45 мл 225
51 Ев 553; ПК 435

ГЛАВА 11

1 Христос влиза триумфално в Йерусалим: 12 проклена безплодното листно дърво: 15 очиства храма: 20 увещава учениците си към твърда вяра и да прощават на враговете си: 27 и защитава законността на действията си чрез свидетелството на Йоан, който беше човек, изпратен от Бога.

1. Когато дойдоха. [Триумфалното влизане, Марк 11:1-11=Матей 21:1-11=Лука 19:29-44 = Йоан 12:12-19. Основен коментар: Матей.]

2. Никога човек не е седял. Новостта се е смятала за съществено качество на нещата, предназначени за свещена или царска употреба (виж Изх. 13:2; 23:19; Лев. 21:13, 14; Числа 19:2; 1 Царе 6:7).

4. До външната врата. Много ориенталски жилища са били построени във формата на квадрат, с открит двор в центъра. От този двор е водил проход към улицата. Обикновено магарето и ослето са били вързани в двора, а не на портата на откритата улица.

Място, където се срещат два пътя. Гръцки *amphodon*, „път около нещо“, „блок от къщи“ или „квартал [на град]“. Значението на думата тук обаче е неясно.

Амфодон произлиза от две гръцки думи, *amphi*, „от двете страни“, и *hodos*, „път“ или „път“.

Някои предполагат, че амфодон тук може да се отнася до страничен път или може би до околоръстен път. Вижте Заклучителното служение в Йерусалим.

11. В храма. Това беше самият център на еврейския национален и религиозен живот, логичното място за коронясването на Цар-Месия; мястото, където Неговата власт трябваше да бъде призната за първи път и откъдето трябваше да бъде отправен официалният призив към хората да приемат Неговия суверенитет (вижте том IV, стр. 27-30). Свещениците и старейшините на Израел трябваше да бъдат тези, които ще признаят Неговата власт. Обаче „при своите дойде, но своите Го не приеха“ (вижте върху Йоан 1:11).

Огледа се. Храмът беше Негов дом, Исус обикаляше дворовете му, оглеждайки това, което по право беше Негово, но което онези, на които беше поверена грижата за него, бяха присвоили за свои собствени егоистични цели (виж Матей 21:33-39).

Излязоха във Витания. Когато тълпата от хора най-накрая стигна до Йерусалим, те бяха твърде късно и напразно търсеха Исус, за да Го коронясат за цар (вижте ДА 581). Но както и при предишни случаи, когато мисията Му се сблъскваше с криза, Исус прекара цялата нощ в молитва (вижте върху Марк 3:13; вж. ДА 581).

12. На следващия ден. [Безплодната смокиня, Марк 11:12-14, 20-26 = Мат. 21:18-22. Основен коментар: Марк. Вижте Заклучителното служение в Йерусалим; Страстната седмица; за чудесата стр. 208-213.] Това беше „следващият ден“ след Триумфалното влизане (вижте стихове 1-11) и следователно понеделник сутринта. Следвайки строго хронологичен модел, Марк записва очистването на Храма (стихове 15-19) между проклятието на смокиновото дърво (стихове 12-14) и откритието, че то е изсъхнало (стихове 20-26). Матей, който често следва тематичен

вместо хронологичен ред (виж стр. 274), разказва като цяло цялото преживяване с безплодното смокиново дърво, без да споменава факта, че са изминали около 24 часа между проклятието, наложено върху него, и откритието, че дървото е изсъхнало.

От Витания. Където Той беше прекарал нощта (вижте на стих 11).

Той беше гладен. Може би обстоятелствата след Триумфалното влизане (виж на стих 11) са направили неудобно за Исус да се храни, поне пълноценно и питателно.

Фактът, че не се споменава за глад от страна на учениците, изглежда предполага, че те са яли наскоро.

13. Виждане на смокиново дърво. Като и при Триумфалното влизане предния ден, Исус вероятно е следвал повече или по-малко директен маршрут от Витания до Йерусалим, нагоре по полегатия източен склон на Елеонската планина и надолу по сравнително стръмния западен склон и през долината Кедрон до Йерусалим (вж. върху Мат. 21:1; Лука 19:41). Смокиновото дърво е привлякло вниманието, като е било единственото от дърветата в овощната градина, което е било напълно разлистено (вж. ДА 581).

Отдалеч. Исус видя дървото известно време преди да стигне до него. Очевидно това конкретно дърво е растяло близо до пътя (виж Матей 21:19).

С листа. Пълноразлистното смокиново дърво обещаваше добре развито, макар и не непременно узрели плодове. От друга страна, безлистните дървета, както и останалите дървета в овощната градина, не пораждаха фалшиви надежди, че по тях ще се намерят плодове и следователно не предизвикваха разочарование.

В тази разиграна притча (виж ст. 14) напълно разлистената смокиня представляваше еврейския народ, а другите дървета - езическите народи. Вярно е, че езичниците не дадоха плод, но от тях не се и очакваше такъв, защото не изповядваха, че дават плод (виж т.

IV, стр. 26, 27). Това преждевременно зряло смокиново дърво обаче имаше листа, които предвещаваха смокини.

Нищо освен листа. Тук имаше обещание без изпълнение. От всички пороци Исус не намираше по-отвратителен от лицемерието (виж върху Матей 6:2; 23:13). Подобно на безплодното смокиново дърво, еврейската религия беше лишена от плодове. Тя беше изпълнена с форма и церемонии, но ѝ липсваше истинско благочестие (виж върху Марк 7:2, 3; виж том IV, стр. 30-33).

Времето на смокините. В Палестина ранната реколта от смокини обикновено узрява през юни, а късната - през септември. Беше близо до Пасха, вероятно през април, и следователно само няколко седмици преди ранната реколта да узрее. Въпреки че беше необичайно да се очакват смокини толкова рано през сезона, все пак едно дърво с пълно разлистване е възможно да има плодове, приближаващи зрялост. Трябва също да се отбележи, че в източните земи често се ядат зелени или неузрели плодове (вижте Исаия 28:4).

14. Отговорено. Дървото не беше проговорило; Исус просто „отговаряше“ на напълно разлистената, но безплодна смокиня.

Никой човек... оттук нататък. Буквално „никой... никога“. Гръцкото двойно отрицание прави забраната беше най-категорична. Безплодието на дървото представляваше неплодородността на Израел, а проклятието, присъдата, която Исус трябваше да произнесе на следващия ден - „домът ви се оставя пуст“ (виж Матей 23:38). На следващия ден Исус строго порица книжниците и фарисеите за техните лицемерни претенции (виж Матей 23:13-33).

Целта на тази разиграна притча беше да подготви умовете на учениците за сцени от следващите няколко дни, през които еврейските водачи щяха да потвърдят отхвърлянето си от Исус. Разиграните притчи често карат хората да мислят по-ефективно, отколкото биха могли да направят обикновените думи. За други разиграни притчи вижте Исаия 20:2-6; Езекиил 4:1 до 5:17.

15. Те идват в Йерусалим. [Второ очистване на храма, Марк 11:15–19=Мат. 21:12–17=Лука 19:45–48. Основен цимент: Матей.]

16. Чрез храма. Тоест, през дворовете на Храма. Думата, използвана тук за Храм, е хиерон, която се отнася до всички дворове и сгради в Храма.

зона, а не наосят или самият Храм. При влизане в свещените помещения на Храма мъжете трябвало да оставят настрана, в знак на благоговение, всякакъв товар, който може да носят. Очевидно мъжете, носещи тежести, са използвали дворовете на Храма като пряк път, за да избегнат по-заобиколен път (виж Мишна Беракот 9.5, издание на Сончино на Талмуда, стр. 328).

17. Призован от всички народи. Исус стоеше, очевидно, в определената част на Храма, предназначена за езическите вярващи в истинския Бог. Тази част, която служителите на Храма бяха превърнали в нещо като пазар на Храма.

Крадци. По-скоро „разбойници“, тоест организирани грабителите, а не дребни крадци.

18. Те се страхуваха от него. Особено заради голямото Му влияние върху народа, което беше толкова впечатляващо демонстрирано при Триумфалното влизане предния ден.

Учение. Буквално „учение“ (вижте върху Матей 7:28).

20. Сутринта. Тоест, сутринта на вторник, денят след прочистването на Храма. От понеделник сутринта учениците имаха нова възможност да станат свидетели на упоритата враждебност на еврейските управници към Исус. Те щяха да видят много повече, преди този ден да свърши. За Исус и дванадесетте, първият инцидент от този съдбовен ден беше гледката на изсъхналата смокиня.

От корените. Детайл, отбелязан само от Марк. Това е единственото чудо на Исус, за което може да се каже, че е причинило вреда. Критиците предполагат, че Исус е произнесъл проклятието над безплодната смокиня в гняв. В целия живот на Исус обаче няма нищо, което да подсказва, че Той някога е причинявал вреда или страдание на хора, животни или други създания от ръката Си, или че е действал от недостойни мотиви. Обстоятелствата, при които Исус е извършил това чудо, дават напълно задоволително обяснение за целта Му при извършването на това уникално действие. В този ден водачите на нацията трябваше да потвърдят решението си да отхвърлят Исус като Месия, а Той трябваше да обяви отхвърлянето им от Небето (вижте Матей 23:38). Учениците нямаха истинско разбиране за всичко това и несъмнено Исус прокле смокинята с цел да ги подготви за това трагично събитие.

21. Петър. Само Марк посочва Петър като говорител (виж върху Матей 14:28).

Изсъхна. Процесът на изсъхване се е случил през предходните 24 часа и е бил толкова завършен, че е бил забележим от корените нагоре (вижте стих 20).

22. Имайте вяра в Бога. Както може да се очаква, реакцията на учениците беше по същество изненада от чудотворния характер на тази разиграна притча. Очевидно те все още не осъзнаваха нейното значение. По този начин, докато вниманието им беше съсредоточено върху самото чудо, а не върху неговото значение, Исус се възползва от интереса им, за да посочи висотите, до които може да се извиси истинската вяра (ст. 22–24), и добави предупреждение относно важно условие за отговорена молитва (Марк 11:25; вижте върху Матей 17:20).

23. Наистина. Вижте Матей 5:18.

Тази планина. Исус и учениците бяха точно в този момент на склона на Елеонската планина. С изключение на долината Кедрон, Елеонската планина заемаше по-голямата част от пространството между Йерусалим и Витания (вижте върху Матей 21:1; вижте Заключително служение в Йерусалим; Йерусалим по времето на Христос).

Махни се. Вижте Матей 17:20. Самият Исус никога не е местил буквални планини, нито пък е възнамерявал последователите Му да обмислят каквато и да е необходимост да правят това самите. Тук Исус говори за фигуративни планини на трудностите.

Съмнение. Гръцки *diakrinō*, „да разделяш [един от друг]“, „да дискриминираш“ или „да „разграничавам.“ Диакрино е преведено като „колебая се“ в Яков 1:6 (вижте върху Яков 1:6–8).

24. Вярвай. Вижте Матей 7:7.

25. Застанете, молейки се. За стоенето като поза в молитва вижте Лука 18:11. Препратка вероятно е да стоиш в дворовете на Храма по време на молитва сутрин или вечер.

Прости. За коментар виж Матей 6:14, 15.

26. Ако не го направите. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на стих 26, въпреки че повечето ръкописи съдържат същата мисъл в Матей 18:35. Нашето нежелание да прощаваме пречи на Бог да чуе и отговори на молитвите ни.

27. Те идват отново. [Лидерите оспорват авторитета на Исус, Марк 11:27–33=Мат. 21:23–27=Лука 20:1–8. Основен коментар: Матей.]

29. Отговори ми. Само Марк записва искането за отговор с тези директни думи. За коментар по въпроса на Исус вижте Матей 21:24.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–10DA 569–579

9 6T 203

11–14, 20, 21DA 580–588

13 DA 581, 583; ML 93; 4T 155; 5T 250, 403

13, 14 5T 257

15–19DA 589–593

21 DA 582

22 ПК 164; 6T 465; 7T 211; 8T 175, 177; 9T 213

24 КОЛ 148; Изд 258; EB 72; МЛ 16; СК 51, 96; 2Ц 140; 8Ц 23

24–26TM 487

27–33DA 593, 594

ГЛАВА 12

1 В притчата за лозето, дадено под наем на неблагодарни земеделци, Христос предсказва осъждането на юдеите и призоваването на езичниците. 13 Той избягва капана на фарисеите и иродианите относно плащането на данък на Цезаря: 18 убеждава в грешката на садукееите, които отричаха възкресението: 28 разрешава книжника, който поставяше под въпрос първата заповед: 35 опровергава мнението, което книжниците са имали за Христос: 38 призовава хората да се пазят от амбицията и лицемерието си: 41 и хвали бедната вдовица за нейните две лепти, преди всичко.

1. Той започна да говори. [Нечестивите земеделци, Марк 12:1–12 = Матей 21:33–46=Лука 20:9–19. Основен коментар: Матей.] Марк пропуска притчите за двамата сина и за човека без сватбарска дреха, и двете срещани в този контекст в Матей и Лука. Очевидно Марк е избрал тази, която го е впечатлила най-много като представителна за истините, които Христос се е стремил да илюстрира в тези последни притчи.

Винена мазнина. Гръцки *hupolēpion*, „винарник“, корито или съд за течащ гроздов сок от пресата за вино директно над него (вижте Матей 21:33).

2. От плода. Буквално „от плода“, т.е. част от плода, което означава неговия дял от него (вижте Матей 21:34).

3. Те го хванаха. Заради вариациите в евангелските разкази на тази притча, отнасящи се до изпратените слуги и отношението, което им е било оказано, вижте Матей 21:35.

4. Хвърляха камъни по него. Текстуалните доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на тези думи, както и думите „го отпрати“.

6. Неговият възлюбен. Може би Исус е мислил за думите на Отца при кръщението Си (виж Матей 3:17).

12. Те Го оставиха. Тоест, след като Той беше разказал притчата за Човека без Сватбена дреха (виж Матей 22:15).

13. Изпращат при него. [Отдаване на данък на Цезаря, Марк 12:13–17 = Мат. 22:15–22=Лука 20:20–26. Основен коментар: Матю.]

Улов. Гръцки *αγρεῖν*, „да хвана“, т.е. „да уловя“, от *αγρ*, „улов“, независимо дали е дивеч или риба.

18. Садукеите. [Бракът и възкресението, Марк 12:18–27 = Матей 22:23–33=Лука 20:27–38. Основен коментар: Матей.]

23. Когато те ще се издигнат. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между запазване и пропускане на тези думи.

24. Не е ли така? Формата на въпроса на гръцки предполага, че Исус е очаквал утвърдителен отговор.

26. Що се отнася до мъртвите. Тоест, що се отнася до тяхното възкресение от мъртвите. В храстите. Вижте Изх. 3:2, 6.

27. Много грешат. Това категорично изказване се появява в тази силна форма само в Марк.

28. Един от книжниците. [Великата заповед, Марк 12:28–34 = Матей 22:34–40=Лука 20:39, 40. Основен коментар: Марк.]

Възприемане. Книжникът, избран да осъществи този последен план на фарисеите да хванат Исус в капан (вижте Матей 22:34, 35), очевидно е бил честен по сърце. Той е бил достатъчно справедлив, за да признае, че Исус „им е отговорил добре“.

29. Бог е един Господ. Вижте Втор. 6:4. Цитираният тук пасаж от Писанието е бил свещената дума на Израел през цялата им дълга история. Той отразява отличителната вяра на евреите в единствения истински Бог, за разлика от многото богове на народите. Тези думи бяха изречени, за да открият сутрешните и вечерните молитвени служби в Храма, и до днес са редовна част от службите в еврейската синагога.

32. Е, Учителю. Тоест, „Добре каза, Учителю“ или „Прав си, Учителю“ (RSV).

Каза истината. Книжникът разбра, че отговорите на Исус на предишните въпроси са били точни и подходящи (вижте стих 28) и сега искрено Го хвали за този отговор.

33. Всеизгаряния. Сравнете 1 Царе 15:22. Това доброволно признание от страна на писаря показва неговото разбиране за относителната важност и значение на храмовия ритуал.

34. Дискретно. Гръцки *ποινεσθῶς*, „с разбиране“, т.е. „разумно“.

От царството. Книжникът разпозна истината (виж стих 33) и честно призна да е истина (виж стих 32). Той беше на прага на царството. Сравнете реакцията на Исус към богатия млад управник (виж Марк 10:20, 21; виж върху Матей 19:20, 21).

35. Докато поучаваше. [Исус заглушава критиците си, Марк 12:35–37 = Мат. 22:41–46=Лука 20:41–44. Основен коментар: Матей.] Само Марк отбелязва, че Исус все още е поучавал в Храма.

Как казват книжниците? Друг детайл само в Марк. Исус отбелязва, че книжниците провъзгласяват Месията за Син на Давид, като подготовка, за да привлечат отново вниманието към Себе Си като истинския Месия.

37. Обикновените хора. Тоест, голямата маса от хората или тълпата като цяло. Това е друг детайл, отбелязан само от Марк.

38. Той им каза: [Горко върху книжника и фарисея, Марк 12:38–40=Мат. 23:1–39 = Лука 20:45–47. Основен коментар: Матей.]

В Неговото учение. Буквално „в Неговото учение“ (вижте върху Матей 7:28).

Пазете се от книжниците. Марк дава само кратък откъс от това, което е било доста дълга беседа за лицемерието на книжниците и фарисеите (виж Мат. 23). Както при Нагорната проповед (виж Мат. 5 до 7) и Проповедта край морето (виж Мат. 24:1).

13), Матей предава беседите на Исус по-подробно, отколкото другите евангелисти.

Дълги дрехи. Тези дълги одежди стигаха до краката и бяха част от облеклото обикновено носени от лекарите на закона като отличителен белег на тяхната професия. Поздрави с любов. Вижте Матей 23:7.

Пазарни площи. Вижте Матей 11:16.

39. Главни престоли. Вижте върху Матей 23:6.

40. Поглъщат домовете на вдовиците. Вижте Матей 23:14.

41. Исус седна. [Лептите на вдовицата, Марк 12:41–44 = Лука 21:1–4. Коментар: Марк.]

Този инцидент се е случил късно през деня, вероятно във вторник (вижте Матей 23:1, 38, 39; вижте Страстната седмица). Исус току-що беше излязъл победител от дълъг и ожесточен конфликт с водачите на нацията и беше на път да напусне свещените места на Храма завинаги.

Срещу. Тоест, „отсреща“, откъдето Той можеше да наблюдава как поклонниците правят своите дарения.

Съкровищница. Марк тук не говори за трезора, където се е намирало съкровището на Храма съхранявани и пазени, а по-скоро в сандъците за дарения в просторния Двора на жените.

Хвърляхме. По-скоро „хвърляхме“. Очевидно един след друг минаваха богати мъже и положи дара си.

42. Беден. Гръцки *ptōchos*, „[някой] в крайна нужда“ или „липсващ нещо“. Лука използва *penihros*, поетична късна форма на *penēs*, означаваща някой, който живее от ръка на уста и който трябва да се труди всеки ден, за да има какво да яде на следващия (виж Лука 21:2). *Penēs* произлиза от глагола *repotaí*, „работа за прехрана“. Може би Исус е възнамерявал духът на тази вдовица да се отвори в смел контраст с отношението на фарисеите към вдовиците. Бедността на тази вдовица може да се дължи отчасти на алчността на някои от книжниците и фарисеите, присъстващи на този случай (виж върху Мат. 2:1). 23:14). Те, каза Христос, „поглъщат домовете на вдовиците“ (Марк 12:40). Но ето една вдовица, която от сърце, преливащо от любов към Бога, „хвърли всичко, което имаше, дори целия си препитание“ (ст. 44). Какъв контраст!

Левки. Гръцки лептон, монета на стойност частица от един щатски цент (виж стр. 49). Лептонът е най-малката еврейска медна монета в обращение.

Фартинг. Гръцки kodrantēs, което се равнява на 2 лепти или „мити“ (виж стр. 49) и което се равнява на 1/64 от римски денарий, дневна заплата по времето на Христос (виж върху Мат. 20:2). Често е поставян акцент върху присъщата малка част от дара на вдовицата. Не трябва ли да се наблегне повече на сравнителната големина на дара (вижте стих 44)?

43. Неговите ученици. Вижте Матей 24:1.

Наистина. Или „наистина“ (вижте върху Мат. 5:18; Йоан 1:51).

Повече от всички. Тоест, повече от всички богати дарители взети заедно. На пръв поглед В Рая не е важен размерът на дара, а мотивът, който го подтиква. Небето се интересува само от количеството любов и преданост, което дарът представлява, а не от неговата парична стойност. Това е единствената основа, на която Бог възнагражда хората, както Исус толкова ясно илюстрира с притчата за работниците в лозето (вижте Матей 20:15). Похвалата на Исус за тази вдовица се основаваше на духа, който я подтикна към дара ѝ, а не на неговата присъща стойност.

44. Изобилие. Гръцко perisseuma, което освен че означава „изобилие“, означава и „това, което е останало“, следователно „излишък“ или „излишък“. Богатите са имали излишък от пари; те са имали повече, отколкото са им били необходими. Те са давали от излишъка си и това не им е струвало нищо. Стойността на техните дарове по отношение на любов и преданост е била малка или никаква, защото даровете не са представлявали отричане от себе си.

Искам. Гръцки hustere-sis, „недостиг“, „бедност“, „нищета“.

Всичко, което тя имаше. Доказателство за максималната възможна любов и преданост към Бога.

Живот. Гръцки bios, „препитание“, а не zoē, „самият живот“. Най-вероятно вдовицата не е знаела откъде ще дойде следващото ѝ хранене.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–12DA 596–600

13–40DA 601–609

16 г. сл. Хр. 10; 7Сл. 156

24 КОЛ 110; ГК 599; 5Т 388

28–33DA 607

30 COL 348; CS 35; CT 32, 360; FE 314, 315, 324; LS 352; ML 117; 2Т 45, 70, 168, 504;
3Т 39; 4Т 119; 5Т 536; 6Т 477

30, 31 2Т 550

33 АН 349; 3Т 392

34 ДА 608

37 CSW 109; CT 240, 260; Ev 565; FE 242; МН 443; 8Т 308

41, 42 DA 614

41–44DA 614–620

42 DA 616; Ед 109; GW 467; 2Т 198; 3Т 398; 6Т 103, 310; 9Т 55

42–44AA 342; CS 178, 294; 1Т 177; 5Т 733; 9Т 224; WM 203

43, 44 2Т 667

ГЛАВА 13

1 Христос предсказва разрушението на храма; 9 гоненията заради евангелието; 10 че евангелието трябва да бъде проповядвано на всички народи; 14 че големи бедствия ще сполетят юдеите; 24 и начина, по който ще дойде на съд; 32 часът, чийто час е неизвестен на никого, затова всеки човек трябва да бди и да се моли, за да не останем неподготвени, когато Той дойде при всеки един поотделно чрез смърт.

1. Като излизаше. [Знамения за Христовото завръщане, Марк 13:1–37=Матей 24:1–51=Лука 21:5–38. Основен коментар: Матей.]

8. Проблеми. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на тази дума.

9. Внимание. Матей (гл. 24) пропуска частта от речта на Исус, записана в Марк 13:9–12, вероятно поради причината, че той вече е съобщил практически същите наблюдения и съвети от по-ранна беседа. За коментар на тези стихове вижте Матей 10:17–21.

Събори. Несъмнено става дума за местните еврейски синадрии или съдилища, които срещали се в различните синагоги (виж стр. 56).

Владетели и царе. Предимно препратка към езически владетели.

Свидетелство срещу тях. За предпочитане е „да свидетелства пред тях“ (вижте Матей 10:18).

10. Публикувано. Гръцки *kērussō*, „провъзгласявам“ или „възвестявам“, следователно „проповядвам“.

11. Ще ви водят. Тук се има предвид, че те ще бъдат „отведени в съд, при магистрат или на наказание“ (виж Мат. 10:18; Лука 21:12; Лука 22:54; Деяния 25:17; и др.).

Не се безпокойте. Тоест, не се тревожете за нищо; „не се безпокойте“ (вижте върху Матей 6:25; 10:19).

Нито пък предварително обмисляйте. Вижте Матей 10:19, 20. Текстови доказателства потвърждават (вж. стр. 146) пропускането на тези думи.

14. Стои където не трябва. Или „поставя се където не трябва“ (RSV).

21. Христос. Буквално „Христос“, тоест Месията. Думата е използвана тук като титла, а не като лично име (вижте върху Матей 1:1).

24. В онези дни Марк е дори по-категоричен от Матей относно местоположението на тези знамения на небето (вижте Матей 24:29).

25. Ще падне. Вижте Мат. 24:29. Винсент (Изследвания на думите в Новия завет) призовава това „изображение, което е много по-малко от графичния оригинал“. Той отбелязва, че гръцкият вариант подчертава усещането за непрекъснатост, като дъжд от падащи звезди. Вижте върху Откр. 6:13.

34. Далечно пътуване. Тук Марк пропуска по-голямата част от тази част от беседа, записана в Матей 24:37 до 25:46.

35. Не знаете. Вижте Мат. 24:36, 44. Това е причината да бъдем бдителни или нащрек.

Вечер. Четирите термина, използвани тук, се отнасят до четирите стражи на нощта, според римската система, използвана тогава в Палестина.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 ГК 25

1–37DA 627–636

9 AA 81; CP 256; 5T 102, 717

11 CSW 40

13 ДА 355

22 ГК xi; 5T 746

24 ГК 306

24-26ГК 37, 304

33 DA 634; GC 490; 2T 199, 321; 3T 572; 4T 306; 5T 102, 115; 6T 128; 7T 238

34 CH 302; ChS 13; COL 326; CS 83, 117, 119; CT 513; DA 362; Ed 138; Ev 91, 95; FE

48; ML 218, 276; MYP 301; SC 82; TM 165, 183; 2T 250, 255, 667; 4T 397; 5T 182

184, 395, 462, 463, 564, 736; 6T 243, 245, 427, 433, 481; 7T 58; 8T 56, 246; 9T 221

34-378T 37

35 ГК 38; 2C 191

35, 36 ГК 491; 2C 205

35-372T 190, 192

36 6T 410

37 ГК 57

ГЛАВА 14

1 Заговор срещу Христос. 3 Скъпоценно миро е излято върху главата му от жена. 10

Юда продава Учителя си за пари. 12 Самият Христос предсказва как ще бъде предаден от един от учениците си: 22 след като пригответи и изяде пасхата, постави вечерята си;

26 предизвестява бягството на всичките си ученици и отричането на Петър. 43 Юда го

предава с целувка. 46 Той е заловен в градината, 53 лъжливо обвинен и нечестиво осъден от

юдейския синедрион: 65 срамно поруган от тях: 66 и три пъти отречен от Петър.

1. След два дни. [Заговорът за предателство, Марк 14:1, 2, 10, 11 = Матей 26:1-5, 14-16=Лука 22:1-6=Йоан 12:10, 11. Основен коментар: Матей.]

3. Да бъдеш във Витания. [Симонов пир, Марк 14:3-9=Мат. 26:6-13=Лука 7:36-50=Йоан 12:1-9. Основен коментар: Матей и Лука.]

8. Направи каквото можеше. Тоест, тя използва по най-добрия начин това, което имаше под ръка. Това е това, което Бог очаква от всеки, нито повече, нито по-малко.

11. Те се зарадваха. Вероятно предложението, направено от Юда, дойде точно в момента, когато бяха готови да се откажат от незабавното осъществяване на плановете си (вижте Матей 26:15).

Удобно. Вижте върху Матей 26:5; срв. Марк 14:2.

12. Закла пасхалното животно. [Подготовка за Пасхата, Марк 14:12-16 = Матей 26:17-19=Лука 22:7-13. Основен коментар: Матей.]

13. Мъж. Очевидно слуга, а не стопанин на къщата (виж стих 14). Необичайно е било мъжът да носи вода в „стомна“ или глинена стомна; това обикновено се е правело от жените. Мъжете обикновено са пренасяли вода в мехове.

14. Гудман. Гръцки *despotēs* (виж върху Лука 2:29).

Стая за гости. Гръцки *kataluma*, дума, използвана в папирусите за описание на всяко място за настаняване (вижте върху Лука 2:7).

15. Голяма горна стая. Гръцки *anagáion*, буквално, всяка стая над нивото на земята, следователно, стая в горната част на къщата. Сравнете гр. *hupēgōn*, което означава точно „горна стая“ (Деяния 1:13; и др.). За предложена идентификация на тази стая вижте Матей 26:18.

Обзаведен. Буквално „разпрострян“. Тук вероятно се има предвид подредбата на диваните или възглавниците в стаята (вижте на гл. 2:15).

Подготвени. В очакване, вероятно, на Пасхата.

17. Вечерта. [Празнуването на Пасхата, Марк 14:17, 18a = Мат. 26:20 = Лука 22:14–16. Основен коментар: Лука.] Тоест, вечерта на „първия ден на безквасните хлябове“ (ст. 12). За обсъждане на хронологията на Тайната вечеря вижте Допълнителни бележки върху Матей 26, Бележка 2.

18. Докато седяха. [Предателят се разкрива, Марк 14:18b–21=Мат. 26:21–25=Лука 22:21–23 = Йоан 13:21–30. Основен коментар: Матей и Йоан.] По-скоро „като седяха“ (вижте гл. 2:15).

22. Докато ядяха. [Господната вечеря, Марк 14:22–25=Мат. 26:26–29=Лука 22:17–20. Основен коментар: Матей.]

26. Изпя химн. [Завръщане в Гетсиманската градина, Марк 14:26=Мат. 26:30=Лука 22:39. Основен коментар: Матей.]

27. Ще се съблазните. [Предупреждение към Петър и десетте апостоли, Марк 14:27–31=Мат. 26:31–35 = Лука 22:31–38. Основен коментар: Матей.]

Заради мен тази нощ. Текстовите доказателства подкрепят пропускането (вж. стр. 146) на тези думи тук, но те са засвидетелствани в Матей 26:31.

30. Този ден. Според еврейското летоброене шестият ден от седмицата вече е бил започнало по залез слънце, а процесът и разпятието щяха да се състоят преди следващия залез слънце.

Два пъти. Само Марк отбелязва тази подробност.

32. Те дойдоха. [Гетсиманска градина, Марк 14:32–52=Мат. 26:36–56=Лука 22:40–53=Йоан 18:1–12. Основен коментар: Матей.]

35. Часът. Тоест, събитията на часа.

40. Нито пък те знаеха. Детайл, отбелязан само от Марк. За подобна ситуация, в която учениците бяха безмълвни, виж гл. 9:6.

41. Достатъчно е. В папирусите така преведената гръцка дума се появява върху разписки, показващи пълно плащане (вижте Матей 6:2). Може би Исус тук има предвид, че учениците са спали достатъчно дълго. Или може би е имал предвид, че обсъждането на този конкретен въпрос е приключило.

51. Един млад мъж. Този привидно тривиален инцидент изглежда няма никакъв особена връзка със събитията от нощта, но Вдъхновението сигурно е имало някаква причина да го включи в повествованието. Предполага се, че авторът на Евангелието, Йоан Марк (виж Деяния 12:12), тук загадъчно говори за собствената си връзка с ареста на Исус. Този „млад мъж“ едва ли е бил един от учениците, защото всички те вече са Го изоставили и са избягали (Марк 14:50). Трябва да се отбележи обаче, че всяко предположение относно самоличността на младия мъж е не повече от предположение, колкото и разумно да изглежда. Сравнете обмисления пропуск на Йоан да се представи по име (Йоан 21:20–24).

Младите мъже. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) простото тълкуване „те“.

52 Гол. Може би напълно гол, или по-вероятно, облечен само в бельо, или туника (вижте върху Мат. 5:40; Йоан 21:7).

53. Отведоха Исус. [Нощен съд пред Синедриона, Марк 14:53–72 = Матей 26:57–75=Лука 22:54–65=Йоан 18:25–27. Основен коментар: Матей.]

54. Огън. Буквално „светлина“. Несъмнено светлината на огъня е разкрила Петър.

61. Благословеният. Обозначение за Божеството, за да се избегне употребата на свещеното име Йехова или Яхве (виж том I, стр. 171, 172).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

3 ML 80; 6T 310
3-11DA 557-568
6-8DA 560
6 4T 550
7 CS 161; MH 201, 205; PK 652; 4T 552
9 4T 551
10 DA 564
17-25DA 652-661
27, 29 COL 152; DA 688
29-31 ДА 673
30 ДА 712
32-50DA 685-697
34-388T 100
37, 38 DA 689
38 DA 126; EW 167; GW 163; PP 689; Te 192; 2T 49, 89, 101, 490, 511; 3T 476; 5T 34,
115, 146; 6T 410
40 DA 690
50 DA 697
53-72DA 698-715
56 TM 71
58, 60 DA 706
70 ДА 712
72 КОЛ 152

ГЛАВА 15

1 Иисус, вързан и обвинен пред Пилат. 15 По вик на простолюдието убиецът Варава е освободен, а Иисус е предаден на разпятие. 17 Той е увенчан с тръни, 19 оплюван и осмиван; 21 припада, носейки кръста си; 27 виси между двама разбойници; 29 понася тържествуващите укори на юдеите; 39 но е признат от стотника, че е Божият Син; 43 и е погребан с почести от Йосиф.

1. Веднага. [Ден на съда пред Синедриона, Марк 15:1 = Матей 27:1 = Лука 22:66-71. Основен коментар: Лука.]

2. Пилат го попита. [Първият процес пред Пилат, Марк 15:2-5 = Матей 27:2, 11-14 = Лука 23:1-5 = Йоан 18:28-38. Основен коментар: Лука и Йоан.]

3. Той не отговори нищо. Текстови доказателства потвърждават пропускането (вж. стр. 146) на тези думи тук в Марк.

6. На този пир. [Вторият процес пред Пилат, Марк 15:6-19 = Мат. 27:15-31а = Лука 23:13-25 = Йоан 18:39 до 19:16. Основен коментар: Матей и Йоан.]

Той освобождаваше. Или „той освобождаваше“, тоест, това беше негова обичайна практика да прави това.

15. Желание. Буквално „желание“. От страна на Пилат това беше повече от просто желание; той искаше да удовлетвори хората, ако е възможно, за да не доведат неконтролираните им страсти до бунт.

20. Изведе го навън. [Разпятието, Марк 15:20-41=Мат. 27:31б -56=Лука 23:26-49=Йоан 19:17-37. Основен коментар: Матей и Йоан.]

21. Баща на. Само Марк записва това.

28. Писанието. Цитат от Исая 53:12. Могат да бъдат цитирани важни текстови доказателства. (вж. стр. 146) за пропускането на този цитат от Исая. Той обаче е безспорен в Лука 22:37.

37. Предаде духа си. Буквално „издъхна“ или „издъхна“ (вижте на Матей 27:50).

40. Мария, майката. Не е известно нищо повече за тази Мария освен споменаването ѝ от различни евангелски писатели във връзка със смъртта, погребението и възкресението на Исус. Някои я идентифицират като Мария, съпругата на Клеопа (виж върху Йоан 19:25; срв. върху Марк 3:18).

Саломия. Сравнението с Матей 27:56 предполага, че Саломия е била вероятно майка на Яков и Йоан, синовете на Зеведей. Също така е предложено да е била сестра на Мария, майката на Исус (вижте Йоан 19:25).

42. Подготовка. [Погребението, Марк 15:42–47=Мат. 27:57–61=Лука 23:50–56=Йоан 19:38–42. Основен коментар: Матей и Марк. Вижте Предателството, Съдът и Разпятието на Исус; Разпятието във връзка с Пасха, Страстната седмица, стр. 232, 233.] Гръцко *paraskeuē*, „подготовка“, дума, която еврейската употреба в Новия завет вероятно се отнася или за деня, предхождащ събота, или за деня, предхождащ празник. Вижте стр. 107.

Ден преди съботата. Това беше седмичната събота (вижте Допълнителни бележки върху Матей 26, Бележка 1). Точното твърдение на Марк, взето заедно с последователността от дни в Лука 23:54 до 24:1, прави със сигурност отвъд всякакво съмнение, че петък е бил денят на разпятието.

45. Тяло. Гръцки *ptōma*, „труп“, означаващ само мъртво тяло. Това е единственото появяване на *ptōma* в Новия завет. Обичайната гръцка дума за „тяло“ е *soma* (виж Мат. 27:59; Лука 23:52; Йоан 19:40).

Гледали. Гръцкият текст предполага, че жените са наблюдавали внимателно погребението на Исус, планирайки да балсамират тялото Му, след като са минали свещените часове на съботата (вижте Лука 23:55 до 24:1).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–20DA 723–740

2, 4, 5 DA 726

9 DA 733

16–19DA 734

20–38DA 741–757

26 EW 179

31 CP 222

31, 32 DA 749

32 EW 179

34 COL 196; SR 226

44 DA 773

ГЛАВА 16

1 Ангел възвестява възкресението на Христос на три жени. 9 Самият Христос се явява на Мария Магдалена, 12 на две жени, когато отиват в провинцията, 14 после на апостолите, 15 които изпраща да проповядват евангелието, 19 и се възнася на небето.

1. Беше минало. [Възкресението, Марк 16:1–11=Матей 28:1–15=Лука 24:1–12=Йоан 20:1–18. Основен коментар: Матей и Йоан.] Или „се е намесило“, т.е. между събитията от гл. 15 и тези, които ще бъдат представени в гл. 16. Възкресението е по този начин ясно

се твърди, че се е случило в първия ден от седмицата, а не по-рано, както някои предполагат (вижте Матей 28:1).

Мария Магдалена. Вижте допълнителната бележка за Лука 7.

Бях купил. По-скоро „купих“. По всяка вероятност тези подправки са били закупени след залез слънце, в това, което бихме нарекли събота вечер, и са били в допълнение към тези, които жените са приготвили в петък (виж Лука 23:56) и тези, които Никодим е донесъл (виж Йоан 19:39).

2. Много рано. Вижте Матей 28:1.

Петър. Само Марк тук споменава Петър по име (вж. стр. 563). Споменаването на името му от Исус е индикация, че въпреки грешките си, Петър все още е бил признат и включен сред най-близките приятели на Исус, защото искрено се е разкалял (вж. Мат. 26:75; Марк 14:72; ДА 713).

8. Всичко на който и да е човек. Тоест, те не казваха нищо на онези, които срещаша по пътя си в града. Някои погрешно тълкуват това твърдение, че жените не са казали нищо на учениците и че следователно Марк тук противоречи на другите евангелски писатели.

Подобно заключение е напълно неоснователно.

9. Когато Исус възкръсна. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за пълното пропускане на стихове 9–20 и по този начин за завършване на Евангелието на Марк със стих 8. Коментаторите, които подкрепят пропускането на стихове 9–20, посочват многобройни разлики в литературния стил, идиома и формулировката между тези стихове и предходната част от Евангелието. Тези стихове се наричат по-дълъг край на Марк. Вместо по-дълъг край, няколко древни ръкописа имат това, което се нарича по-кратък край: „А те накратко съобщиха на Петър и на онези, които бяха с него, всичко, което им беше казано. И след това сам Исус изпрати чрез тях от изток до запад светото и нетленно провъзгласяване на вечното спасение“ (RSV). Като цяло обаче текстовите доказателства подкрепят така наречения по-дълъг край. Вижте стих 14.

11. Не вярвах. Този разказ за недоверието на учениците, дори въпреки разказите на очевидци, които свидетелстват, че Исус е възкръснал, представлява силно доказателство в полза на точността и надеждността на историята за възкресението, дори до най-малките ѝ детайли.

12. След това. [Пътят към Емаус, Марк 16:12 = Лука 24:13–32. Основен коментар: Лука.]

Друга форма. Вероятно препратка към възкръсналото тяло на Исус, за разлика от Неговото тяло преди възкресението или фактът, че Исус остана неузнаваем за учениците по пътя за Емаус.

13. Нито пък те им повярвах. [Първо явяване в горницата, Марк 16:13=Лука 24:33–49=Йоан 20:19–23. Основни събеседници: Лука и Йоан.] Вижте върху Лука 24:34, 35, 41.

14. След това. [Второ явяване в горницата, Марк 16:14 = Йоан 20:24–29.]
Основен коментар: Йоан.] За хронологичната последователност на явяванията след възкресението вижте Допълнителна бележка върху Матей 28.

Единадесетте. Технически правилен термин за групата от специални последователи на Исус като цяло, тъй като отстъпничеството и самоубийството на Юда оставиха само единадесет от първоначалните дванадесет ученици. На други места обаче те все още са наричани с познатия термин „дванадесетте“ (виж Йоан 20:24).

Докато седяха на трапезата, няколко от учениците изглежда са стигнали до горната стая в която те бяха участвали заедно в Тайната вечеря, техния временен дом.

Укорих ги. Неверието, упорстващо, когато предоставените доказателства са достатъчни, е достоен само за осъждане.

Закоравяване на сърцето. Вижте Изх. 4:21.

Един древен ръкопис, Codex Freerianus (виж стр. 119), известен още като Washingtonensis, добавя към стих 14 това, което понякога се нарича „По-свободен логион“. Тази вмъкнатка носи безпогрешни белези, че е по-късна интерполация и представлява интерес само като текстов куриоз.

15. Идете си. [Появяване на планина в Галилея, Марк 16:15–18 = Матей 28:16–20.]

[Основен коментар: Матей.] В повествованието тук няма нищо, което да показва промяна във времето или мястото спрямо посочените в стих 14. Тези стихове обаче вероятно са кратък отчет за част от разширените инструкции, които Исус даде на около 500 души, събрали се на планината в Галилея (вижте върху Матей 28:16, 19; вж. ДА 818, 821). „Думите се повтаряха отново и отново, за да могат учениците да разберат значението им“ (ДА 818), факт, който може да обясни различните версии на евангелската поръчка, както са дадени от различните евангелски автори.

16. Ще бъдат спасени. Тук са представени две изисквания към онези, които приемат евангелското послание – вяра в Исус и кръщение. Първото е вътрешното приемане на спасението, така благоприятно осигурено чрез заместническа смърт на Изкупителя на света; второто е външният знак за вътрешна промяна в живота (вижте върху Рим. 6:3-6).

Не вярва. Струва си да се отбележи, че ако някой получи осъждане, то е поради неверие. Тук не се говори за кръщение, по един или друг начин, защото вътрешната реалност на спасението далеч надхвърля по важност външния знак. Липсата на кръщение би била просто външен знак за вътрешно неверие, което неверие само по себе си е достатъчно, за да попречи на човек да получи благословиите на спасението. Може би Исус тук е предвидил, че – както в случая с разбойника на кръста – ще има случаи, в които истински обърнатите мъже и жени няма да могат да получат обряда на кръщението.

Прокълнат. По-скоро „осъден“.

17. Тези знамения. Тоест, свръхестествени и чудотворни демонстрации на божествена сила (виж стр. 208). Въпреки това, колкото и ценни да са чудесата, не е твърде трудно да бъдат фалшифицирани или да се разпространят съобщения за предполагаеми чудеса. Тези съобщения са склонни да объркват непредпазливите и да се харесат на лековерните. Всъщност чудесата не представляват най-силното доказателство за истинността на евангелието (виж ДА 406, 799). Трябва да се помни, че самият Исус последователно е отказвал да извършва чудеса като знамения.

Изгонвайте бесове. Вижте допълнителната бележка върху Марк 1.

Нови езици. Вижте Деяния 2:4; 10:46; 19:6; 1 Кор. 12:28; 1 Кор. 14:2–5. По време на тяхното В предишното си служение Дванадесетте не бяха получили дара на езиците, защото той не беше необходим. Сега, когато имаше нужда, силата им беше дадена. Вижте 1 Кор. 14.

18. Змии. Вижте Лука 10:19.

Смъртоносно нещо. Исус тук използва илюстрации за подобни преживявания, каквито обикновено да доведе до сериозно нараняване или смърт и обещава на евангелските пратеници, че в много случаи ще получат специална защита, според волята на Отца.

Полагане на ръце. Вижте гл. 1:31.

19. След Господа. [Възнесението, Марк 16:19, 20 = Лука 24:50–53. Основен коментар: Лука.]

Това преходно изречение създава впечатлението, че възнесението е последвало

веднага съветът от стихове 15–18. Това обаче изглежда не е било така. По-вероятно е тук да се говори за по-дълъг интервал (виж стих 15).

Дясна ръка. Позицията на почит и власт. Възвишената позиция на Христос в небето е многократно обект на коментари от различни новозаветни автори (вижте Деяния 7:55; Рим. 8:34; Еф. 1:20; Кол. 3:1; Евр. 1:3; 8:1; 10:12; 1 Петр. 3:22; Откр. 3:21; и др.).

20. Те излязоха. Сам, сам сред евангелистите, Марк, с един смел удар, отбелязва триумфите на евангелието, постигнати от Светия Дух чрез апостолите през първите няколко години след възнесението.

Проповядван навсякъде. Такава беше и е мисията на Христовите последователи (виж стих 15).

Работейки с тях. В Божието провидение божествената сила винаги трябва да бъде съединена с човешките усилия.

Потвърждаване на словото. Отчасти чрез доказателствата за божествена сила, проявена в „знаменията“, споменати в стихове 17, 18.

Амин. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на тази дума.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 ДА 769

1, 2 EW 186

1–8DA 788–794

2, 3 DA 788

7 COL 156; DA 793; Ед 90; 4Т 488

9 DA 568

15 AA 174; ChS 9, 23; COL 300, 303, 371; CT 466; DA 369, 818; Ед 264; Ev 301; FE

199, 201; GC 351; GW 115; MH 106; ML 226; MM 327; TM 401; 3Т 406, 408; 4Т 472;

5Т 391, 456; 6Т 89, 273, 447, 480; 7Т 39; 8Т 15, 16, 119, 215; 9Т 39, 136, 255; WM 187

17, 18 CH 497; DA 821, 823; EW 29

18 CH 34, 391; CT 466; MH 148, 226; ML 226; 4Т 225

19, 20 CH 553; 7Т 114

20 AA 599; CH 498; CM 20; DA 827; MH 139; MM 319; 6Т 480; 8Т 15; 9Т 141

³

³ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Марк 7:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.